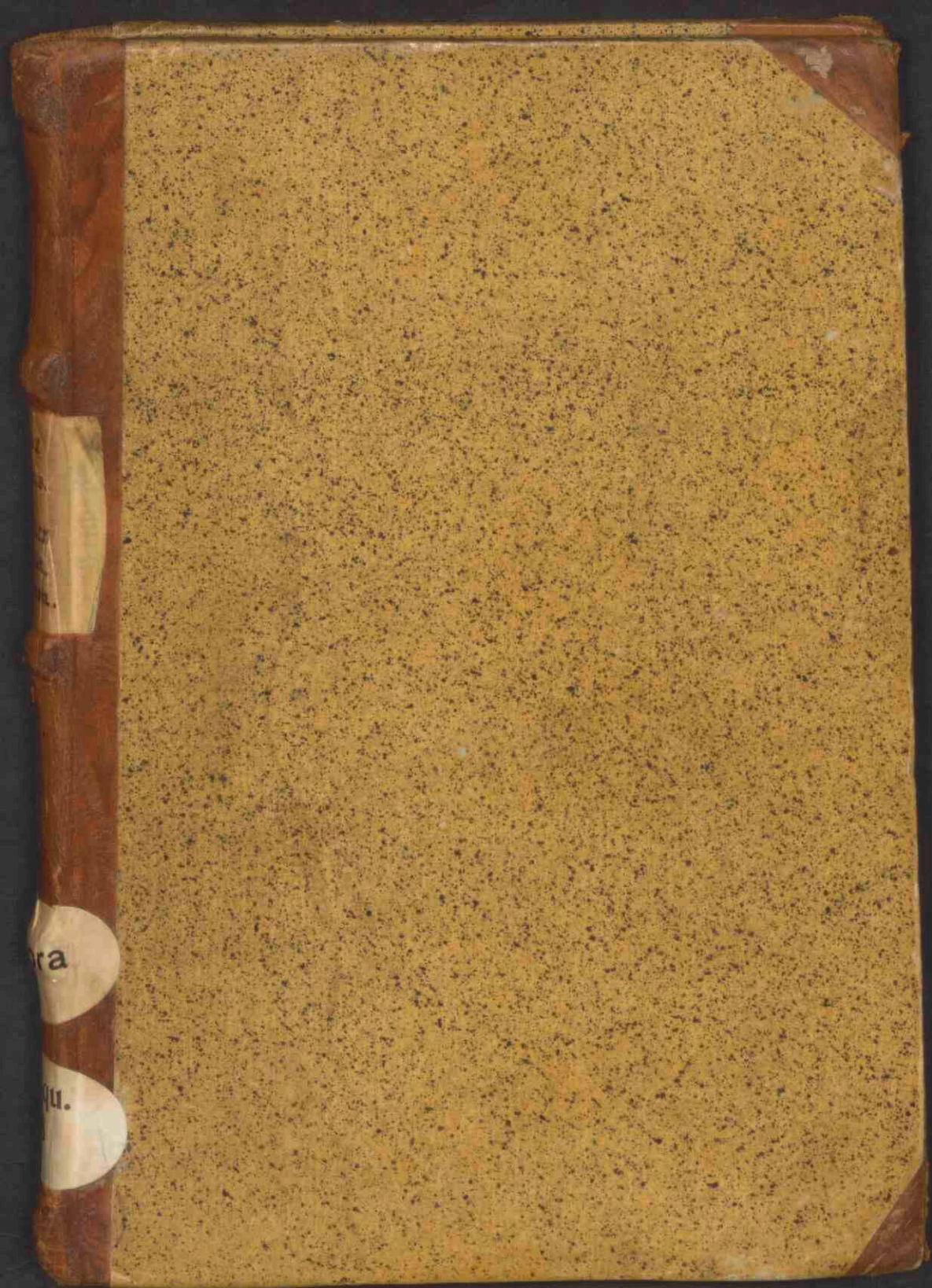

**Syntaxis Jacobi Marini VVertensis, scholæ Buschiducen?[sis]
gymnasiarchæ, viri tum græce tum latine peritissimi, ea
ratione literariæ publi consulns, vt quicquid ad veram
latinitatis constructionem spectet, bunar[um] literar[um]
studioso ab?[n]de satisfaciat**

<https://hdl.handle.net/1874/420804>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

GRIN
Spartan
•
ASIA
Armenia
Gambir

Carior

X. qu
88

[Faded, illegible text on a rectangular label on the spine]

R

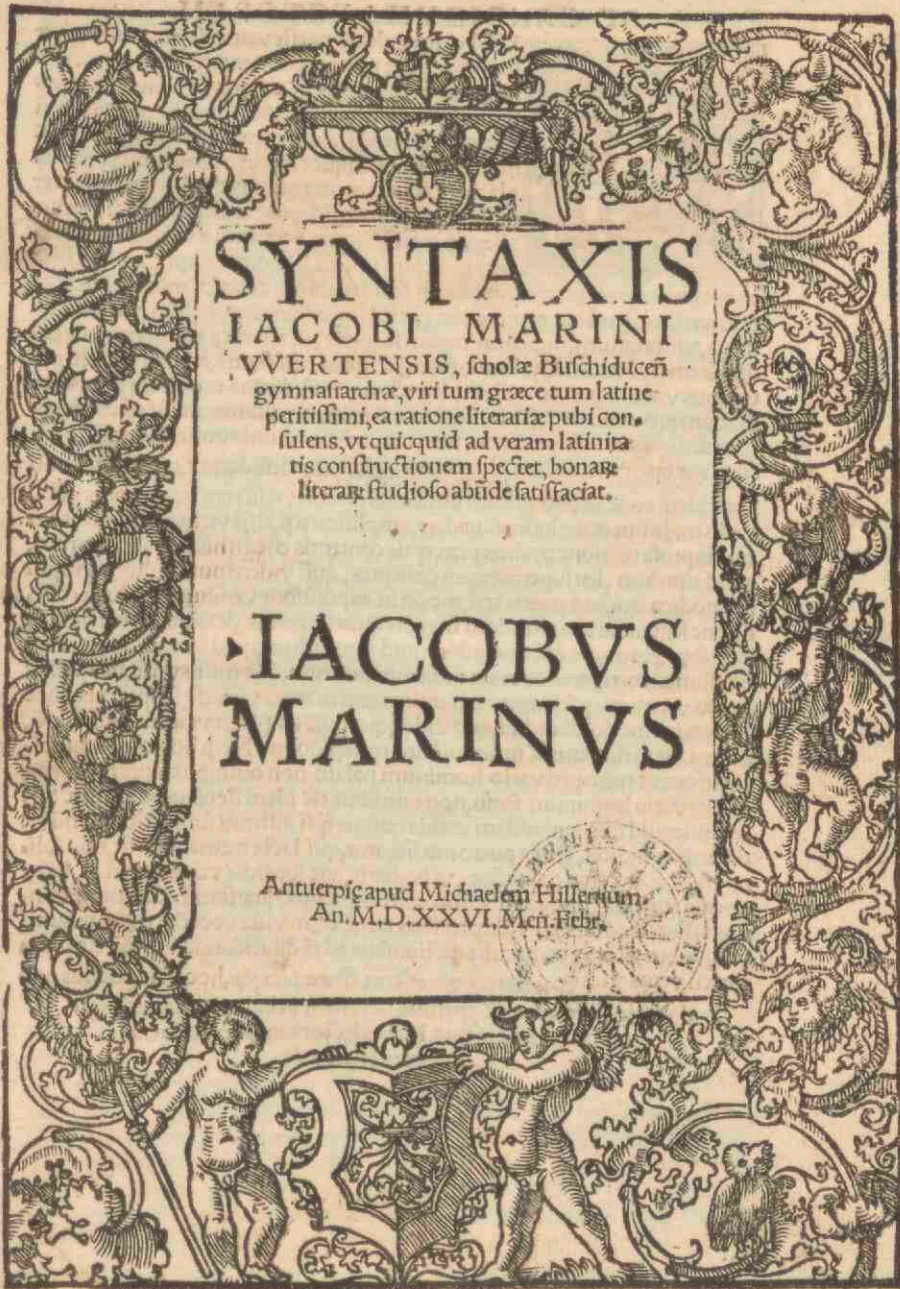
X

Litterae Latinae

Quarto n°. 88,

Rariora

**X. qu.
88**

SYNTAXIS

IACOBI MARINI

VVERTENSIS, scholę Burschiduceñ
gymnasiarchę, viri tum gręcę tum latine
peritissimi, ea ratione literarię publi con-
sulens, vt quicquid ad veram latinita-
tis constructionem spectet, bonarę
literarę studioso abũde satisfaciãt.

IACOBVS MARINVS

Antuerpię apud Michaelē Hillerum
An. M.D. XXVI. Men. Febr.

Ex directione Hub. a Buesel.

AD CANDIDVM LECTOREM.

VM cuiq; pulchrum esse vetus est protritumq; ver-
 bum. Scribere plures commentaria de constructio-
 ne partium orationis, & cui sua non sint visa cæte-
 ris meliora existimo vix vllū inuenias, alioqui (nisi
 demens) scribendi labori peperisset. Scripsimus &
 nos ante annos aliquot de eadem, fueruntq; quibus
 placuere, fuerūt contra quibus displicuere, nobis cer-
 te nunq̄ vsq; quaq; id quod amicis nostris ingenue
 aliquoties facti sumus. Scripsimus enim secuti nō
 tam iudicium nostrū, q̄ mores temporis illius, quo
 videbamus nos inueteratum iam in scholis nostris docendi morē subito sine
 multorum offensione mutare non posse. Porro nunc iterum atq; iterū admo-
 nitus, adhortatusq; iudicium meum sequeret, in aliamq; formam compen-
 diose Syntaxim mutarem, quanq̄ aliq̄ diu reluctatus, labore (vt mihi pos-
 sioribus vacanti parum vtilem) detrectauit, considerans modicam hinc mihi
 gratiam prouenturam, & multorum me censuram subiturum. Victus tamen
 cum amicorum adhortatione, tum ratione communis utilitatis tandem ac-
 cinsi me operi, in quo licet plures non *παρεγγύωσ* defudarunt, nō tamen omni-
 bus eadem eodē modo placuerunt. Alijs placuit versu rem tradere, alijs quod
 versu traditum erat glossis elucidare, amplificareq; alijs vtūq; præstare, non
 nullis prosa oratione traditis præceptis contentis esse. In his nos aliud parum,
 aliud nimirum, seu superuacuum censentes, quū videremus multum tempo-
 ris modico fructu a pueris teri, modo in expositione versuum, modo in colle-
 ctione sententiarum, deinde in frigidis quæstionculis, & sæpe ad rem nihil fa-
 cientibus, parumve discernentibus quid sequendum, quid vitandum, tandem
 ausi sumus corrigere nos iuxta iudicium nostrum, & ommissis verbis, quibus
 nemo veterum (q̄ sciamus) in huiusmodi materia vsus est, scripsimus hanc
 Syntaxim modo & ordinē, quo vides, qua quibus placet vtantur, quibus nō,
 inueniant meliorem, & nostram hanc rodere nolint. Neq; hos tamen augur-
 or defore, vt enim pro vario hominum palato non omnibus sapiunt eadem,
 ita pro vario hominum sensu, non omnibus est idem derebus iudicium. Sūt
 qui quicquid suis quibusdam verbis quibus ipsi instituti sunt, scriptum nō est
 difficiliter iudicēt, q̄ vt a puero intelligatur, qui lacte nutriendus sit, non soli-
 no cibo, at hoc non eo spectat, vt barbaris, aut sordidis vtamur verbis, hisq;
 teneras auriculas imbuamus, imo corrumpamus, quæ statim, & semper opti-
 mis assuescere debent. Præceptoribus tamen dum viua voce docent, nonnunq̄
 vulgaribus v̄bis, et vernaculis dictionibus ad rē dilucidandā vtendū est. Iuxta
gracū vetus v̄bu ἁλοθιστοῦ πωσ ἐν πρὸ σαπιστοῦ, hoc est indoctius quo
 dammodo, loquere & apertius, sic tamen vt latine loquentes fugi-
 ant barbara & inepta. Habes lector candide rationem
 iudicij mei, Bene vale.

NONVLLIS ET GRAECIS ET LATI

nis, qui de partium orationis constructione scripsere a literis exordium sumere placuit, quod haec prima sunt vocis humanae materiae individua. Non enim quocumque modo connectuntur inter se ad syllabae constitutionem, sed (ut Graeca vox *σοιχεῖν* indicat) ordine congruo eunt, & compositae ordinate constituunt orationem. Unde literas verisimiliter appellatas dicunt auctores, quasi legiteras, eo quod legenti iter ostendunt. A literis idem recipiunt syllabae, nam ex his coeunt in iunctura congruo ordine dictionem perficiunt. Consequens igitur est, ut etiam dictiones cum pariter sint perfectae orationis aptam structuram recipiant, & hic nobis scopus in praesentia est. Quomodo itaque litterae apte coeunt faciunt syllabas, & syllabae dictiones, sic dictiones orationem. Est enim oratio comprehensio dictionum aptissime ordinarum. Syllaba comprehensio litterarum aptissime coniunctarum, dicta *παρὰ τὸ συλλαμασάντων τὰ γράμματα*, id est comprehendendo literas.

¶ Litterarum aliae per se vocem perficiunt, ut illae, quas vocales appellamus. Aliae strepitum quandam, ut consonantes, omnes, quae vocem sine complexione vocalium non perficiunt. Unde dictae sunt consonantes, quia simul cum vocalibus sonant. Quare vocales sunt vel uti spiritus & animae, quae per se moventur, & movent corpora. Consonantes vero sicuti corpora, quae nec per se sine anima moveri possunt, nec animos movent, sed ab illis moventur, sic consonantes sine vocalibus immobiles sunt. Unde & Hebraei sua puncta, quae vocalibus latinis aequantur, spiritus non absurde vocant, quia vocem literis inspirant, sine quibus etiam illae ipsae quae apud eos vocales dicuntur silent, & mutae sunt.

¶ Consonantium rursus aliae sonant imperfectius, & mutae vocantur, aut insonant ab Apuleio. Aliae perfectius, ut semiuocales, quas & semifonantes idem vocat.

¶ Vocales latinae sunt quinque, & una graeca ypsilon, qua utimur tantum in dictionibus graecis, vel a graecis deductis, ut hypocrisis, hypoplytus, hyems.

¶ Vocalium aliae praepositiuae, aliae subiunctiuae. Praepositiuae tres sunt, a, e, o, quae in diphthongis alijs praeponuntur. Subiunctiuae item tres sunt, e, u, i, quae praepositiuis subiunguntur. Ex his fiunt diphthongi quinque, ae, au, ei, ui, ut aes, poena, aula, curus, orphei. Sed ei graeca potius est, quam latina, antiquis vsu frequentata, nunc autem pene explosa, quam tamen hodie plerique docti in vsu reuocare conantur in accusatiuis pluralibus nominum terciae declinationis, quorum genitiuis desinit in ium, & potissimum quae genitiuum singularem habent similem nominatiuo, quod equidem probamus, quo omnia distincta magis, minusque confusa sunt & obscura, sic dicunt omnibus pro omnibus, tres praeterea. Alij haec per i monophthongon scribenda censent, omnis, tris.

¶ Syllaba abusue ex vna littera constare potest, & ea vocali, & inde vsque ad sex procedere, ut a, ab, ars, mars, stans, stirps.

¶ Non plures quam tres consonantes possunt praecedere vocalem in eadem syllaba, nec rursus nisi tres consequi. Hoc tamen notandum est, quod si antecedant tres consonantes vocalem, non possunt nisi duae consequi, ut monstrans. Et iterum si consequantur tres non possunt antecedere nisi duae, ut stirps. Si antecedens syllaba terminet in consonantem, necesse est etiam sequentem a consonante incipere, ut artus, ille, arduus, nisi sit compositum, ut abeo, adeo, pereo. Quia omnis consonans posita inter duas vocales in eadem dictione simplici cum sequente est iungenda.

¶ Quocumque consonantes in principio dictionis connectuntur, in medio non sunt separanda, quod intellige de simplici, ut in probrum b, & r, non separatur, quia connectitur in brevis, sic in omnis, m & n non separantur, quia connectitur in mna. ita agrestis, quia grauis, duplex quia plebs. astru, quia stratu. petis quia stips. Sed in sanctus non connectitur cum et, quia nulla est dictio ab ne incipiens, neque in vncus, quia non est ab ne incipiens.

¶ Eadem consonantes, nunquam connectuntur in eadem syllaba, igitur bellu, terra, lippus, foccus, & similia semper separantur.

¶ Dictione est pars minima in constructione orationis. Dicta a dicendo, quod dicat. i. sciet aliquid. In multis simile quiddam & in elementis, & in syllabis, & in dictionibus, & orationibus est videre, geminat enim non solum elementum, ut reliquias reddo, sed etiam syllaba, ut leleges, turudi, peperit. Sistr & dictione, ut Me me adsum qui feci, inquit Virgilius. Et oratio, ut si dicamus, Poeta magnus fuit Virgilius, Virgilius fuit magnus poeta. Deficit quod non nunquam & litera, ut scit, p sciuit, audacter, p audaciter. Et syllaba, ut comoritur, comouerit. Et dictione, ut Vrbis antiqua fuit, tyrij tenuere coloni, deest enim quia. Et oratio, ut apud Terentium in eunucho: Ego ne illa, q illum, q me, q non? Deest enim vnicuique constructio plene orationis. Ego ne illa, digner aduertu meo, q illum? pposuit mihi, q me? spreuit, q non? me suscepit heri. Rursum supabundat non nunquam litera, syllaba, dictione, & oratio. Sed de his amplius in libello de schematis & tropis.

¶ Quo autem litterarum ratione vel scripturarum inspectione vel aurium sensu iudicamus. Sic etiam in dictionum ordine ratione constructionis iudicamus vtrum recta sit an non. Quod si inconcinnitas litterarum vel syllabarum vel eis accidentium in singulis dictionibus fuerit, barbarissimus fit. Sed si incongrua dictionum constructio fuerit, solcecismus. Barbarissimus enim viciu circa dictionem est. Solcecismu viciu circa orationem quorum foeditas in primis cauenda est. Circa haec & de his grammatica speculatione & ars.

Grammatica est recte loquendi, recteque scribendi scientia, ratione, auctoritate, consuetudineque constans: dicta a gramma quae est littera, quasi literalis ars, vel perfectio, eo quod a literis incipiat. Ratione praestat peripue analogia, nonnunquam etiam etymologia.

¶ Analogia est ratio quaedam per similitudinem declinandi, quae quiddam latine, proportionem vocat. Eius haec vis est, ut id quod dubium est ad aliquod sile, de quo non quaeritur referat, ut incerta certis probet, hac via deprehendit in nominibus aut genibus aut declinatione. Genus, ut si quaeratur, funis masculinum sit an foemininum, si mile illi sit panis, funis ergo dicimus secundum analogiam esse masculini generis si cut panis. Eadem in verbis quoque ratio est. Sed quam non per omnia ratio analogiae duei potest, & ipsa sibi plurimum in locis repugnat, meminimus in multis debile & manca esse rationem analogiae. Vnde recte dictum a quodam est, nullam disciplinam minus rationis & plus observationis habere quam grammaticam.

¶ Etymologia est quae verborum originem inquirat, ut frater secundum etymologiam dicitur quasi fere alter, soror quasi seorsum nata, lepus quasi leuipes, vulpes quasi volipes, & reliqua id genus.

¶ Interpretationem nominis graeci etymologiam vocant, in topicis est locus ab etymologia, quae Aristotele & Cicero definitioni subiungunt. A Cicero latine notatio dicitur, ad verbum sonat veriloquiu. At qui etymologia de omnibus dictionibus dari non potest, sed solum de his quae rebus impositae sunt, & quae sua impositione connotant earum rerum proprietates.

¶ Auctoritas ab oratoribus & historicis peti solet. Nam poetas metrum necessitas excusat, nisi quam nihil impedire in vtroque modulatione pedum, alterum malunt,

qualia sunt apud Virg. Imo de stirpe recisum. Ah silice in nuda & silia. Quis summorum in eloquentia viros iudicium pro ratione sit, hæc Fabius in primo. Diomedes vero Auctoritas (inquit) in regula loquendi nouissima est, namque ubi omnia dea fecerint, sic ad illam quemadmodum ad anchoram decurritur.

¶ Conseruatio tamen & auctoritate & ratione & regula supauit, quod (ut Gellius ait) diuina reuerti est, maximeque verborum. & ut Fabius Quintilianus certissima loquendi magistra est. Non ex regulis lingua constat, sed regulæ ex lingua colligi possunt. Et grammatici quod eas collegerunt, linguarum latius custodes sunt non auctores, ut inquit Seneca. Quis igitur ex usu loquendi idioma linguarum oriat, non mirum est multa de regulis excipi, & sepe plura quam sub regulis continentur, vltimus solus ipse loquendi magister est quem penes est virtus & vis & norma loquendi.

¶ Grammaticæ partes duæ sunt, Methodice & historice. Methodice est quod artis precepta demonstrat, seu recte loquendi rationem ostendit, cum qua etiam scribendi ratio coniuncta est, quam graeci *ορθογραφία* dicunt. Hæc etiam historice, si finitima a Diomede dicitur.

¶ Historice est enarratiua grammatica quod circa auctorem enarrationem versat, quam preceperit emendata lectio, quare & exegetice, id est expositiua per enarratiua nominatur.

¶ Grammaticæ officia (ut asserit Varro) constant in partibus quatuor, lectione, enarratione, emendatione, & iudicio. Lectio est varia cuiusque scripti enunciatio seruans dignitati personarum, exprimensque animi cuiusque habitum. Ad hæc quodque emendata sit requiritur *πρῶτον ἰσθῆς* id est accensus observatio, quod est tonus & tenor & moderamentum vocum. Enarratio est obscurorum sensuum, quaestionumve explanatio. Emendatio est correctio errorum quod per scripturam dictionumve sunt. Iudicium est quod omnem orationem recte vel minus quam recte pronuntiatam specialiter indicamus. Vel est estimatio qua poema ceteraque scripta perpendimus. Recte igitur inquit Fabius, quod hæc perfectio plus habet in recessu quam in fronte permittit. Quo minus sunt ferendi, quod hæc arte ut tenuerit ac reuoluta cauillant. Quæ necessaria est pueris, iucunda senibus, dulcis secretorum comes, & quod vel sola omni studio genere plus habet operis quam ostentationis, hæc ille.

¶ Syntaxis id est constructio est congruus contextus partium orationis in oratione. Constructio alia est congrua sensu & voce, ut Phyllis amat corylos. Alia sensu & non voce, ut populus dixerunt, turbarunt, gens armata. Alia voce & non sensu, ut Venetiarum abundant diuitijs, Athenarum doctæ fuerunt in graecia, Porro (ut Priscianus precipit) Omnis constructio, quam graeci *σύνταξις* vocant ad intellectum vocis reddenda est. Quicquid tamen a claris in eloquentia viris dictum inuenerimus, id indubitanter latine dici posse credamus. Imitemurque horum quorumque vel in suo genere, ut poeta in carmine, historicum in historia, oratorem in oratione soluta. Habent enim & poeta & historiographi suas quasdam figuras oratori non imitandas. Omnibus tamen his adhibendum est acre iudicium, haud enim omnia quod omnes dixerunt vitiosè perfectissima sunt.

¶ Ex partibus orationis principatum tenent nomen & verbum, sine alijs enim partibus fieri posset perfecta oratio, sine his vero minime. Nihil autem interest nomen accipere siue pronomen, quod loco nominis ponitur, quod in prima & secunda persona non habemus nisi in vtroque, qui est secundæ personæ. Nomina igitur omnia per omnes casus, excepto vtroque, sunt tertiæ personæ. Et omnis nominis est tertiæ personæ, præter ego & nos, quæ cum suis obliquis sunt primæ personæ, tu & vos quæ cum suis sunt secundæ. A nominis igitur & verbi constructione quæ perfectam faciunt orationem incipimus.

¶ Constructio verbi cum nomine.

Verbū psonale exigit ante se nūm expressum, vel subauditū eiusdem nū-
meri & personæ, vel aliquid vice nūi. vt Ego doceo. Tu discis. Aristo-
teles deambulat. Nos fallimur. Illi lugent. Vos gaudetis.

¶ In v̄bis primæ & sc̄dæ psonæ subauditū nūis. pnois, vt scribo scribis
Quē nō exprimimus nisi duabus de causis. Prior est causa discretionis, vel dī
stinctionis, vt ego scribo & non alius qs. Nos dicimus & nō aliq. Ego quidē
ad sui, tu v̄o nō. Secunda est causa maioris significatiæ. Et p̄cipue qñ in princi-
pio orationis ponunt hmōi. pnoia emphasim quandā hnt, præ se q̄ ferunt gra-
uitatē narratiōis. vt in illo Terētij: Ego tibi furcifer si viuo ostendā, qd̄ sit peri-
culi dñm fallere. Itē. Tu cano capite amas senex neq̄ssime? Ego sic existima-
bā patres conscripti, q̄ vestrā amicitia colerent maxime tutos esse. Nos aperte
dico negligim⁹ salutē nostrā. Hæc oia cū pnoibus significatiōra sunt, sine ve-
ro eis languidiora. In aliquibus etiā tertie psonæ certus subauditur nūis. vt
Ajunt, dicunt, ferunt, phibent, ita loquunt. sup. hoies.

¶ Vice nūi ponuntur, quæ cūq; nūi casus non sunt, de qbus v̄bū psonale p̄dica-
tur, vt Qd̄ foror relinquit me solā ministrare nō est tibi curq̄ vbi tota ōro poni-
tur loco nūi cū v̄bo est. Teren. Difficile est senibus dare v̄ba. Hora. Res gerere
& captos ostēdere ciuibus hostes Attingit solū Iouis. Hic torū illud, res gere-
re & ostēdere ciuibus hostes captos, ponitur vice nūi cum v̄bo attingit. Itē ver-
bum infinitū, vt Mentiri est p̄ctm̄. Itē aduerbiū, vt Satis v̄boꝝ est. Partim ho-
minū venerūt. Tibi diuitiæ affatim est.

¶ Collectiua vt q̄ in singulari nūero multitudinē scant interdū a v̄bo discre-
pāt, nā singularibus & pl̄ibus iungunt v̄bis, vt Pars in frustra secant. Itē distri-
butiua, vt Vterq; deludunt etiā recte Vterq; deluditur. Pars secat.

¶ Verba impersonalia nullū casum requirūt a se, vt Viuit ex rapto. Statur hic ad
hunc modū. Pœnitet, tēdet, pudet. Quorū veteres aliqua psonaliter cū nō p̄-
tulerūt, vt Terē. Quē neq; pudet quicq; nec metuit quēq; Hei mihi nō te hec
pudet. qd̄ nūc dicimus, nō te horū pudet, q̄ græco more dicta sunt, apud quos
ἀνεπίστατο personale est. Sic & pœniteo apud vetustissimos, quemadmodū a,
pud græcos μεταμέλλω & μετανοῶ

¶ Sunt v̄ba q̄z actus ad solā naturā p̄tinet, & tanq̄ impersonalia nullū casum
exigūt, vt Pluit, ningit, roat, grādinat. Itē lucecit, diecit, noctescit, vespascit,
diluxit. Quæ exponunt p̄ v̄bū est vel fit. Itē fieri potest, p̄ possibile est, fieri so-
let, fere fit, male fit, bene fit. Et ipsum est impersonaliter & absolute ponit p̄ cō-
tingit. Hora. Interdū populus rectū videt, est vbi peccat.

¶ Plures nūi copulati habebūt v̄bū plurale, vt Socrates & Plato disputāt. Por-
ro si hmōi nūi fuerint diuersæ psonæ v̄bum respondebit digniori. Prima autē
psona est dignior secūda, & tertia: & sc̄da dignior tertia, vt hoc ego tuq; sum⁹
Ego & frater meus amamus te. Tu & ille ambulatis. Ego & tu & frater me⁹
ambulamus. & in his est figura syllepsis, i. cōceptio.

¶ Syllepsis siue Cōceptio est, qñ dignius cōcipit indignius ad suū p̄te, scilicet
v̄bū vel adiectm̄. Qd̄ tribus modis fit, gñe, nūero, & psona. Gñe vt masculi-
nū (qd̄ dignius est) concipiat foemininū & neutrū: foemininū v̄o neutrū. &
hanc vocāt conceptionē p̄ genus, vt Ioannes & Catarina sunt docti. Pyrrhus
& hoc aīal sunt tui, Martha & hoc aīal sunt nostræ. Numero vt pl̄is concipit
singularē, vt Coeli & terra latent. Persona vt prima cōcipiat secundā & tertiā
& sc̄da tertiā, vt in excēplis supra positis. In his oibus expressam conceptionē
esse dicimus, eo qd̄ diuersa gñā, diuersi nūeri & diuersæ psonæ exprimunt. Ta-
citā quandā conceptionē dicim⁹, qñ vel diuersæ psonæ, vel diuersa gñā intelli-
gunt in distributio vel collectiuo: tūc v̄bū respondebit psonæ digniori intel-

lecte, & adiectum substantiuo digniori, vt Plau. Vterq; sumus defessi querere, sci
licet ego & tu. Idē. Vterq; accubituū ætatis. Idē. Neuter ad me iretis cū quimo-
nia. Hora. Iactamus iā pridē omnis te Roma beatiū. q; psona loquēs simul cū
cæteris Romanis includit psonā suā dicit iactamus, nō iactatis. Sed si duæ vlt
plures tertie psonę in hmōi noibus intelligant, dicim⁹ ad hūc modū, vterq; de
ludunt dolis. p Symptom, q tū fit qñ collectū vel distributū singularis nu-
meri reddi vbo vlt adiectiuo plurali, nō gratia vocis sed gratia sensus, vt vter
q; in insanit, inquit Plau. de Phedromo mare, & Planesio fœmia, Itē Ouid. de
Marte & Venere, Impliciti laqueis nudus vterq; iacent.

¶ Aliqua sunt nomina formatione pluralia, & significatu singularia, non ta-
men singularibus sed pluralibus coniungunt verbis, vt Athenæ philosophia
claræ fuerunt, non clara fuit.

¶ Noia q̄ adherent pronomini primæ vel secundæ personæ, sine coniunctio-
ne media, illius sunt psonæ cuius est p nomen. Eadē ratio est de p nominibus
possessiuis & participijs, q̄ adiectiua sunt nullius personæ. Nulla igitur in his
discordantia est Ego Petrus scribo. Tu deus meus viuus. Nos tristes lugemus
Vos timidi fugitis. Ego meus q̄ mea sunt curo. Vos lugentes gaudebitis. In
q̄bus oibus dicere licet esse concordantiam nri cum verbo personali, & totum
quod pponitur vbo ratione p nominis esse primæ vel secundæ personæ. Iuni-
ores in his dicunt esse figurā Euocationē, cuius nullā apud veteres mentionē
factā inuenimus, sed eatenus figura videri possit q̄ in his est breuitas q̄dam
sermonis remota a ratione loquendi primū se offerente, vt dicā Ego deus tuus
vivo, pro ego ens, vel q̄ sum deus tuus vivo.

¶ Relatiua q̄q; quia semper subiunctiua sunt suoz antecedentiū, illius perso-
næ sunt cuius antecedentia, & vbum quod subiungitur debet esse illius pso-
næ cuius est antecedens, vt Ego qui scribo, non qui scribit, ita, tu qui scribis, il-
le qui scribit, nos qui scribimus &c. Donatus igitur recte dicit fieri solocismū
per personas in hoc: Danaï qui parent aridis q̄ primum arma sumite, pro qui
parentis. Simile est in illo psal. In atrijs tuis Hierusalem quæ ædificatur vt ciuitas,
pro quæ ædificaris, Valla ait. Nimirum non consulto sic dixit interpretes,
sed per imprudentiam deceptus participio græco passiuo temporis præsentis,

ὁμιλοῦμαι μὲν in q̄ ipse resoluēdo indiligens fuit sicut alibi deceptus est in arti-
culo græco. Benedicite aquæ oēs q̄ sup coelos sunt dño, p eo qd̄ est, q̄ super coe-
los estis τὰ ὑπερ ἄνω τῶν οὐρανῶν. Alibi idem dicit in emēdatis libris haberi
vbum secundæ personæ, & iterum, Benedicite cete & omnia quæ mouen-
tur in aquis, pro, quæ mouemini. hic cum articulus cum participio decepti,
τὰ κινῶμενα.

¶ Per intellectionem p nominis nri tertie personæ construuntur cū vbis pri-
mæ & secundæ personæ vt Gaudeamus oēs. Virgi. Non oīa possumus oēs.
Et lætum cunctū celebremus honorē. Idem. Quo sæpe solemus pastores ouitū
teneros depellere fœtus. In epistola Pauli. Multi vnum corpus sumus.

¶ Fit in pnoibus idē & ipse Virg. ijdem venturos tollemus ad altra nepotes
Ipse vrbem repeto, Ipsa manu mortē inueniā. Ipse feci. Ipse fecit. Ip-
si fecimus &c. Vnde ἄντωρ quod est ipse latine, græci τῆν πῶσω πορ id est trū

personatum vocant, q̄ in tribus personis accipitur, pro ἑγώ & pro σὺ & pro
ἐκεῖνος, hoc est pro ego, tu, & pro ille. Vocant etiam ἐπιταγματικὸν hoc est
appositiuum vel subiunctiuum, eo quod subiungitur alteri pronomini, sic &
nostri, Ego ipse, tu ipse, ille ipse, Tale vero, Ille ego qui quondam gracili modū

latus auena. &c. p̄p̄osterū est & poeticū magis q̄ oratoriū. Quāuis igit̄ inue
niantur etiā alia p̄noīa figurate sic cōiuncta p̄ diuersas p̄sonas, vt ego ille, tu
ille, hic ille, vt Virg. in i. aene. Tu ne ille Aeneas quē Dardanio Anchise, Terē.
Hic ego ille ne credas te Dauū ludere, Non tū q̄ modo ipse sine alio, p̄noīe po-
test v̄bis primæ & secundæ p̄sonæ adiungi: vt ipse facio, ipse facis. In his recen-
tiores quidā dixerūt esse implicitā euocationē. Prisci, tū censet, si tollamus p̄-
noīa ab hac cōstructione Ego Prisc. scribo, tu Apolloni scribis, dicēdo Prisc.
scribo, Apollonius scribis, solocessinū facimus & incōgrue dicimus. Certū est
verū id esse nisi p̄ intellectū fiat, p̄noīs teste etiā Probo grāmatico, Val. ait ma-
le p̄ solū p̄p̄riū nomē dici, qd facis Seruius? Aut p̄ nomē appellatū sine p̄no
mine, qd facis dñs meus? nisi tali mō, qd sedes inter seruos dñs? hic subintelli-
gitur ens, ibi subintelligi non potest, Hactenus dictū est quo modo plures nū
construuntur cum vno v̄bo vnico sensu.

¶ Construuntur quoq̄ plures nominatiui cū vno v̄bo pluribus sensibus sche-
mate aliquo vt Prolepsis vel Zeugmate.

¶ Prolepsis est p̄sumptio v̄bi cū nō multitudinis, q̄ deinde in partes ordinate
diuidit̄, A Donato et Diomede diffinit̄ p̄sumptio reꝝ ordine secutaꝝ, vt Vir-
gi. At nos hinc alij sitientes ibimus aphros, pars scythiā, hic p̄sumptio v̄bi cum
nō multitudinis est Nos ibimus hinc, partes in q̄ diuidit̄ multitudo sunt, alij
& pars, cū qbus repetit̄ v̄bū hoc pacto Alij ibimus sitientes aphros, pars ibi-
mus scythiā, nō aut̄ ibunt vel ibit. Nō enī, p̄lepsis diuersitatē p̄sonæ admittit,
licet alioꝝ accidentiū admittat, numeri, vt in illo Cur nō Mopse boni qm̄ cō-
uenimus ambo, tu calamos inflare leues ego dicere v̄sus, Gñs, vt Vterq̄ pa-
rens mortuus est, pater apoplexi, mater in partu. Licet aut̄ interdū singulare in
singularia diuidere, interdū in pluralia, vt Humanū genus partim bonū, par-
tim malū, Humanū gñs alij boni alij mali. Et rursus p̄se aliq̄ in p̄sīa, aliq̄ in
singularia, vt hoīm in boni, illi mali. Duar̄q̄ aut̄ hęc volatilis illa nō. Sciendū
q̄ in cōstructione diuiduoꝝ si p̄ p̄lepsim p̄ponit̄ p̄se v̄bū ad vtrūq̄ sequēs
licet nūm̄ anteferre, vt A gl̄a deuolauerūt hęc ab oriente illa ab occidente. Sin-
ad ea q̄ diuidunt̄ v̄ba singulariter cōsequat̄ur gñm̄ oportebit̄ p̄poni p̄sem diui-
dendo, vt Duar̄q̄ aglar̄ altera deuolauit ab onēte altera ab occidēte. Fit q̄q̄ p̄-
lepsis p̄ obliq̄s, vt Vidi duos cometas alterū in oriente alterū in occidēte, Iustū
nus in. 43. Noīa pueris alteri Remo alteri Romulo fuere, Tacet̄ nōnunq̄ nūm̄
multitudinis qm̄ v̄bū est primæ vel secundæ p̄sonæ, & partes intelliguntur in
distributiuo, Terē, Curemus æquā vterq̄ partē, hic tacetur nos, partes intelli-
guntur in vterq̄, vt ego meā, tu tuā. Itē, Alter alterius onera portate, Plau. Ali-
us alium percūctamur, cuius est nauis? quid vehit? Pli, Quum alter ad alterū
tenderemus, per obliquū, Virg. Alterum in alterius mac̄tatos sanguine cenā
πρόλιψο latine p̄sumptio dici potest, vel vt Priscia, p̄ceptio, a greco v̄bo
προλαμβάνω quod est anticipo.

¶ Zeugma est qm̄ plures sententiæ vni v̄bo connectuntur quar̄ vnaq̄q̄ deside-
ret illud si sola poneretur. A n̄is dicitur adiunctio, Virgi. Troiugena inter-
pres diuū q̄ numina phœbi Qui tripodas Clarij lauros q̄ sidera sentis, Et vo-
lucrum linguas & p̄p̄etis omnia penna. Hic sex sensus sunt, omnes referūt
tur ad verbum sentis quo clauduntur.

¶ Zeugmatis tres sunt species. Prima est qm̄ v̄bum ponitur in principio ad qd
sequentes clausulæ referuntur, Virgi. Nunc tacet̄ omnis ager pecudes pictæq̄
volucres, Idem. Accelerat simul Aeneas simul agmina teucrum, Et hęc pro-
tozeugma vel zeugma a superiori dicitur.

¶ Secūda est quā ybū in medio sensuū ponitur, ad qā tā pcedētes q̄ sequētes clausulæ referūtur, vt Hebræi sunt & ego. Et in illo Virgi. Troiugena interpres diuū &c. Hæc mesozugma vel zeugma a medio dicitur.

¶ Tertia species est, quā ybū vltimo loco ponitur. Cice, Neq̄ enī is es Catilina vt te aut pudor a turpitudine, aut metus a periculo, aut ratio a furore reuocari. Idē. Ego illū de regno suo, ille me de nra rep. pcunctatus est. Hæc spēs vt hypozeugma, vel hysterozeugma, vel zeugma ab inferiore dicitur.

¶ Contingit plerūq̄ huiuscemodi particulas q̄ referūtur ad vnū ybū vel adiectiuū esse dissimiliū accidentiū, ideoq̄ necessario discordare in parte a ybo vel adiectiuo, q̄ tunc viciniore substatiuo respondere debēt, mō oīa æque principalia sint, alioq̄ semp̄ principaliori. vt Beatus venter q̄ te portauit & vbera q̄ suxisti. Hora. Vt tu fortunā sic nos te Cesse feremus. Idē. Mutandus locus est & diuersoria nota. Q̄n̄ yō alterū altero principalius est, ybū & adiectiuū

principaliori respondere debent, siue fiat locutio p̄ similitudinē siue p̄ cōparationē, siue q̄libet alio modo, vt patet in exemplis subiectis. Ego sicut foenum arui: hic principalis sentētia est Ego arui. deinde sequitur similitudo sicut foenū

Item Anima nostra sicut passer erepta est. Melius ego istud q̄ vos fecissem, nō aut̄ fecissetis. Hoc ille tā prudēter q̄ ego fecisset, nō aut̄ fecissem. Hic subintellegit̄ Hoc ille tā prudēter q̄ ego feci & ipse fecisset. Illic subintellegit̄ Melius ego istud q̄ vos fecistis fecissem. Verbum enī principale debet exprimi: subintelligi aut̄ qd̄ nō est principale. Sic Teren. Talē filium nulla nisi tu pareret. Principalis sensus hic est Talē filiū nulla pareret. deinde addit̄ exceptio, nisi tu. Plin̄ in ep̄la. Libertī mei non idē qd̄ ego bibunt. Poetæ tñ metri necessitate nōnunq̄

ybum non principaliori supposito sed viciniore accōmodant. vt in Buco. Nihil hic nisi carmina desunt, vbi Virgi, magis grāmaticæ, nescio an magis latine (teste Valla) dixisset, si ratio metri passa fuisset. Nihil hic nisi carmina deest Sic Hora. in ser. O noctes coenarūq̄ deū q̄bus ipse meiq̄ aut̄ rē propriū. vefcor. & Ouid. Quid nisi secreta leserunt Phyllida sylvæ.

¶ Q̄n̄ ybū substantiū ponit̄ inter nōs diuersorūq̄ numerorū, concordare debet cū pcedente: si yō pponatur aut postponat̄ cōcordare debet cū viciniore, iuxta regulā Seruij. Quotiescunq̄ noīa pluralis & singularis numeri connectunt̄ respondemus viciniore. vt Athenæ sunt vrbis in græcia. T. Liuius. Anxur fuit q̄ nūc Taracina sunt ciuitas. pna in paludes. Oui. in. ij. de arte. Hoc decet vxores, dos est vxoria lites. Plau. Aedes nobis area est, auceps sum ego. sic et græci

τὸν οὐκ ἐξ ἰσοφάνου ὡς τῆνι πᾶτεραι ἀδίνου εἰσᾶν. Nonnunq̄ tñ ybum postpositum remotiori respondet, q̄n̄ illud principalius suppositū esse intelligit̄, reliquū appositū. T. Liuius. Captiuū militū præda fuerūt. Ouid. Gaudia principium nostri sunt Phoe doloris. Apul. in. ij. meta. Qui canes & ipsi lapis erāt Sic & ybum positū in medio non semp̄ pcedenti respondet. Plertim in ysu, vt apud Luca. in. 9. Sanguis erant lachrymæ. In Paulo itaq̄ ad Corinth. 6. transferendum fuit An nescitis quia membra vestra templa sunt spiritus sancti, q̄a suppositum plurale est. licet græce ybum singularis numeri sit more attico, apud quos licet vt plurali supposito si fuerit neutri generis detur ybum numeri singularis. Eo modo Plautus in Pcenulo ait. Aphrodisia hodie Veneris est festus dies, oratum serunt deam.

¶ Q̄n̄ vnū suppositū duo sequunt̄ yba, aut vnū adiectiuū duo substantiua, aut vnū obliquū duo regētia, & vtriq̄ yborūq̄ substantiuorū aut regentiū pponunt̄ hmoi particulæ, & tñ partim, aut, vel, ve, an, nec, neq̄, simul, siue consules, necesse est ambo illa yba supposito, ambo substantiua illi adiectiuo, amboregētia

obliquo in debitis accidentibus conformari. Si secus fiat erit incongruitas, quae trifariā tolli potest, aut postponendo suppositiui, adiectiui, vel obliqui, aut remouendo alteri huiusmodi particulam, aut ponendo illa duo sequentia eiusdem accidentis. Exemplū de supposito, vt male diceret Ego neque te amo neque me diligis, sed bene postponendo Neque ego te amo neque tu me diligis. Vel remouendo particulam, sic Ego te non amo, neque tu me diligis. Vel ponendo verba eiusdem personae, vt Ego te neque amo neque diligo. Exemplū de adiectiuo, vt male diceret Nulla dicenda est virgo, corrupta vel mente, vel corpore, sed bene sic Nulla est dicenda virgo, corrupta mente vel corpore, & sic, vel mente vel corpore corrupto, & sic, corrupta vel mente vel carne, vel sic, corrupto vel animo vel corpore. Exemplū de obliquo incongrue posito, vt Ego tibi neque nocui neque iuui. Sed bene sic Neque nocui tibi neque iuui, vnde sic, Ego tibi non nocui vel iuui, vel sic Ego neque nocui neque iuui te, vel sic Ego tibi neque nocui neque profui. Ita inepte dixeris. Intelligis rem omnem partim ex litteris meis, partim tibi nūcius dicit, quia dicendum est, partim ex litteris partim ex nūcio, ¶ Antiptosis figura est, qua alius casus pro alio ponitur: ea plerumque vtuntur poetae, sic accūs pro nō cum verbo personali, Verbum quā statuo vestra est, pro virbs quā, &c. hic Diomed. & Donatus sollicitissimū esse dicunt per immutationē casus. Poitro si diceret Verbum est vestra quā statuo, sollicitissimus esse nulla ratione excusabilis. Sed quā antecedit immediate sponitur relatiuo in eodē casu, fit in talibus antiptosis aliqua ratione excusabilis: & intelliget nūcis quod sit suppositū verbi non accūs, vt fit, virbs est vestra quā verbum statuo, vt quā verbum coniunctim regat a statuo, & hoc modo vsurpāt poetae non oratores. Plautus, Naucrātē quem conuenire volui in nauī non erat. Idem in Epidico & Curculione. Istum quem quaeris ego sum. Terentius, Eunuchū quē dedisti nobis, quas turbas fecit. Quod verbum in euangelio legit, Sermonē quē audivisti non est meus, Valla non credit in terpretē eo licentiā peruenisse, vt quod in poeta vix tolleratur ipse sibi permitteret dicere, praesertim cum graece non sit sermonem quem audistis, sed sermo *καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἐστὶ ἐμὸς* Certe diuus Augustinus legit, Sermo quē audistis, non sermonē, & Valla se aliquot vetustos codices legisse testat, in quibus scriptū erat sermo, non sermonē. Vnde suspicandū est hunc locū scriptoris errore fuisse deprauatum, vt illum: Vnctionē quam accepistis maneat in vobis, vbi etiā dicendū fuit vnctio, nā graece nūcis casus est, licet propter neutralitatem generis auceps est *κρίσιμα*. Illud vero in Psalmo, quod apud Matthaeū reperitur, Lapidem quē reprobauerunt aedificantes, hic factus est in caput anguli non nihil diuersum est, & ita graece legitur. ¶ Oratores eleganter ad hūc modū loquuntur, Quas ad me dedisti literas fuerunt mihi gratissimae, sponentes relatiuū cum verbo antecedenti. Cicero in Sallustium. Nunquid quos protulit Scipiones & Metellos vel Fabios an fuerunt aut opinionis aut gloriae? Quin, Ne quos porrexerim cibos venena fiant, Terentius, Populo vt placerent quas fecisset fabulas. ¶ Per antiptosim quae dicta sunt quae subsequuntur, Turpilius in epidico. At enim scies ea quae fuisti nescius, pro quae fuisti nescius, antiq̄ dicitur, vtrūque nostri dicunt, sci licet, non sum id nescius & non sum eius rei nescius. Item id genus & eius generis vt Multa sunt id genus monstra. Et Gel, ait li. 19. Aristotelis libri quae pblemata physica inscribunt lepidiissimi, & elegantissimae omne genus referunt, pro referunt elegantissimae omnis generis. Id temporis veteres dixerunt pro eo tempore, vt Gellius. Si libri copia fuisset id temporis, quū haec dictaui. Itē huius rei mihi venit in mentē, pro haec res mihi venit in mentē, quae vtrūque etiā hodie recte dicitur. Cicero in verrenis actionibus, Vt autē illius temporis mihi venit in mentē, Idē, Facti tibi Acliae legis veniat in

mente. Teren. Quū eius aduēti mihi venit in mentē. Cice. ad Atti. Multa ve
 nīūt in mentē ad vtrāq; partē. T. Li. Quotiescūq; patria in mentem venerat,
 Virg. dixit, Hæret pede pes, densusq; viro vir. pede p. pedi. Et in Geor. Illa fe
 rax oleo. p. olei. Plau. in trucu. Alienis rebus curas. p. alienas. Terē. in Eunū.
 Quid illo faciem^o. p. illi. Plau. i. cassina abltm. p. gto posuit Habet gladiū, sed
 duos. qbus altero te occisur^o ait, altero villicū. qbus. p. qre.

¶ Verbū substantiū, v̄bū v̄m, & q̄ eorū v̄m h̄nt, vtrinq; cū ntō construunt,
 vt deus est iustus, ego sum homo, tu vocaris Petrus, ego vocor Iacobus, hæc
 clauis videt adulterina, stertit supin^o, Horati^o salutat poeta. Dicim^o tū. o deus
 esto. ppitius mihi, nō ppitie, sicut Virg. in. xij. Vos o mihi manes este boni.
 vbi boni nū casus est. Inuenit tū vtrinq; cū vtō p̄rtiū qū sequens est macte.
 sic T. Li. Tu qdem Corneli macte virtute esto.

¶ Verbū substantiū est sum, sic dicitū, q̄ p se substat, nec indiget alio sed in ip̄m
 cetera v̄ba resoluunt, & ad ip̄m aliorū v̄borū fecata redeunt, vt lego, sum q̄ le
 go, vel sum in legēdo. caleo, frigeo, sum calidus, frigid^o. Huius ratiōis nō sunt
 fio, existo, & exto, vt cuiuslibet liquere potest cōsiderāti. ppriū cuiusq; fecatum,
 neq; nūc in cōfutādo. plixiores esse volumus, cōcedim^o facile habere vim v̄
 bi substantiū, quantū atinet ad cōstructionē, vt fio fenex, fis anus, & cū vis for
 mosa videri. Post Socrate Plato extitit p̄ceptor. Nō tū vt dicimus genitus fuit
 aut factus fuit, ita genitus extitit aut factus extitit, licet hoc genere sermonis
 nūc plerosq; videamus vtētes. Nā extitit v̄bū nō iungit cū participio more
 v̄bi substantiū, fecatq; euidenter fuit seu. p̄dit. author Valla.

¶ Vim v̄bi substantiū dicim^o habere, q̄ h̄nt n̄m post se, & possunt aliq̄ modo
 resolui in v̄bū substantiū, vt fecit, tulit, sudauit, & alsit. in illo Hora. Qui stu
 det optatā cursu cōtingere metā, Multa tulit, fecitq; puer, sudauit & alsit. mul
 ta tulit puer. i. cū esset puer. cuiusmodi in oī gñe v̄borū inuenias, vt audiui hoc
 puer, inuitus facio, iaces pnus, incedit rectus, ingredit casam cenuus, viuute
 felices, efficit doctus, salutauit te prior, viuuit paup vt locuples moriat, venit pri
 mus, abiit nouissimus, sol oritur clarus, rutilus, pallidus.

¶ Verba vtō nūerant quinq; vt vocor, appello, dicor, nominor, & nūcupor.
 Virtutē v̄bi v̄i habere videri possunt, salutor, scribor, iudicor, p̄dicor, & q̄ sunt
 s̄tia, q̄ oia cōstruūt post se cū ntō. Hora, Scriberis vario fortis, & hostiū victor
 Iudicaris ignauus, p̄dicatur sapiens, putat demens, habet disertus.

¶ Interrogamus aut, q̄s, vel q̄ vocaris? nō quo modo, vel qualiter. Aut qd̄ est
 tibi nomē? Ad hoc respōdemus Est mihi nomē Iulius vel Iulio, vel etiā Iulij.
 T. Li. Cui Faustulo nomē fuisse ferūt. Plau. Est tibi nomē Menechmus. Idē.
 Nomē Mercurij est mihi. Idē. Huic Menechmo nomē est. Hac etiā figura cū
 alijs v̄bis vsus est. In duob^o cap. Iuuētus nomē indidit scorto mihi. In Menec.
 Iuuētus nomē fecit peniculo mihi. In trinūmis. Ego huic diei nomē trinūmo
 faciā. Hora. Desipiāt oēs eque actu q̄ tibi nomē insano posuere. Idē. Illi tardo
 cognomē pingui damus.

¶ De cōstructione v̄bi infiniti

¶ Verbū infiniti modi exigite aū se acm, vt finiti nūm: post se v̄o eundē casum
 quē suū finitū, vt Amicos recte valere gaudeo. i. q̄ amici recte valēt. Te memi
 nisse bñficiorū par est. Cæsare nihil obliuisci solere nisi iniurias accepim^o. hæc
 & s̄tia licet p̄ v̄bū finitum cū cōiunctione q̄ exponamus, minus tñ venuste
 minusq; latine sic dixeris, credo q̄ tu es doctus, puto q̄ ille iuit Romā, bonū
 est q̄ iustitia seruet, volo q̄ a te scribar. Sed eruditius venustiusq; credo te esse
 doctū, iustitiā seruari bonū est, volo a te scribi, puto illū, p̄fectū esse Romā.

¶ Exceptio.

¶ Verbū infinitū esse, & eorū finitorū quæ vtrinq; nūm habent, etiam vtrinq;
 B. 2

ntm habere possunt vel accm vel dm̄, vix gm̄ vel ablm̄, vt Spero tibi esse bo-
nus amicus. Malo esse doctus q̄ haberi. Ouid. Me tm̄ excepto q̄ præcor esse tu
us. Audio te esse doctm̄. Spero te esse amicm̄ mihi. nō amicm̄. Fabius. An illi
accidat viro bono esse vel malo. Plau. Per hāc curā quieto tibi licet esse. Clau-
dianus. Natura beatis oibus esse dedit, si quis cognouerit vti. Martialis. No-
bis non licet esse tā disertis. Caue tm̄ dicas, videor mihi esse docto, sed doctus.
Nōnūq̄ tm̄ pcedit dt̄s et sequit̄ accūs p̄ subintellectionē alterius acci. Quin.
An huic esse procuratorē liceat. Idē. Procuratorē tibi esse nō licuit. hic intelli-
git̄ te, illic hunc. Ita in illo Ouidi. Quo mihi p̄missō nō licet esse p̄ā, subaudit̄
me, q̄ tm̄ acci non sunt exprimēdi, qm̄ sunt eiusdē p̄sonæ cū accō expressō, alio-
quin exprimēdi essent, vt Expediit tibi me esse doctm̄. Nā quū dico Expediit t̄
bi esse doctm̄, sensus est, Expediit tibi te esse doctm̄, vt in illo Teren. Nam expe-
dit esse bonas vobis, intelligitur vos.

¶ In his q̄q̄ v̄bis q̄ vtrinq̄ ntm̄ hnt̄, infinita non semp̄ eundē casum hnt̄ post
se quē finita, sed s̄ses vtrinq̄ casus hnt̄. Dicimus enī, gaudeo te euasisse doctm̄
nō tm̄ quia tu euasisti doctm̄, sed quia tu euasisti doctm̄ gaudeo, Silr. Placet t̄
bi q̄ euasisti diues, nō tm̄, placet tibi euasisse diues, sed euasisse diuiti, si aut̄ dixē-
ris diuitē, subaudi t̄, vt sit Placet tibi te esse diuitē.

¶ Aduerte q̄ semp̄ ntm̄ cum v̄bo finito, in accm̄ cum v̄bo infinito conuerte-
re potes, vt Ego amo, me amare. Ego amor, me amari. Nos amauimus, nos a-
mauisse. Nos amati sumus, nos amatos fuisse. Nos amabimus, nos amatum
ire vel amatuos esse. Nos amabimur, nos amatum iri. In q̄bus omnibus adden-
dum est aliud verbum vt sensus sit perfectus, vt me amari, nisi addideris pla-
cet mihi, vel quid s̄sse, imperfectum est.

¶ Ponitur tm̄ inter dum infinitum v̄bum sine alterius v̄bi adiniculo p̄ Apo-
strophem, qm̄ subintelligitur, vere ne ita est? aut aequū est? oportet, oportuit ne?
debet, vel decuit ne? aut quid simile, vt apud Virg. Me ne incepto desistere v̄-
ctam? Idē. Me ne Iliacis occūbere campis Non potuisse tuacq̄ aiām hāc effun-
dere dextra? Pli, Iunior. Hominē ne romanū tā græce loquit̄ Suetō. de Cæsare
recitatū memorat. Men seruasse vt essent qui me perderent? subaudi, decuit vt
oportuit vel expediens fuit?

¶ Cōiungit̄ aut̄ infinitū frequētius cū v̄bis volūtatis quæ græci προαιρετικὰ
vocat, vt volo legere, cupio discere, desidero videre. Inuenit̄ tm̄ alijs sepissime
coniunctū, vt dicere muslant, tacere nequeunt, vincere conatur, subesse recusat
Et accō interueniente, vt audio te cantare, sentio te dolere. Teren. Video illum
sapere, & intelligere in loco, v̄bis impersonalibus, vt placet discere, licet discere,
piget facere, pudet fecisse. Verbis p̄ceptiuis (authore Prisciano) q̄bus datiuī ad-
iungunt, possumus vel dt̄os vel accōs copulari infinitis consequētibus, vt iu-
beo te currere, iubeo tibi proficisci, & impero te proficisci: p̄cipio tibi legere, &
p̄cipio te legere, sic & similia. Sciendū tm̄ q̄ in hoc sensu frequenter inuenimus
p̄ v̄bo infinito subiunctiuū poni, vt iubeo facias, iubeo dicas, impero venias,
hortor legas, in q̄bus deest vt, qd̄ addere licet vel non.

¶ Notandum, quoties v̄bi finiti & infiniti eiusdem p̄sonæ est suppositum, nō
est necesse ante infinitum accm̄ exprimi: non em̄ necesse est dicere, vellē me diu
viuere, velles te habere amicm̄, quū satis sit, vellē diu viuere, velles habere ami-
cum, vt Persius Nec in bicipiti somniafle p̄nasso memini. Secus est Vellem
te habere amicm̄, velles me diu viuere.

¶ Cauendū est ne v̄bū infinitū (more græcorū) cū v̄bo significare motū con-
struamus, ne dicamus, veni videre patrē, qd̄ p̄ prius supinū vel gerundiū dice-
mus, hoc modo, veni visum patrē, vel ad vidēdū patrē, quīs græcis supinis &

gerundijs carentibus hoc pmitat, quos poetæ nri interdū imitant. Verg. Nō nos aut ferro libyicos populare penates venimus, p populatū, p ad populandū nō ergo latine dixeris, vado piscari, sed piscatū, vel ad piscandū.

¶ Adiectiuus quibusdā pulchre coniungit infinitū, vt fortis bellare, sapiēs, pui dere, dignus honorari. Hora. in primo carminū. Et celerē sequi aciē, i. celerē ad ferendū. Martia. Velox ingenio, docere foelix. Verg. Et erat tū dignus amari Hora. Cereus in vitū flecti monitoribus asper.

¶ Cū substantiuus infinitū y bū nō construit, nisi græca figura teste etiā Seruio quā poetæ interdū imitant, vt Verg. Sed si tantus amor calus cognoscere no- stros, & breuiter troie supremū audire laborē qd latine diceret, amor cognoscē di, et audendi. Idē in buco. Nec fit mihi cura mederi. M. Tul. igitur græcis sans in epistola ad Cornificiū ait. Me scito dū tu absis, quasi occasione quandā na- ctū scribere audacius, p scribendi.

¶ Participia & multa adiectiua grm regentia cū infinitis y bis & cū gerundi- is grī calus construi possunt, sed iuncta cū infinitis seruāt vim participiorū, cū gerundijs vero vim noīm, vt timēs nauigare, vel nauigandi, cupiēs dicere, yf discendi, consuetus ludere, yf ludendi, timidus, cupidus, audis nauigare, vel nauigandi. Hora. Nil præter caluū doctus cantare Catullū. Idē. Codrus, p pa tria nō timidus mori. Verg. in. 4. aenei. Illa dolos dirūq; nefas in pectore yfat Certa mori. Idē. Aeneas celsa in puppi iam certus eundi.

¶ Quā vero infinitū est suppositū verbi gerundiū nō habet locū, vt optimū est philosophari, nō philosophandi. Quare Cicero in. 3. offi. nouo more gerundiū p infinito posuit. Si discendi labor potius est q̄ voluptas, discendi, p discere.

¶ Participiorū acci frequenter p infinitis y bis ponunt. Salust. in. 5. hist. apud Priscia. Saepe celebratē nois telego timentē, p timere. Terē. Iam iam inuentū curabo, et adductū tuū Pamphilū, p inuenire, et adducere. Ablū quoq; parti- cipiorū p eorū infinitis ponunt. Idē in Catilinario. Nā & priusq̄ incipias con- sulto, & vbi consulueris mature factū opus est, p consulere & facere.

¶ Construit infinitū quoq; antefcū nō per defectiōē y bi coepi, p præterito imperfecto (qd̄ in ceptionē rei fecat, nondū tñ perfectiōē) vt cū apud nos perfe- ctū sit, dicere coepi, p dicebā, scribere coepi, p scribebā, solent auctores per eclip- sim verbi coepi profere verba infinita, quod testibus Seruio, & Diomede hi- storiographorū, p priū est. Salustius de Iugurtha. Sed vti mos illius gentis est, equitare, iaculari, cū æqualibus cursu certare, ybi deest coepit equitare, iaculari, p equitabat, iaculabar. Idē in Catilinario. Igitur reges populiq; finitimi bello rentare, pauci ex amicis auxilio esse. Terē. in Andr. Ego illud sedulo negare fa- ctū, p negabā, i. negare coepi. Verg. Nos pauidi trepidare metu.

¶ Apud græcos infinitiuus p imperatiuo ponit p figurā eclipsos, i. defectio- nis, quod & nri imitati sunt. Gaudere eni dicūt, p gaude, & subaudit iubeo, vel volo, vel opto. Sic eni antiqui dicebāt, gaudere te iubeo, p gaude. Terē. in Adelphis. Gaudere Egionē plurimū iubeo, p gaude Egio plurimū, ita, iubeo Chremetē saluere, p salue Chremes.

¶ Attici præteritū indefinitū infinitiui modi ponūt, p presenti ἦσαν, p ἦσάν, qua figura (teste Seruio) nos vti nō conuenit. Hac tñ licenter vtunt poetæ vt Verg. in. 6. Magnū si pectore posset Excussisse deū, p excutere.

¶ De constructione infiniti verbi impersonalis.

¶ Infinita y borū impersonalitū an se nullū casum hnt, post se vero construunt cū casu y borū suorū, vt studere bonis literis accidisse tibi gaudeo plurimū. La- tor equidē te iuuare virtuti incumbere. Que vero passiue vocis sunt ablutū per sonę agentis cū præpositione assumūt, vt stari a me volo, p stare volo, curi a

te vis, p currere vis, legi a me volo, p legere volo. Hinc nota differentiã infiniti
torũ impersonaliũ passiuę vocis ab infinitis passiuorũ. Nã infinitis ipsionaliũ
nihil pati scamus, sed actiuã habet scationẽ, infinitis vero passiuorum aliquid
pati scamus, nec egẽt abltõ, nisi sint transitiuã. vt legi volo, hic passiuũ est intrã
sitiue dictũ. Sin dicã legi a me volo, similiter intransitiue actiuã habet scationẽ,
nã, p legere volo accipis, & est infinitũ impersonalis, quũ vero dico, doceri
a me cupis, amari a te cupio. Passiuorũ infinita sunt, transitiuę dictã, similiter
cũ accõ. vt legi volo te a me, amari volo te a me.

¶ Futurũ infiniti ybi actiuũ circumloquimur, aut p prius supinũ & ybũ ire,
vt amari ire. Aut p participiũ futuri temporis & ybũ esse, cũ discretionẽ gene
ris, numeri, & casus, vt dicamus, credo hũc amaturũ esse, hãc amaturã, hos a
maturũ esse, & sic de similibus. Sed bñ, hũc amaturũ ire, hãc amaturũ ire, & hos
amaturũ ire, supinũ enĩ his accidentibus caret. Sũt tñ q negant amaturũ ire futurũ
esse, tñ amaturũ iri futurũ esse concedunt. Vñ Valla dicit aliud esse, oraturũ esse
et oraturũ ire. Ego qdẽ cœnaturus sum, nō tñ eo cœnaturũ, siue ad cœnaturũ. Et scio
te cœnaturũ esse, sed nō p̄tinus ire cœnaturũ, p̄ ad cœnaturũ. Nã participiũ futuri
temporis cũ ybo substantiuo nō habet actionẽ illam, & motũ quẽ habet y
bũ eo. Licet tñ cũ dico, lectũ eo, iã significo presentẽ tionẽ, nō tñ presentẽ lecti
onẽ mihi esse, sed futurã. Nō igitur omnino damnandi sunt veteres quibus fu
turũ infiniti circumloqui placuit p prius supinũ & ybũ ire.

¶ Aut circumloquebant idẽ p verbũ indefinitũ in rum græce ἀπαρμφορο
dictũ, neq; generibus, neq; numeris, neq; casibus preferuẽs qd̄ construit añ se
cũ accõ cuiusuis generis & numeri. C. Græchus apud A. Gellũ. Credo ego
inimicos meos hoc dicturũ. Cato lib. 5. originũ. Illi polliciti sunt sese facturũ
oĩa. Cicero oratione. 5. in Verẽ. Hãc sibi rẽ sperãt p̄sidio futurũ, Laberius in
gemellis. Nō putauit hoc eã facturũ.

¶ Aparephaton. i. infinitũ, nomẽ ybi est, scãt enĩ ipsam rẽ, quã continet ybũ
vt currere cursum, scribere scripturã, legere lectonẽ. Quũ enĩ dico, bonũ est le
gere, nihil aliud significo, nisi bona est lectio. A stoicis vero verbũ vocat. Qua
propter in verbũ infinitũ, tanq̄ in commune nomẽ oēs modi resoluunt. vt am
bulo, indico me ambulare. ambula. i. impero te ambulare. vt inã ambularẽ, op
to me ambulare, cũ legã ambulo, dico me prius legere post ambulare. Itaq; etiã
frequenter noĩbus iungit, & p̄noĩbus more noĩm. Persi. Sed pulchrũ est digi
to monstrari, & dicier hĩc est, bonũ est studere, optimũ est philosophari. Scire
tuũ nihil est. Velle suũ cuiq; est, qd̄ cũ alijs ybi vocibus facere nō possumus.
Nemo enĩ dicit, bonũ est lego, aut bonũ est legis.

¶ De constructione nominum.

¶ Adiectiũ concordare debet cũ suo substantiuo in genere, numero, & casu: si
ue fuerit adiectiũ nomẽ siue, p̄nomẽ, siue participiũ, vt mali corui malũ ouũ,
tua potentia, tuũ regnũ. Sirenas canentes obturata aure transito.

¶ Conceptio per genus.

¶ Quũ plura substantiuã diuersi generis coniungunt ad adiectiũ plurale, corr
cordabit in genere cũ substantiuo digniore, p̄ figurã syllepsim generũ. In gene
ribus aut masculinũ est dignius foẽo, et neutro: & foẽim neutro. Ouid. Iliã cũ
Lauso de Numitore sati. Idẽ. Mulciberis capti Marsq; Venusq; dolis. hic maf
culinũ concipit foẽim. Masculinũ, concipit neutrũ, vt Pyrrhus et hoc aial sunt
tui. Foẽim concipit neutrũ, vt Martha & hoc animal sunt nãx. Licet sint, qui
bus nō placet foẽim concipere neutrũ, quũ tñ contra sentiat Priscianus, & cũ
eo pleriq; aliĩ nō triuiales grammatici, qui ponũt exemplũ eius illud Lucani
in primo pharsalia. Menlurac; iuris vis erat, hinc leges & plebiscita coactæ.

nonnulla tñ exemplaria habet coacta, vt fit tertia species zeugmatis. Alia ex-
empla huius. vt Sol & Luna obtenebrati sunt. Infernus & mors missi sunt in
flagitij ignis. Fit igitur conceptio etiã substantiuus rerũ nō animantiũ. Fit quo-
q; p substantiuũ loco adiectiuũ. vt Marcus & Mantha sunt medici. Ouid. So-
ceti tibi Marq; Venulq; contigerat. ita hic & illa sunt serui.

¶ Implicitã conceptionẽ vocant quando substantiua diuersi generis compre-
henduntur in adiectiuo tã singularis, q̃ pluralis numeri respondente substan-
tiuo digniori in genere. sic Ouidius de Marte & Venere. Nudus vterq; iacet.
Plautus de Phedromo, & Planesio. Pariter hos perire amando video. vterq;
infantunt. sic de Adam & Eua. Et erat vterq; nudus. Iusti in perpetuũ viuunt
tã de viris q̃ de mulieribus intelligitur. Per substantiuũ quoq; plurale. Verg.
Qua se dum regna manebant. Sapius Andromache ferre incomitata solebat.
Ad soceros, scilicet Priamũ & Hecubam. Apulcius de Cupidine & Psyche.
Sic eni distinctis & soporatis amatoribus.

¶ Zeugmatice quoq; plura substantiua diuersi generis, vel numeri referuntur
ad vñũ adiectiuũ, aut prepositũ, aut postpositũ, aut in medio positũ. vt nō est
expetenda gloria, neq; diuitiã. Gloria & diuitiã non sunt expetendã. Gloria
nō est expetenda, neq; diuitiã. Postpositũ tñ adiectiuũ in his pluraliter potest
poni in neutro genere. vt Gloria, & diuitiã nō sunt expetendã. Iuxta regulam
Seruij. Quando copulant substantiua noĩa diuersi generis habet adiectiuum
neutri generis, maxime qñ substantiua sunt rerũ nō animantiũ. Salu. in Catili-
nario. Huic ab adoleſcentia bella intestina, cedes, rapinã, discordia ciuiliſ grata
fuerunt. Idẽ. His genus, ætas, eloquentia prope æqualia fuerunt. Ita, Sensus, & co-
gitatio humani cordis in malũ prona sunt.

¶ Quando vero substantiua eiusdẽ generis sunt, potest eis adiectiuũ in gene-
re respondere. vt in illo Salustij. Fama, atq; fortuna eorum pares sunt. Et Fabij
in nono. Vt mortem, ac vitam, quas contententes in satyra tradit Ennius. &
in illo. Iustitia & pax osculatae sunt.

¶ Quũ autũ aliud animantis, aliud nō animantis est varie positũ adiectiuũ inue-
nimus. Salu. p conceptionẽ dixit. Ipsi, atq; militaria signa obscurati. Cicero in
offi. Propter summã & doctoris auctoritatẽ & vrbis, quorũ alter te scientia
augere potest, altera exemplis. Illud vero pzeugma dictũ est. Tauri mei & ala-
tilia mea sunt occisa. Solinus dixit. Sed & Polypus, & Cameleon glabra sunt.
vt intelligas animalia, forte quia sexũ nō discernũt. Ponit & distributiũ cũ
hmõĩ substantiuus singulariter in neutro gñe. Plau. in Cistellaria. Vtrũq; hæc
et multiloqua, et multibila est anus. ita, Ignis et aqua vtrũq; est vtile hominĩ.

¶ Quñ adiectiuũ nomẽ p pnomẽ ponit inter substantiua diuersorũ generũ con-
cordare debet cũ sequente. vt Asinus est rude aial. vinũ est meus potus. Si vero
adiectiuũ fuerit participiũ vbi substantiuũ, vti, aut eius vim habentis, preceden-
ti respondebit. vt Petrus est habitus mancipiũ. Ille creditus est foemina. Si fue-
rit aliud quodlibet sequenti respondebit. vt Asinus est abiectũ aial, nō abiectus
senectus est desyderatũ malũ. Sed si hmõĩ participiũ vtrũq; postponat concor-
dare poterit cũ vtrolibet. Exempla. Livi. in. 6. quartẽ decadis. Ludos Megale-
sia appellatos. Idẽ li. 1. ab vrbe condita. Gens vniuersa Veneti appellati. Idẽ. lib.
9. tertie decadis. Ludi fuerũt Megalesia appellata. Iustinus lib. 1. de Semitami-
de. Sexũ mentita puer credita est. Cice. lib. 2. de diuinatione. Nō ois error stul-
ticia est dicenda. Idẽ. Video amicitia nostrã, inimicitias modo factas, ad hunc
modũ translatũ est illud Ioan. 1. Verbũ caro factũ est.

¶ Per Symptosis quoq; adiectiuũ plurale construit cũ noie collectiuo et distri-
butiuo singulari nō grã vocis sed grã sensus apud historicos et poetas. Salu. in

Iugurthino. Pars acti in cruce, pars bestijs obiecti sunt. Idē. Pars triumphosua
os ostentantes. Verg. Visuri Aeneades pars & certare parati. Hora. in sermo.
Missi magnis derebus uterq;. Legati aduersos soliti componere amicos. Out.
Vtraq; formosę paridi potuere videri. In Hiere. Ois Israel incircuncisi sunt.

¶ De relatiuorum constructione.

¶ Relatiuū q, q̄, q̄d, cū antecedente in numero & in genere concordare vult. vt
Paris, q rapuit Helenā. Dido, q̄ amauit Aeneā. Iliū, q̄d est in Phrigia, gratę sue
rūt Iſræ quas ad me dedisti. Et hęc vocāt relatiua substantię similitudinis.

¶ Quoties vero huiusmodi relatiuū ponit inter noia appellatiua diuersorū ge
nerū, vtrilibet respondere potest. vt rosa q̄ est, vel q̄ est flos candidus placet mi
hi. In Paulo ad Colossen. Super oia autē hęc charitatē habete, q̄d est vinculū per
fectionis. Si vero alterū nomē p̄priū fuerit, relatiuū p̄prii nois genus sequit,
vt vult Seruius. Salu. Est in carcere locus, q̄d Tullianū appellat. De hoc & Fe
stus Pom. Tullianū q̄d dicit pars quēdā carceris Seruiū Tullū ædificasse autē
Contra hęc tñ p̄ceptionē Seruij annotata sunt, q̄ sequunt. Cice. de natu. deo.
nū. Propius a terra Iouis stella fertur, q̄ Phaeton dicit. Plī. li. 3. natu. hist. Expu
gnato oppido, q̄d vocat Arcadia. Pomp. Mela. Pelagus in duos sinus p̄mon
torio, q̄d Ferrariā vocat fundit. Idē. Ab eo flumine, quod Salū vocat. P̄ceptio
igitur Seruij de frequentiore vsu intelligit. Imo cū sequente frequentius concor
dat, & si p̄priū nō fuerit, q̄n ponit cū verbo vocandi. Lucre. Quę generant in
hoc caelo, qui dicit aer. Cice. de legibus. Aial hoc puidū, sagax &c. quę voca
mus hominē. Idē in somnio Scipionis. Concilia, coetusq; hoim iure sociati, q̄
ciuitates appellat. In eodē. Ex illis sempiternis ignibus q̄ sydera & stellas vo
catis. Apul. de mundo. Vtra deorū domus est, q̄d vocamus caelū.

¶ Alia sunt relatiua substantię diuersitatis. vt alius, alter, reliqua cetera, ceterū,
ceter, v̄ ceterus vix inuenias, hęc semp concordat cū sequente. Hoc tñ sciendū,
q̄ antecedēs horū debet esse eiisdē generis, v̄ speciei cū consequente. Quū enī
dico, diligo laurū, & ceteras arbores, significo quidē laurū arbore esse, sed diuer
sam a ceteris arboribus. Sic Seruius in Bucō. pbat casā esse herbā illo Vergilij
Tū casā, atq; alijs intexēs suauibus herbis. & ex illo Salu. Leonē atq; alias fe
ras, infert ergo & leo fera. Caue igit dicat. Iudei crucifixerūt Christū inter du
os alios latrones, nā sic dicendo diceret Christū latronē fuisse.

¶ Relatiuū substantię dicimus, q̄d refert antecedēs substantiuū. Relatiuū acci
dentis, q̄d refert antecedēs adiectiuū, & hmōi numerant decē. qualis, quantus
quot, quotus, quoduplex, quoduplus, quotēnis, quotenus, cuius, cuias. Sed quo
duplex & quoduplus vix inuenias nisi apud grammaticos.

¶ Relatiuū vero accidentis in nullo concordat cū antecedente, sed sp̄ cū conse
quente in gñe, numero, & casu. vt aial varium, & mutabile. qualis est mulier.
Nullū deo sacrificiū tale, qualis est zelus animarū. Quod vero Hora. ait. Sed
incitat me pectus, & mamme putres, equina quales vbera, licenter p̄pter me
trū dictū est quales. i. p̄ qualia p̄ Allocothetā. i. variationē qua genus confun
dit. At si hmōi relatiuū nō sequat alterū substantiū, cū antecedente concordare
debet. vt legi libros mendosos, quales a te accipi.

¶ Sciendū tñ q̄ p̄ eclipsim aliorū casualiū hęc relatiua sepe inueniunt. Terē in
And. Ita tñ discedo ab illo, vt q̄ se filiā neget daturū deest, vt ab eo q̄ neget. et
venit, q̄ mihi amicus est, deest iste, parco, quibus parcere dignum est. & exigit
cui debeo, & mirat, quē timeo, & floret, q̄ valeo. In oibis enī subaudiendus
ntūs. Ad hūc modū illi interrogatiuo quis reddit ipsum relatiuū q, cū ȳbo p̄re
sedente, vel cū alio. vt quis fecit Odysseā? q̄ et Iliada fecit, vel sine ȳbo. vt quis
fecit Odysseā? q̄ & Iliada. Cū alio ȳbo, vt quis Cerberum ab inferis sursum

ēduxit q̄ et in Nemea leonē interfecit. Qualis quoq̄ et quous et quot relatiua p̄ defectiōne talis, et tantus, et tot frequenter inueniunt, nec mirū relatiuis possit, q̄ secunda cognitiōne scāt, etiā antecedentia Præditiua posse intelligi, licet nō sint dicta, vt qualis Homerus fuit, Ver. in. 2. xeni. Milia quos magnis nūq̄ venerē Mycenis. Hora. in. i. fer. Occurrūt aīe quales neq̄ candidiores Terra tu lit, p̄ tales aīe, q̄libus candidiores neq̄ terra tulit. Ita, hic nō est, q̄le esse iudicas.

¶ Per Symptomū nonnunq̄ relatiui discrepat ab antecedente in genere & in numero, vt oīs populus venit ad eū et sedēs docebat eos. Salsū, Tanta commutatio incescit, vt ex maxima inuidia in gratiā, et fauorē nobilitatis. Iugurtha veniret, quorū pars spe, alij præmio inducī, quorū intellige nobiliū, econtrario idē. Sed aū itē pauci coniurauere contra temp. in quibus Catilina fuit, de qua q̄ verissime potero dicā, nā cū dicere debuisset de quibus, s. coniuratoribus, subintulit de qua scilicet coniuratione. Et iterū. Interea seruitia repudiabat, cuius initio magne copie ad eū concurrebāt, cuius singulare ad rē retulit, cuius rei, s. seruitorū. Ita Terē. in Eunuchō. Qui habet salē quod in te est. i. que res.

¶ Per conceptionē generū hoc modo dicimus. Petrus & Martha sunt quos diligo. Et iuxta regulā Seruī supra positā. Ver. & adlatē tu plasmaſti ea. Virgata & baculus tuus ipsa me consolata sunt.

¶ Nonnunq̄ relatiui refertur ad antecedens subintellectū, vt Species est quod prædicatur, intelligitur id, vel ens, & Præſente sub ipsa, quū enī Præſente (secundū Priscia.) nomen oppidi propriū neutriū sit, ad intellectū vrbis reddidit sub ipsa, alijs tamē etiā hęc præſentis dici placet. sic Terē. In Eunuchū suā dixit, ad comedīā referēs pronome.

¶ Sæper relatio fit ad pronome possessiui, pro persona possessoris tūc relatiui discordare potest ab antecedente expresso, concordabit tūc cū psona possessoris quā includit, vt Terē. Laudare oēs fortunas meas, q̄ habere gnatiū tali ingenio præditiū. Quid. Nec mea scripta legis, qui sum submotus ad lstrum. & Cernāt sua prædia, qui mihi vnū fundū inuident. Et quia propriū est pronominum possessiuorū duas significare personas, & eā quæ possidet, & eā quæ possidēt potest quoq̄ fieri relatio ad pronomen possessiui pro re quæ possidet, vt vos legitis mea, quæ nō placent inuidis.

¶ Quā relatiui refert vbi vltōtā orationē, vltō quamlibet partē orationis indeclinabile ponendum est in neutro genere. Quia oīs pars orationis indeclinabilis etiā ipsa oīo, p̄ noīe posita neutriū genus induit. In tempore ad eā veni, quod oīm rerū primū est, quod sup. in tempore venire. M. Tullius. Qui virtute præditus est, hic suis rebus contentus est, quod diuitiarū est p̄pitiū. Ita quoq̄ dicitur, eū adiectiuus. Scire tuū, velle suū. Iam cras hesternū consumpsimus ecce aliud cras. Verg. Manenouū. Persi. Euge tuū & belle hoc.

¶ Relatiui potest referre antecedēs p̄ diuerso significato, vt q̄n antecedens est homonymon. i. nomē plura significās, vt leo, quē occidit Hercules nunc lucet inter sydera. M. Ful. Tactus est ille, qui hęc urbē condidit Romulus.

¶ Relatiui nonnunq̄ refert antecedēs materialiter. i. p̄ ipsa voce positū, vt crucifixerūt eū in Golgata, quod est Caluarie locus, & tūc relatiui ponit in neutro genere. Quia oīs vox materialiter posita neutriū genus assumit. Contra fit in illo. Quid in. 2. Fastorū. Ex vero positū permanit equina nomen, Quæ deus in campo perspicit ipse suo.

¶ De Appositione.

¶ Duo vel plura noīa substantiua ad idē prinentia apponunt sibi in simili casu, licet in numero, & in genere discrepet, vt Verg. Mirat molē Aeneas Magala quondā, hic substantiū apponēs est molē, appositū Magalia. Idē. Quid meri

istis oues placidū pecus. ita, solū aīal hō ratiōe p̄ditū est. vrbē Romā condidit Romulus. In ordinatione huiusmodi substantiuorū sere seruandū est, vt id qđ generalius est p̄cedat, et qđ specialius sequat ne aliqđ inueniat sup̄flū, qđ vbiq; vitiosum est, vt si post speciē in ferat genus, dicēdo hō aīal, nisi genus ex se p̄ ex adiun cto elucidet et detēminet speciē. vt Nilus fluuius. hō aīal plenū ratiōis & consilij, ita plenā elocutione (auctore Seruio) dixit Salust. Interim Hyem̄sal reperit se occultās in tugurio mulieris ancillā. qđ si conuertas dicēdo. Tugurio ancillē mulieris, mulieris erit superflū. analla eni et conditionē ostendit, et sexū. Ita secundū Fabiū. Quāsdā ordine p̄mutato sūt superuacua. vt fratres gemini. nā si p̄ceserit gemini, fratres addere nō est necesse. Cice. tñ li. 2. de diuinatione ait. Procles et Caristhenes Lacedæmoniorū reges gemini fratres fuerūt. Tranquillus in vita Cæs. Vt eni geminis fratribus ædes in foro constituta tñ Castoris vocaret. Lucius Florus. In ripa Rheni fluminis staret. Idē. Ne quis extaret in ea gente, q̄ incensam a se Romā vrbē gloriaret. T. Liui. Propetyberin fluuiū. Iulianus. Aetnæ montis p̄ tot sæcula durat incendiū, sed in his vsus loquendi magis seruatus est, q̄ quod est artis.

¶ Adiectiū nō apponit substantiuo, sed concordat cū eo nisi adiectiū substantiue accipiat. vt in illis Vergilianis. Triste lupus stabulis. Dulce satis humor. Fama malū. qđ nō aliud velocius vllū: est enī. lupus res tristis, humor res dulcis fama res mala. Alij in his dicūt esse Allœoherā. i. variationē scilicet generis.

¶ Spēs nonnūq; adiungit generi in ḡto. vt Cicero, in oppido Antiochig. Verg. Hic tñ ille vrbē Parau sedesq; locauit. Idē. Et fontē superare timauit. In Exodo Vtinā mortui essemus in terra Aegypti. In euang. Ab arbore autē fici discite parabola. Licet Valla neger latine dici, arbore fici. Ita et Verg. in. n. Quale virgineo demellum pollice horē Seu mollis viola, seu languentis hyacinthi.

¶ Nūs bñ apponit vtō p̄ subauditionē ybi substantiuū, eius participij. vt Dñe deus meus in te sperauit. Dñe dñs noster, sine m̄ subauditione ybi substantiuū, vel eius participij plures vt bñ apponunt. vt Christe fili dei viui.

¶ Nomen cum genitiuo.

¶ Nomē substantiū cuiuscūq; casus fuerit iungit alteri substantiuo in ḡto possesiuē, & possessor quidē in ḡto semp̄ponit. vt Hector filius Priami. Aeneas dux Trojanorum. Patroclus amicus Achillis. Bucephalus equus Alexandri. Regia Croesi. principiū fabulæ. finis sermonis. Imo quodlibet substantiū vult diuersari substantiū in ḡto.

¶ Nō tñ dicimus liber mei, tui, sui, nr̄i, v' v'ri nisi gr̄co more, qđ modo Plau. in Pseudolo dixit. Parissim labori mei, p̄ labori meo. Nā hi gr̄. p̄noiales nō possesiuē, sed passiuē apud nos semp̄scāt, licet gr̄ci eā differentia nō habeāt in primitiuū. p̄noib' & possessiuū quā nos. qđ enī illi recte dicūt *τῷ πατρί μου* nos nō patrē mei, sed patrē meū dicimus.

¶ Nota. Nomē substantiū, vel adiectiuū substantiue positū potest construi cū suo ḡto plurali p̄ excellentiā. vt Rex regū. Dñs dominorū. deus deorū. sancta sanctorū. est enī rex regū, rex excellēs oēs reges.

¶ Hmōi tñ orationes annulus auri, statua cere, virga ferri, dure sunt et inusitata, adeo vt etiā poetæ nulla necessitate metri hypermetros vel *συνεραφῶν ὁρῶν* fecerint, nehmōi orationibus vterent. vt Verg. Fit strepitus tectis vocemq; p̄ ampla volutāt Atria dependēt lychni laqueatibus aureis. Idē. Hęc finis sandi solio tñ Iuppiter aureo. Hora. Abdiderit furtim terris, et imagine cerea. Quid. Aureus ille aries vilo spectabilis aureo. In his igitur et multis alijs portus possesiuū p̄ ḡto ponimus, vt annulus aureus, statua cerea, virga ferrea, licet Perseus dixerit crateras argenti, Si tibi crateras argenti, inculcāq; pingui auro dona ferā.

¶ Quid cū suis composuit, et nisi & nihil quia substantiua sunt, construunt cū
 grō. Terē. Quid boni portas. Idē. Aliqd monstri alit. Quicqd mali patimur
 pctis nostris merentibus patimur. Cice. Deserit vitę societate, q in ea conferūt
 nihil studiū, nihil operę, nihil facultatū. Quū vero interrogatio pobliquū ca-
 sum maximeq p pgtū, pferit, contemptū fit, qd si recto casu, pferat nō est contu-
 meliosum, auctor Donatus, vt qd hoc est hois: qd mulieris este qd ornatus.
¶ Mille apud antiquos substantiū neutri generis, numeri singularis, & millia
 eius plurale (qd nūc vsurpat) asciscūt sibi gtm, vt gręce χιλιασ & χιλιαδες &
 sicut illi dicūt χιλιασ & δυο χιλιαδες ita nri vnum mille, duo millia. Hora.
 Mille ouū infanus morti dedit. Quadrigarius in annalibus apud Gellij. Ibi
 occidit mille hoim. Cice, p Milone. In quo fundo, ppter istius infanas substra-
 ctiones mille hoim versabat. Hora. Scribit sibi milia quinq esse domi chlami-
 dū. Mille vero adiectiui aptoton pluralis numeri adiungit substantiū in si-
 mili genere, numero, & casu, vt Mille homines, mille talenta, quod gręce est
 χιλιοι. Igif in euange. Matthęi nō decē millia talenta, sed decē millia talentorū
 grammaticę transferendum erat, cuius vitij causa esse putatur, qd apud gręcos
 χιλια, i. millia adiectiū est, vt mille. Nisi forte interpres (quisquis fuerit) imita-
 tus sit illud Ciceronis, p Rabirio. Quid vociferare decē millia talenta Gabiniō
 esse pmissa. Sic veteres loqui, hoc mille denariū, p denariorū, & hęc duo mil-
 lja denaria, auctor este. M. Varo lib. 2. de analogia. Dicimus tū decē millia, &
 ducenti homines quod ita intelligit. Decē millia hoim, & ducenti homines,
 quod vix aliter dixeris. Sic T. Li. li. 9. Duo milia, et quingenti capti, vt fit duo
 millia captorū, quę locutio frequēs est apud T. Liuiū etiā sine coniunctiōe,
 vt numeralibus neutri generis etiā si masculini generis numerus adsit adiun-
 gamus masculinū plurale, vt lib. 7. Extra pcedā quatuor millia deditorū habi-
 tū, quanq hic ambigua lectio sit, alijs habentibus, habita. Idē. Duo milia pedi-
 tes, & decē milia quingenti pedites. M. Tul. in actione Verrina. Triticū modis
 os quinq milia, & accessionē ascripsit. L. Florus. Duo milia electi, q mori
 iuberent. Paulus Orosius. Anni duo milia. Ad hūc modū in Apocalipsi so-
 annis dictum est. Ex tribu iuda, duodecim millia signati, quod gręce est
 δωδεκα χιλιαδες εσφραγισμενοι Et in lib. Iudicū. Occiderūt quinq milia vi-
 ros, quę per appositionē dicta sunt.
¶ Adiectiua substantiue posita in quocūq genere construunt cū grō, vt sapiēs
 res gręcię, sancti dei, occulta sapientię, multū lucri, quantū pecunię, tantū si-
 dei, plurimū vini, minimū aquę.
¶ Nomē substantiū scās rotū, vel subiectū construūt cū noie partis vel pprie-
 tatis, accedente adiectiui laudis vl vituperij, quadriariā. Primo in grō, vt vir
 duri capitis, puer bonę indolis. Aristoteles vir immensę subtilitatis, inquit Pli-
 nius. Antiqui moris foemina. Verg. O prestās animi iuuenis, qd et prestantis
 animi dixeris, & prestantis aio, gręci in his constructionibus grō vtuntur, vt
 μεγαλοσ δεξιησ ανηρ, i. magnę virtutis vir. Latini potius abltō.
¶ Secundo in abltō, vt Vir duro capite, puer bona indole. Teren. Virgo cesia,
 spatio ore, adunco naso. Idem. Homo antiqua virtute atq; fide. Verg. Ceruus
 erat forma prestanti, & cornibus ingens. Plau. Muliebri animo sum. Idē. Scio
 te bona esse voce, ne clama.
¶ Tertio in abltō p Synchdochē, vt Vir durus capite, puer bonus indole. Ver.
 Ceruus ingēs cornibus. Salu. C. Antonius consul pedibus æger. Ver. Regina
 ad templum forma pulcherrima Dido incesit. Hac figura inactus cum grō,

& cū abltō conſtruit, ſed ſemp in vtō. Martia. Maſte animi, quē rarus habet,
mōriq; tuorū. Idē. Maſte eſto rēdis o hymenæe cuiſ. Verg. Maſte noua vir-
tute puer fic itur ad aſtra, & in numero multitudinis. Pli. de aſtologis. Maſti
ait ingenio & coeli interpretes. Cice. Maſte virtute eſto. Vox eſt quę laudat ſi-
mul & adhortat, qua tūc vtimur, quū factū alicuius pbamus, ſcatq; magis
aucte cumulateq; dici ſoler ſanguinolentibus ex acie redeuntibus, maſte virtū
te, vt inquit Seneca, qđ magnæ laudis, pcul dubiū præconiū eſt. Dixit Statius
in. 7. theb. Maſte aio iuuenis. i. pfectē in dolis, vt exponit Luatius interpres.

¶ Synchedoch eſt, quando proprietates partis attribuitur toti, & nomen partis
ponitur in accō vel abltō.
¶ Quarto igitur in accō p Synchedochē poetice. Nā oratores ſynchedochē
ſummo opere reſugiūt, vtunt ea frequenter poætæ, nonnunq; & hiltoriographi.
Hiſtoria enī (teſte Fabio) eſt proxima poetis et quodammodo carmē ſoluum
eſt. Exemplū. vir durus caput, puer bonus in dolē. Plaut. in milite. Pernix ſum
manibus, ſum pedes mobilis. Verg. Reſtitit æneas, claracq; in luce reſulſit. Os,
humeroſq; deo ſimilis. Idē. Nuda genu, nodo ſinus collecta fluentes. Diome.
in his dicit eſſe ἐλλαντιςμον Helleniſimon. i. gręcā figurā, p Atticiſimon. i. atticā
locutionē, q̄ breuitati ſtudet. cui ſerulēs Vergilius tres orationis partes redegit
in duas, p eo enī q; debuit dicere nudū genu habēs dixit nuda genu. Conſtrui
tur etiā hac figura accūs cū v̄bis, et participijs de quibus poſt dicemus.

¶ Nomē præcij, temporis, & menſuræ, ponit cū ſubſtantiuo in grō accedente
adiectiuo ſignificante quantitatē præcij, temporis, aut menſurę, hoc modo. Pa-
nes ducentorū denariorū. Martia. Vix puto triginta nummorū tota fuiſſe Mu-
nera, quę grandes octo tulere ſyri. Ita vir magni præcij, vir miniſimi præcij, nul-
lius præcij, quod & ſine adiectiuo dixeris, homo niſiſi.

¶ Nomē temporis, vt puer octo annorū. i. habēs ætatē octo annorū. In geneſi.
Infans octo dieſu circūcidet in vobis. Itē. Noe erat quingentorū annorum.
Apul. An ignoras cū maſculū & iuuenē eſſe, vel certe iam quot ſit annorū ob-
lita es. Ita, Hic apparet annorū duodecim, putatur, aut videtur centū annorū,
quæ dicta videntur per ſubintellectionē nom inis, puer, aut vir.

¶ Nomē menſurę, vt Ager centū iugerū, panis quatuor librarū, vas triū mo-
diorū, iter vnus diei, duorū dieſu vel bidui.

¶ Nomē ppriū latine nō conſtruit cū grō, vt dicā Aeneas Anchifæ, & ſubau-
diar filius, quod gręcis familiare eſt, vt dicāt κλεομθεροσ οπαουσις. i. cle-
ombrotus paufania. ſ. filius. λεωνιδασ ο αναξανδριδαι Leonidas anaxandridæ,
qua figura (teſte Seruio) vtunt circa patres & maritos tū, quos imitati ſunt po-
etę nrī, ſic Verg. Deiphobe glauci, ſubaudi filia. Idē. Hectoris Andromache, ſ.
vxor. Nos vero, ppria noīa in ſimili caſu ponimus. Marcus Cicero, nō Mar-
cus Ciceronis. Ita Vergilius Maro, nō Maronis. Pliniſus. Terentia Ciceronis

¶ Oīa fere v̄balia aſciſcūt ſibi grō, quorū (dicit, & ſubauditur vxor.
v̄ba conſtruunt tranſitiue cū accō, vt cultor agri, cultrix agri, cultus agri, cultu-
ra agri, quia colo agrū, amo vrbē, amo rus, amator vrbis, amator ruris, cupio
laudē, cupidus laudis, hoc vas capit multa, eſt capax multorū, teneo, ppoſitū,
tenax, ppoſiti, bibo vinū, bibax et bibulus vini, docilis prauī, qui facile docetur
prauū, apud Hora. Parebit prauī docilis romana iuuentus, etiā cū accō inter-
poſita ppoſitione. Sueto. Tā docilis ad cetera, nature neſciūt.

¶ Itē quę ſunt affinia his, vt quę obtineri, vel deſyderari aliquid oftendunt, &
contraria his, i. quę deſyderiū, habitū, aut priuationē alicuius rei ſcant, quorū
numerus eſt magnus, & terminatio varia apud auctores, vt diues, copioſus,

opulentus, plenus, avarus, ignarus, studiosus, avidus, largus, pdigus, sagax, & genus, indigus, inops, paup, immunis, exps, exors, horz & pluriū alioz ex- pla plurima passim inuenies apud authores. Placuit tñ hæc ponere. Virg. Di- ues opū variæ Terē. Postq̄ oim rez satur sum, porro deābulare libitū est. Vir- gi. Et p̄ceps animi lsmarus. Oui, Sanguinis atq; animæ, pdige galle tuæ. Ho- ra, Vitulum sagax retrū. Ouid. Vt tñ exemplis intelligat æmula laudis. Virgi. Ille intus trepide rez. Idē. Verū auceps pugna fuerat fortuna. Idē. Præcia vē- turi. Idē. Nescia mens hoim fati fortisq; futura. Et seruare modū rebus subla- ta secundis. Idem. Ignariq; via. Idem. At memor ille matris Acidalia. Ouid. Deniq; securus famæ liber ire memēto. Hora. Paup opimius argenti positi in- tus & auri. Virgi. Sæuit inops animi. Idē. Oibus exhaustos iam castibus oim ægenos. Salust. Neq; aliena consilij propter Sempronā, Cor. Tacit°. Virtutū sterile seculū. Perff°. Heu steriles verū. Apul. Offert sese vox q̄dam corporis sitū- tuda. Hora. Sic vacuū cerebri populū Pheaca putauit. Teren. Ne expers esset de nostris bonis. Virg. Quos dulcis vitæ exortes, & ab vberē raptos Abstulit atra dies. Idem. Aspicit vrbē immunē tanti belli. Prudenti°. Qua nos soporis liberi speramus aduentū dei, sic in eplā Pauli Quū em serui essetis peccati libe- ri fuistis iustitiæ, i. sine iustitia. Cice, in Lælio. Pile studiosi fuerunt. Idē ad Ce- cinnā. Viri sunt optimi & tui studiosi & mei necessarij. Studiosus tui I. ama- tor & fautor. Hora. Iratus tibi q̄ somni vīniq; benignus Nil dignū scribas, si indulgēs somno & vino. Apul. Reus capitis inducor. Reus capitis, cuius cau- sa capitalis est. Reus virtū, qui de furto accusatur. Teren. Vix sum com pos ani- mi, ita ardeo iracundia. Cicero. Nam quo modo victores dicimus voti com- potes, qui quicquid volunt faciunt, sic victos econtrario voti impotes, qui nō possunt facere quod volunt.

¶ **Horz** multa ciā cū abltō construunt, maxime q̄ priuatiua, & repletia sunt Salu. Quæ q̄q̄ grauiā & flagitio plena videbant. Vt tñ Seruius docet, plenus grō melius iungit, & vt Vallahuic nomini Cicero semp grām dedit, alij etiam abltm. Teren. Plenus rimaz sum. Cice. Stultoz plena sunt oia. Virg. Quā dī- ues niuei pecoris q̄ lactis abūdans. Cice. p Cluentio. Mulier abūdans auda- cia, sed in priori abūdāns nomen est, in posteriori participiū, author Priscian°. Hora. Viduus pharetra risit Apollo. & Apul. Mente viduus, vtrūq; abusiue, cū foemina, pprie vidua dicat. Vacuus cura, mente captus, orbis prole. Salu. Oēs fama atq; fortunis exptes sumus, Dignus & indignus veteres more gre- coz grō construēbāt. Plau. Non ego sum salutis dignus, q̄ modo illud transla- tum est: Facite igitur fructū digni poenitētiæ, p poenitētia, & in Actis splōz Et indignos vos iudicatis æternę vitę. Quia græce grōs est, oblitus est inter- pres in abltm mutare. Nos cū abltō tñ cōstruim°. Hora. Dignus morte perit coener licet ostrea centum.

¶ De partitiuis.

¶ **Noīa** partitiua vel partitiue posita construunt cū grō multitudinis. Sūt aut partitiua q̄ partē multitudinis scant, vt Distributiua, q̄ quadrifariā discernun- tur, aliud cū scat vnū ex duobus, vt alter, vteruis, vterliber; aliud duos singula- tim, vt vterq; neuter; aliud vnū ex multis vt alius, quidā, aliquis, vllus, q̄libet quouis; aliud multos singularim, vt quisq;, quisq; q̄cūq;, nullus, nemo, sic vn°, duo, solus, medius, & aduerbiū partim. Quisq; horz, queq; illōz, quodq; anī- mantū. In Leuitico. Adducet ad Aaron, & ad vnū quēlibet filioz eius. Vtrū libet vel vtrumtis horz accipe. Vnus fratū, Duæ soroz. Vnus, p solus, sicut & ipm solus asciscit sibi illū grām oim more suplatiuoz. Pli. Accipenser vnus oim squāmis ad os vsis contra aquas natando meat. Quinti. Solus oim non remittit sibi. Medius duoz. Exponunt hæc p inter, vel ex, vt vnus plebis, vn°

ex plebe, medijs duorum. i. inter duos. Partim hominum venerunt (auctore Gellio) plerumq; dicitur, quod significat pars hominū venit. i. quidam homines, sicut & cum partim hominum dici potest. i. cum quibusdam hominibus & quasi cum quadam parte hominum.

¶ Item interrogatiua, vt qs horū vidit? de pluribus. vter horū? de duobus. vter oculos? est lippus? nō qs oculos. Persius tñ improprie de loue & Satio: Quis potior iudex, puerifer qs aptior orbis? Quotus regū Romanorū cognominatus est supbus? Et q; ad hoc respōdent numeralia ordinē scantia, Septimus regū, octauus sapientū, tertius catonū. in his tñ gñm multitudinis in aliū casum saepe mutaueris. Quis hoim vidit? & quis homo vidit? Quotus regum? & quotus rex? neuter Catonū, & neuter Cato.

¶ Per quotusquisq; est vetus & elegans interrogatio, p quot: sed ad paucitatē refertur. Augusti, li. 15. de ciui. dei. Quotusquisq; hoim est cui profunditas huius utilitatis appareat? M. Tul. p Plancio: Quotusquisq; iuris peritus est? quotusquisq; disertus est? In secundo de diuinatione diuisim ponit. Quotus igit est quisq; qui somnijs pareat? Pl. Iunior. Quotociq; eadem honestatis cura secreto, quæ palamē q. d. paucis.

¶ Tales aut locutiōes, Lanarū nigrae nullū colorē bibūt. Canū degeneres caui dā sub aluū reflectūt. Vt mobiles dentū stabilirent, p lanæ nigrae, canes degeneres, freqntes sunt & quasi peculiāres Plinio in naturali hist.

¶ Inuenitur & posituum pro superlatiuo partitiue. Virg. Sequimur te sancte deorum, pro sanctissime. Idem. Saturnia magna deorum. Plautus, Tibi habeo magnam gratiam rerum omnium.

¶ Adiectiū partitiuū debet cōcordare cū substātiuo in gñe in eo numero in q; ponit adiectiū. vt dicamus, vnus fratū, vna fororū, quia hñ dicimus vnus frater fratū, & vna foror fororū: ita vñū coeloz, nō vnus coeloz, quia nō recte dicimus, vnus coelū coeloz. Istud tñ fallit in collectiuis, nā dicimus optimus plebis, nō tñ optimus plebs, & fortissimus gentis, nō tñ fortissimus vel etiā fortissima gens de vno scilicet. Ita nō recte, Hector fuit fortissimus grecoz, quia nō fuit fortissimus grecus. Pl. tñ ait, Villosissimus animalū lepus, vt intelligatur lepus est villosissimus inter animalia, nō lepus est villosissimus aial. Excipit & gñs rerū. Hora. Quid agis dulcissime rerū. Au. Gel. Apud qs Licurgū legibus maior rez: oim honos maiori ætati habebat. Et Hora. in ser. ponēs patronymicū masculini gñis p patronymico foemini, ait: Ad hñc liberta securi diuisit mediū fortissima tyndaridaz, aut significare voluit, q; hęc non solū mulieres, sed etiā viros eius familiæ superauerit fortitudine.

¶ De comparatiuis & superlatiuis.

¶ Cōparatiua & suplatiua construunt partitiue cū gñō, vt Aiacū fortior fuit Telamonius. Virgilius fuit doctūsimus poetaz, vel optimus plebis. sed cōparatiuū de duob; dicit, vel de diuisis in duas partes, sic Hora. ad duos Pifones. O maior iuuenū. Itē suplatiuū de pluribus. Romanorū maior pars yicit minorē. Ita sum minor fratū, de duobus: sum minimus fratū, de plurib;. Et exponunt p inter, vel ex. Inter fratres, vel ex fratribus. Cōparatiua em̄ quī exponunt p q; ablatū asciscunt, vt doctior illo, eloquentior oibus. Quid. Erubui dñco cultior esse meo. sic, plura spe, vel opinione cōsecutus sum. tristior solito. latior iusto. Etiā cōparatiū aduerbiale. Virg. Dicto citi⁹ numida æq̄ra placat. Plau. in mustel. Pulchrū ornātū turpes mores peius ceno collinā.

¶ Ad cōparationē pprie dictā, requirit vtrūq; extremū esse particeps accidentis in quo comparantur, & q; alterū altero sit magis particeps, Itaq; Achilles fuit fortior Hectore, nō esset propria, nisi vtrūq; fuisset fortis: sicut ista ē impro-

pria & ridicula, Ille melius muto loquitur, nam mutus nō loquitur. Dicitur
 tñ (vt Salustius apud Macrobiū) mare ponticum dulcius q̄ cætera, hic cō-
 paratiuum ad contraria refertur, & minus positiuo significat, vt sensus sit, ma-
 re ponticum aliquid habere dulcedinis quam non habent cætera maria, & ita
 dulcius, id est, minus amarum.

¶ Errauit nonnunq̄ interspers per negligentiam casum ē casu transferendo, vt
 in illo euangelico Opera que ego facio, & i p̄se faciet, & maiora horum faciet,
 pro maiora his, Et in illo Pauli: Homines tñ per maiorem sui turant, pro ma-
 iorem se. Lapsus est aut̄ ambiguitate græca, apud quos comparatiua siue par-
 citiue accipiuntur siue non, semper construuntur cum gr̄o, quem per negligē-
 tiam relinquit. De illo vero Pauli ad Corinthios. xiiij. Nunc autem manent fi-
 des, spes, charitas, tria hæc, sed maior horū charitas, doctissimus Erasmus ait

μεῖζων δὲ τούτων. i. maxima ex his charitas, ostendens etiam latinis ad exem-
 plū græcorū aliquoties cōparatiū vsurpare pro suplatiuo, illo Canulli. Hesper-
 re qui celo lucēs iucundior ignis. Sic Lactantius li. i. Omnes Sybillæ vnum
 deum prædicant, maxime tamē Erithrea, quæ celebrior & nobilior inter cæ-
 ras habetur, pro celeberrima & nobilissima. Porro in illo euangelij. Qui ma-
 iores sunt potestatem exercent in eos, non ita erit inter vos. Sed quicumq̄ vo-
 luerit inter vos fieri maior sit vester minister, comparatiua non tam ponun-
 tur pro superlatiuis (vt quidam visum est) q̄ pro posituiuis, vt sunt in Græco
 μεῖζοι & μέγας. i. magni, & magnus, nō maiores & maior. & ita allegat
 Hierony. in Ezechiele, sup illo ybo ad Corin. Valla varia differit, dices quos-
 dam codices habere harū, qd̄ videtur dicendū fuisse horū, vt ad illud tria hæc
 referatur: sed si dicimus horū, dicendū erit maius, sed græce nō est gr̄is neutri

μεῖζων hoc loquendi periculum fugiemus si dicamus his, græce enim ambi-
 guū est τούτων. Sed si dicimus, maior his, videt̄ maior esse seipsa charitas, ego
 puto transferendū fuisse, maior hæc. Hæc ille.

¶ Illud nota, quod alio loco tradidit Valla. Q. cōparatio vnum gradum siue
 primum obtinet, suplatio vero plures, siue vltimū. Nam vbi est superlatio, ne-
 cesse est vt ibidem sit cōparatio. Et ideo si multa fuerint eiusdem generis paria
 vno tantū eminente, non vtetur suplatiuo sed comparatiuo, dicentes, hoc vas
 est maius illis, non maximū illorū, si plura sint vasa ad eandē magnitudinē fa-
 cta, & vnum solum capacitate excedat.

¶ Comparatiū inuenit cū dtō p̄ abltō abusiue. Salu. li. 2. hist. Nulla arte cuiq̄
 inferior, p̄ quoq̄. Plī. de Pado. Nulli anniū claritate inferior. Varro ait. Ope-
 rarios parandos esse, q̄ laborē ferre possent, nec minores annorū vigintiduorū.

¶ Regula.

¶ Positiuorū cōstructio & in cōparatiuis & suplatiuis seruat̄, hoc est quicumq̄
 casus adiungit̄ positiuo, idē & cōparatiuo & suplatiuo, vt diues agri vel agro
 ditior agri vel agro, ditillimus agri vel agro. Et in aduerbijs, vt ppe vrbe, ppi-
 us vrbe, & proxime vrbe. Ci. in. 7. Philip. Nec ppius vrbe millia passū du-
 ceta admouerit. Nā hī ppius mare agitabat aphricū. Ci. in. Philip. Vt cū suis
 copijs q̄ pxime Italiā sit. Idē p̄ Milone. Proxime deos accessit Clodius. Salu.
 Proxime Hispaniā Mauri sunt. Gel. li. 14. Que cū vidit, pxime viā. Imo etiā
 pximus cū accō constructi. Plau. in Pœnu. Quis pultat q̄ te pximus est. Ci.
 in Pisonē. Proximus Pompeiū sedebā. Etiā cū dtō. Propē est dñs oibus intuo
 cantibus cū. Sillius Italicus. Propiusq̄ fuere periclo. Salusti. Qd̄ tñ vniū pro-
 pius virtuti erat. Verg. Propius stabulis armēta tenerent. Et ppior nomē in 3.
 Geor. Et facit̄ tauro propior. Salust. Proxima Carthagini loca.

¶ Ex hac regula sequitur, tã cõparatiua q̃ suplatiua qñq; diuos posse regere gr̃os
& cõparatiua duos abltõs, altere ratione positiuũ, altere natura p̃pria. vt docti
oristorũ gr̃amaticæ est Petrus. Illosq; integrior vitæ fuit Socrates. Virg. Huic
coniunx Sichæus erat ditissim⁹ agri Phœnicũ. vt sit diues agri, maxime Phœ
nicũ. Ita, Sybilla est ditior auro Salomone. vt sit diues auro, magis Salomõq;.

¶ Cõparatiua etiã cõstruitur cũ abltõ, scante modũ excessus, vt Polyphemus
erat maior Vlyssẽ centũ vlnis. Hic est te maior natu decẽ annis, p̃terior te vno
digito. Cice. Quanto est maior, tanto te geras summissus. Terẽ. Quãto mi
nus spei, tanto magis amo. Itẽ. Multo magis, paulo minus. Multo etiã supla
tiuo iungit, & q̃ sequunt, vt multo oim doctissim⁹. Hora. Postera lux oritur,
multo gratissima nobis. Catul. ad M. Tul. Tãro pessimus oim poeta. Quãto
tu optimus oim patronus. sic, Longe oim pessimus, longe p̃stantissimus, fac
le doctissimus. i. non dubie.

¶ De significatione cõparatiui.
¶ Cõparatiua cum positiuũ intellectu aduerbium magis significat, vt fortior
magis fortis, vltior magis vltra q̃ ille q̃ vltra est. Inuenit tñ sæpe comparati
uũ pro positiuo per se positum. Virg. in 3. Comites senioris Aestẽ, pro senis.
Aliqñ comparatiua positum pro positiuo minus eo significat, & nulli compa
ratur. Virg. Tristior atq; oculos lachrymis suffusa nitẽtes, hic tristior, subtristẽ
parum tristẽ, vel ex parte tristẽ significat.

¶ Est qñ comparatiua suplatiuo comparatur, vt Achilles fortissimo Troiano
rum Hectorẽ fortior fuit. Aliqñ comparatiua ad comparatiua comparatur,
vt fortior Achilles Hectorẽ fortiori Patroclo.

¶ Minus aduerbiũ cũ positiuo iunctũ contrariẽ scationis comparatiua demõ
strat, vt minus stultus, p̃ prudẽtior. Terẽ. in eunu. Nemo fuit minus stultus.
Qñq; tñ p̃ nõ ponit, vt minus bonus, p̃ nõ bonus vel malus.

¶ Magis q̃q; aduerbiũ nõ solũ positiuo, sed etiã cõparatiuo iungit, qñ ipm cõ
paratiua vel ad se comparat, vt quũ dico Ajax fortior est Vlyssẽ, & Diomede
sed cũ sit fortior vtroq;, magis fortior est Vlyssẽ q̃ Diomede, vel qñ ipm com
paratiua non ad se, sed ad aliud comparatiua comparat, vt Achilles magis forti
or Aenea q̃ iustior; quasi dicat, fortior est Aenea & iustior Diomede, sed quũ
illo sit fortior, & hoc iustior; magis fortior est Aenea q̃ iustior Diomede. Sed
absolute magis nõ iungit comparatiuo. Nõ recte igitur, sed licẽter Bocet. Dul
cior est apium magis labor.

¶ De significatione suplatiui.

¶ Suplatiuũ ad plures sui generis cõparatiua supponitur oibus, vel p̃ se prolati
intellectũ habet positiuũ cũ aduerbio valde, vt fortissimus græcorũ fuit Achil
les, i. sup oēs græcos fortis. Sin autẽ dicã fortissimus fuit Hercules, nõ adiciẽs
q̃q; intelligo valde fortis. Tale est apud Ciceronẽ p̃ M. Marcello. Simillimũ
deo iudico, p̃ valde simillẽ deo.

¶ Nomen cum Diõ.

Nomen substantiuũ cõstruitur cum diõ accedente ybo substantiuo, vt
Virg. Sunt nobis mitia poma. Est mihi nãque domi pater, est iniusta
nouerca. Idem. Huic monstro Vulcanus erat pater. Plaut⁹. Epidicus
mihi magister fuit. Non est mihi pecunia. Sunt illi pauci amici, q̃ oia
exposueris p̃ ybum habeo, mutãdo dũm in nũm, & nũm in acã, vt cuiq; diõ
est seruus, i. quisque dñs habet seruũ. Est mihi pater, habeo patrẽ, sic dicim⁹, nõ
est tibi qd̃ queraris, vel agas, nihil est qd̃ causeris. Non est qd̃ tam moleste feras
mortem amici, p̃ nõ habes. Et variaueris sic. Vulcanus erat pater huius mon
stri. Epidicus meus magister fuit. Thelamonis filius, & Thelamoni filius
fuit Ajax, & Thelamonis filius. Ita Clientis Tullianus fuit Roscius, & Clientis
Tullij & Tullio.

¶ Noia q̃ commodũ aut in cõmodũ fecant, exiunt dũm. Luca. Vbi pater est,

vrbsq; maritus. i. ad commodū & vtilitatē vrbs & pater fieri passus est & maritus. Plau. in merca. Abijcio superbiam, egomet mihi comes, calator, equus, agallo. Virg. Hic Dardanio Anchise armiger ante fuit. Cice. in. xi. Philip. Casius multus iam in rebus ipse sibi senatus fuit. Datus enim vis & pprictas est aliquid alicui siue boni, siue mali tribuere. Huiusmodi autē cōstructiones tam noīm q̄ v̄borū grāci πρὶν ποιητικὰς .i. acquisitiuas vocant, q̄ nobis aliquid boni malive acquirunt. Huius ordinis adiectiua sunt Aptus, inceptus, gratus, ingratus, facilis, difficilis, vtilis, inutilis, dampnosus, calamitosus, perniciosus, cōmodus, incōmodus, bonus, molestus, infestus, infensus, iucundus, dulcis, fides, & plura alia, quibus aliquid commodi vel incommodi demonstratur. Hora. Infirmo capiti fluit aptus & vtilis aluo. Martia. Difficilis, facilis, amicus, acerbus eisdem. Virg. Sis bonus o felixq; tuus. Cice. in Veron. Ita velim mihi deos propicios. Bonū mihi lex oris tui. Quid molesti estis huic mulieri. Fecisti rem mihi salutarem, tibi perniciosam. Fides illi. Huius tū suplatiū Virg. in. xij. grō adiunxit. Præterea regina tui fidissima dextra Occidit, ipsa sua.

¶ Relatiua.

¶ Noia relationē vel respectū ad alterū significantia, q̄ æqualiter relatiua sunt, construuntur cum dō, vt amicus, inimicus, vicinus, ppinquus, affinis, confinis, familiaris, finitimus, aduersus, contrarius, contemporaneus, coætuus, coætanus, cognatus, contubernalis, similis, dissimilis, equus, iniquus, par, impar supstes; q̄q; plerāq; etiā adiungunt grō, sed tūc substantiue capiuntur, vt amicus huic vel huius, vicinus mihi & vicinus meus & vicinus illius, affinis, cognatus huic vel huius. Virg. Gens inimica mihi tyrhenum nauig at æquor. Quid, Mala sunt vicina bonis. Idem. Gelido contermina fonti. Plau. Semp tu scito flāma fumo est proxima. Ci. Est finitimus oratori poeta. Terēt. Pamphilus fuit aduersus nemini. Luca. in. x. Quē metuis par huius erat. Idē in. 9. Par geminis Chitrou. Similis patris est in moribus, similis patri in corporis figura atq; linamentis. author Diomedes. Et Caper inqt. Illius filis ad mores referē, illi filis ad vultum. Hanc tū grammaticorū pceptionē nō vsq; quaq; seruatū authorēs. vt Salu. in Catilinario. Quia si q̄s etiā a culpa vacuus in amicitia eius inciderat q̄tidiano vsu, atq; illecebris facile par similibq; cæteris efficiebat. Vbi vt patet de similitudine morū loqtur. Plau. in Menech. Nequa aqua aquæ, nec lacte lacti, crede mihi vsq; similius, q̄ hictui est, tuq; huius. Vbi cū grō loqtur de similitudine duorū Menechmorū in figura, colore, & linamentis corporis, vt etiā ipsa cōparatione liquet. Vt plurimū tū cū grō morū similitudinē feat & qualitatis alicuius internæ. Ci. in. 9. philip. At ille cū videret, si vestræ authoritati nō paruisset, dissimile se futurū sui. i. a pristina cōsuetudine discessurū. Simile em̄ sui dicimus, q̄ a pristinis moribus & consuetudine non recedit. Idē in. x. Quæro igitur eti ne Bruti simile malis, an Antonij? In eadē. Eos laudas q̄q; simile filii tuū esse vis. Hora. Similescq; meorū mille die vsus deduci posse. Ci. Vt aliq̄q; similes in dicēdo esse valeamus. Supstes itē cū grō & cū dō. Florus. Supstes dignitatis suæ. Martia. in. x. iam cornicibus oibus supstes. Hoc tandē sita prurit in sepulchro.

¶ Dicit, quæ æqualiter, vel ex quo relatiua sunt. Nam quæ secundum excellentiam aut subiectionem relatiua sunt ad genitiuum redduntur, vt pater filij, seruus domini, duplum subdupli.

Differentia, quæ grāci διαφορῶν vocant vt alius, diuersus, cum dō, & cū ablatō construuntur interposita præpositione a vel ab, vt diuersus huic, vel ab hoc. Hora. in epi. Est huic diuersum v. tio vitiū, ppe maius. Quinti. Alterum.

quod huic diuersum est. Apul. in. iij. de as. au. Adiuuro te per dulce istū capilli
tui nodulū, quo meū deuinxisti spiritū, me nullam aliam meę fortidi malle, p
a mea fortide, quo significat nullam se magis uelle q̄ fortidem.

¶ In bilis & in dus.

¶ Verbalia in bilis & in dus similia participijs futuri temporis passiuę vtracq̄
accepta asciscūt sibi dūm, vt amabilis, mirabilis, orabilis, exorabilis, dicēd^o, do-
cendus, formidandus oibus. Hora, in epist. Hic tibi potius q̄ tu mirabilis sili.
Idē in odis. Multis ille bonis flebilis occidit. Nulli flebilior q̄ tibi. Virg. Papi-
nius. Nulli penetrabilis astro Lucus erat. Liui. Silex impenetrabilis ferro oc-
cunebat. Virg. Nec visu facilis, nec dictu effabilis vlli. Ouid. Paup amet cau-
te, timeat maledicere paup. Multaq̄ diuibus nō patiēda ferat. Statius. Lugē
dus fratri iuuenis thebane iacere iacere. Itē exofus & perofus passiuę cū dō.
Au. Gell. 2. ca. 18. Ex qbus intelligas, nō omneis mō dñs exofos esse, q̄ i hac
vita cū crīnax̄ varietate luctant. Tranquillus in vita Tyb. Deos obsecro, vt te
nobis cōseruet, & valerenū, & sp̄ patiant, si nō p̄po Romano possunt, i. o.
dio habent a populo.

¶ Nomen cum accō.

Accusatiuo nomen adiungitur figurate per Synecdochen, qñ qđ parti
accidit, toti redditur, & pars per accm̄ profertur. vt fortis dexteram, p
fortem dexteram habens: celer pedes, pro celeres pedes habens. Virg.
Omnia Mercurio similis vocenq̄ coloremq̄. Vt Valla docet, Synec-
doche tantum ad animi & corporis qualitatem pertinet, nihil ad extrema re,
spiciens, non igitur in his est potens diuitijs, p̄dictus dignitate. Et quod Vir-
gilius ait Perfusus sanie vittas, impropria synecdoche est, per aliquid adiacēs
parti. Item quod Flaccus epistola prima Hęc recinūt iuuenes dictata senesq̄
Leuo suspensū loculos, tabulamq̄ lacerto, Acto hypallagen esse dicit, p̄ habē-
tes tabulas suspensas lacertis.

¶ Quædā verbalia in bundus construunt cū accō. Sisenna. li. 4. historiarū apđ
Gellū. Populabundus agros ad oppidū puenit. i. cū agros popularet. T. Li.
li. 25. Vitabundus castra hostiū. Apul. in. 3. de as. au. lā forē & iudicia, s̄a sentē-
tiā, ipm̄ deniq̄ carnificē imaginabundus. i. imaginatione videns.

¶ Apud vetustiores verbalia in io inueniunt cum casu verbi sui. Plau. in Am-
phitruone. Quid tibi hanc curatio est rem verbero? pro quid hanc rem curas.
Idem in aul. Quid tibi ergo meā me inuito tactio est? Idem i poenulo. Quid
tibi hanc digito tactio est? p̄ quid hęc tangis. Quæ p̄ circumlocutionē dicta
videri possunt, vt ista, nō sum id nescius, pro non ignoro. & Eius rei mihi ve-
nit in mentem, pro recordatus sum, & Id mihi anus indiciū fecit, pro indī-
cauit. & Opus est mihi illa re, pro egeo.

¶ Adiectiua q̄ magnitudinis mensurā fecant, admittūt accm̄, vt longū, latū,
altū, p̄fundū, crassum, vt turris alta ducētos pedes. Gell. Nā cū fere constaret
curriculū stadij Hercule pedibus suis metatū, idq̄ fecisse longū pedes ducen-
tos, Plau. in bac. Comesse panē tres pedes latū potes, fores pultare necis? Plī-
nius. Nucleo crasso sex digitos. Hęc etiā admittūt ablatū, vt Turris alta ducē-
tis pedib^o. Iuue. de pygmæis. Vbi tota cohors pede nō est altior vno. Dicim^o
q̄q̄ Turris altitudine ducentosq̄ pedū. Liber crassus tres digitos, & crassitudi-
ne triū digitorū. Plī, Trabes crassitudine bipedali, i. habēs crassitudinē bipeda-
lem.

¶ Nomen cum ablatiuo.

Ablatiuus coniungit nomini, qñ p̄ eum aliquid euenire fecatur illi, q̄ p̄
nomen exprimitur, vt acutus visu, vel oculis. i. per v̄sum, per oculos
validus viribus. i. per vires. gloriosus laude. i. per laudem, insignis ho-
noribus, insignis celere, clarus v̄tute, clarus natalibus, Plī, Vtica Ca

tonis Marte nobilis. Salu. Pollens viribus, ingenio validus. Idem. Natura ferrox, manu promptus erat. Lingua q̄ manu promptior. Tardus etate, feruid⁹ ira, saucius cura, fessius labore, fatigatus diuturno studio, facetus sermone, vrbanius moribus, p̄ditus ingenio, sciētia, honore, diuitijs: & in malā partē, p̄ditus morbo, p̄ditus vitijs. Ci. p̄ Rabirio. Senectute affectus, morbo p̄ditus. Idē p̄ Murena. Squallore fordidus, cōfectus morbo, lachrymis ac moerore p̄ditus. In his fere inueniās ablatū causā, q̄ etiam cū substantiuo constructū potest, vt carolus diuina gratia, benignitate, bñficio Romanorū imperator. i. p̄ diuinā gratiā. Romanj nōnunq̄ p̄ defectiōne ablatiui causā, vel gratia gtm̄ ponūt, quē admōdū grāci κατ'εὐχὰς ἰντοῦ ἔκκα vt populi seruandi laborat, rēpublicē defendendē periclitatur, deest causā. Salu. in lugur. Quæ postq̄ gloriosa modo neq̄ belli patrandi cognouit.

¶ Numerale cardinale admittit ablatū numero: & ordinale ordine, vt tres numero, plures numero, quartus ordine. Denominatū ablatū denominantis, vt albus albore, densus densitate, magnus magnitudine, iustus iustitia. Noia p̄pria ablatū noie, & cognōie, vt Scipio nomine, Aphricanus cognomine. Ita. Magister nomine, doctor titulo, re minime. Huius sererationis sunt Troianus origine, Atheniensis patria, spe diues, re pauper.

¶ Dignus & indignus, plenus, vacuus, inanis, onustus, & similia, ablatū asciunt, de q̄bus s̄a sup̄ diximus, & alijs modis q̄bus nomē constructū cū ablatō, & cū ḡtō. Opus est (autore Diome.) apud veteres inuenit̄ cū oibus casibus p̄ter vtm̄, velut opus est mihi hæc res, huius rei, huic rei, hanc rem, & hæc. Ci. Vtm̄ & opus est & cura vacare & negotio. Plau. in. 2. ca. s̄a maritimi milites opus sunt tibi. Proptius. Pierides magni nūc opus oris erit. Oui. Casus inest illic, hic erit artis opus. Apud Noniū. Opus est illā rē, p̄ illā rē. Plaut. in Cist. Malū aufer, bonū mihi opus est. Sic vsus est ap̄d veteres Plau. in Amph. Vbi summus imperator. nō adest ad exercitiū citius q̄ nō factō est vsus sit q̄ quōd factō est opus, p̄ vtroq̄ grāci dicūt χερσὶν ἔχω. i. opus vel necessitatē habeo. Nos autē (vt idē docet Diome.) nō dicimus opus habeo, sed opus est mihi. grāca igitur figura dictū est illud, dñs opus habet his.

¶ Ablatiui ponunt absolute in designatione consequētiæ, q̄ grāci p̄ ḡtōs faciūt, vt deo ducēte elapsus est Aeneas. Bellāte Troiano victi sunt parthi. Ideo in designatione consequētiæ, quia hm̄i ablatōs necessario aliqd̄ consequitur, vt p̄fectus sit sensus, vt sole ascendente factus est dies, quid est? nisi q̄d ascensionē solis secuta est dies. Horū ablatōrū alter sit equēter est participiū, si non sit deficit sermo latinus (auctore Scauro) & participiū v̄bi substantiuū subaudiēt in illis. Iuue. Credo pudicitia Saturno rege moratā in terris. Plaut. Me suafore atq̄ impulsore id factū audacter dicito. Quinti. Laudariq̄ me puero solebat. Nullo timore hostiū castra irrupit, Nullis custodibus Palladiū ereptū est, Nullis insidijs palam victus est hostis.

¶ Interpretatur autē hm̄i ablatōs p̄ v̄bū addito aduerbio dū, aut aliq̄ eādē vim habēte, vt Augusto regnāte natus est Christus. i. quū, vel dū Augustus regnaret. Boni mores colebant me puero. s. ente, id est, quū ego essem puer.

¶ Quicq̄ solus ablatū ponit absolute, vt Fulgurante timea, tonāte oues abortū faciūt, iuuēcus. Sed Maria audito Christū venisse cucurrit. i. quū audisset. Salsus. Audito regē in Sicilia tendere. Sil. Auditoq̄ furens socias nō defore vires Apul. in. 7. Cognitoq̄ quosdā, imo p̄o fortissimū quēq̄s adoppetisse. i. quū cognouisset. Ita, compto hoīem mendacē esse nō credidi, i. quū comperissem. Hæc locutio elegans est & apud idoneos auctores frequens.

¶ **C**oordae autē debet hōi abli si alter adiectiō sit tribus accidētibus. Si **yo**
 vtrūq; substantiū, est appositio. Absente nobis, & p̄sente nobis, p̄ absentibus
 & p̄sentibus nobis veteres dixerūt. Donatus ait. aut archaismos figura est ab-
 sente nobis, p̄ absentibus nobis, aut p̄positiōne ponit absente, ac si diceret clam
 nobis. Terē. Nescio quid profecto absente nobis turbatū est domi. Plau. Neq;
 nobis p̄sente quisq; aliquis ausi sunt. Pōponius Arelanaz scriptor. Quid enī
 apud forū p̄sente testibus mihi vēdidit. Neuius Volumus dona dare pulchra
 p̄sente oibus. Accius. Est res aliqua q̄ p̄sente his prius natura instiuit.

¶ De pronominum constructione.

Pronoia quia loco noim ponunt eorū seruāt cōstructionē, vt sicut dici-
 mus. hō laudabilis fortitudine. ita ille laudabilis fortitudine, vt luuenis
 bonæ indolis vel indole, ita hic bonę indolis vel bona indole. Tu modicę
 fidei vel modica fide. Plau. Tu cano capite amas senex negligime.

¶ **G**enitiui primitiuorū mei, tui, sui, nostri & vestri, construunt cū noibus qñ
 passio significat, vt amor mei, non est amor meus, q̄ scilicet amo aliū: sed est a-
 mor alterius in me, quo. s. amor ab altero. Ita desiderium tui, nō est desideriu
 tuū, sed alterius de te quo tu desideraris. & Memoria sui, non est memoria sua
 sed memoria de se. Possunt huiusmodi simul connecti, vt nostra memoria tui
 indelebilis erit. s. quā nos habem⁹ de te. Ita Accusator mei, a quo accusor: laus
 tui laus de te, non tua. Fastidiū sui, fastidiū de se. Pli. li. xij. Nulla est voluptas
 q̄ non assiduitate sui fastidiū pariat. Fabius. Vim sui relinquūt. i. vim ex se, nō
 suā. Luca. Exemplūq; mei, de me. Sic aliud est Aliqd tui, & aliqd tuū: nā ali
 quid tui est aliqd ex te: aliqd tuū, est aliqd ex tuo. Ita nostri & nostrū, vestri
 & vestrū. nā alter grūs pluralis fecit passiuę, vt in medio vestri, vel nostri: alter
 possessiuę seu actiuę, vt aliquis vestrū, siue aliquis nostrū: qui duo gr̄i gaudent
 noibus distributiuis, aut partitiuis, vt nemo nostrū, vnusquisq; vestrū. nō ne-
 mo nostri, nemo vestri, aut cōparatiuis & suplatiuis. maior vestrū, maximus
 natus vestrū. Non recte igitur in euangelio Lucę translātū est: Quod autē in-
 tus est vestrū plenū est rapina. vbi vestri dicendū fuit nō vestrū: nā de ipsis ho-
 minibus loquitur dñs, non de eo quod est hoim. Indifferenter videntē dici. cau-
 sa mea & causa mei: melius tñ causa mea. Imago mea & mei. i. de me. Fama
 mea & mei. Mis & tis actiuę significantes antiqui gr̄i sunt q̄bus hodiē nō vt
 mur: sed p̄ eis, meus & tuus possessiuus.

¶ **P**ronomina partitiuę posita admittūt gr̄m multitudinis: vt hominū hi bo-
 ni illi mali: & volucrum hæc canit illa tacet.

¶ **D**emonstratiua cū substantiuę ponunt adiungunt gr̄o: vt hoc noctis, sub-
 audi tpe. Id ætatis sum vel ago, p̄ eo qd̄ est in ea ætate sum, vel eam ætate ago.
 Id tps. Ci. in Inuect. Quos ego iam multis & summis viris ad id tps̄ vetu-
 ros esse p̄dixerā. Pli. Iunior. Vide in q̄ me fastigio collocaris: quū idē mihi po-
 testatis, idē regni dederis qd̄ Homerus Ioui optimo maximo. Plau. Qui hoc
 noctis solus ambulē. Apul. Quid hoc noctis iter incipis. Idē verū eū hoc
 ætatis puer. sic & Attici τουτό της ηλικίας p̄ huius ætatis vel hæc ætate. Idē.
 Illud horæ memini me terra dehiscente ima tartara prospexisse. pro illa hora.
 Multa est copia talis locutiōis apud veteres scriptores. ita huc accedit illud ma-
 li. Item id loci. eo loci. eodē loci. p̄ in eo loco. Salu. in Catilina. Postq̄ ad id
 loci legati cum Volturtio venerunt. pro ad eum locū. Cor. Tacitus. Nō eo lo-
 ci res suas agi. Val. Maxi. Fuerat eodē loci. p̄ in eo & eodem loco. Pronomi-
 na enī sunt nō aduerbia, q̄a scant sine motu. Idē etiā adsciscit dñm vel abliū cū
 p̄positione. Idem huic vel idem cum hoc. Horat. in arte. Inuitum q̄ seruat idē
 facit occidenti, idem quod occidens.

¶ Reciproca.

¶ Pronoia sui, sibi, se, suus, sua, suū, nō nisi reciproce ponuntur, hoc est, vt reflectant ad id qđ p̄cessit in eadē parte orationis, aut annexa p̄ copulā. vt ille sibi placet. Petrus odit suos, rogat vt suo faueas filio. Cauendū autē ne reciproca p̄ nō reciprocis ponamus, aut e diuerso, ne dicamus, ego dixi sibi, p̄ ei. Vñ in vita Vergilij (siue Donati siue cuiuspiā alterius est) vitiose legit, de Vergilio. Voluit etiā eius ossa Neapolim transferri, p̄ sua ossa. Ibidē. Quod quū magister stabuli Augusto recitasset, duplicari sibi in mercedē panes iussit, sibi, p̄ ei. Ita in Psal. male translātū est (certe nō ab Hieronymo, vt sentit Valla) A gloria eorū expulsū se, p̄ a gloria sua. & iterū. Qui exacuerūt vt gladiū linguas eorū, p̄ linguas suas. & pluribus in locis inuenias hunc abusum summopere vitandū, in quē prolapsi sunt interpretes factorū librorū decepti græca figura. Nā quū pro vno *aut v̄* dicere liceat, tū suus, tū eius, tū ipsius, tū illius, nō tū quodlibet vbiq; dormitās, & negligēs interpres qñ hoc, & qñ illud competat, nō dispectit. Vide Vallā in libello de reciprocatione sui & suus.

¶ Possessiuā pronomina.

¶ Possessiuā pronoia, licet adiectiuā sunt construunt tū aliqñ cū ḡtō, & præsertim cū his, vnus, solus, ip̄sius, cuiusq;. & sicut vnus, ita duorū, triū, quatuor oim̄, paucorū, ipsorū, & cū ḡtīs participiorū. vt in tua ipsius arena te supero, tuū solius ingentū admiror. Ci. Dico mea vnus opera reimp̄ liberatā. Quint. Deinde quū satis vires eorū explorauerint, suæ ipsorū fiducia p̄mittūt. Livi. Noster duorū euentus ostendit, vtra gens bello sit melior. cuiusq; ferē nō iungitur, nisi cū pronoie suus, vt Velle scire, que sit sua cuiusq; sententia. Discretio, nis quoq; causa suus iungit cū ḡtō possessoris, vt Suus est Homeri mos. i. proprius ipsius Homeri, & nō alterius, & ita suus p̄ vnus, cuiusq; proprio accipit, vt in illo Vergilij. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi. Terē. Suus cuiusq; mos est. Itē. Refert mea folius, nō mei folius, tū bene, Gerit curā mei folius, & nō, meā folius, vt ex supradictis perspicuū est. Ideoq; nō inepte Cicero ad Curionē. Eam autē vnus tui studio me assequi posse confido, vt sit studio tui, pro amore, & fauore aliorū erga te. Valla tū (quasi sit locus deprauatus) sic corripit. Eam rem tuo vnus studio me assequi posse confido. Sic Terentiū. Hæm tot mei folius solliciti sunt causa, vt me expleant.

¶ Ḡtū participiorū construunt cū his, vt Exaudi vocē meā clamantis. Ouid. Vt mea defunctę molliter ossa cubēt. Nimis licenter in eplā Oenones ad Paris dē dixit. Et flesti, et n̄ros vidisti flentis oculos, n̄ros p̄ meos, flentis, p̄ flentiū.

¶ Et licet recte dicamus, mea vnus opera, meū solius studiū, nō tū meū Laurentij studiū, suū Prisciani prediū, sed meū est studiū, q̄ sum Laurentius, prædiū suū, q̄ est Priscianus. Respuūt enī hm̄ōi possessiuā confortiū substantiuū, auctore Valla, quare minus recte dicitū est illud Pauli ad Corinthi. Salutatio mea manu Pauli, qđ ad ybū sumptū est e græco ὁ ἀσπισμὸς τῆ ἐμῆ χειρὸς παύλου. Et iā (eodē auctore) primitiuorū ḡtū mei, tui, sui, n̄ri, & v̄ri nullū substantiuū in confortio suo sustinet, male igitur Priscianus. Mei Prisciani eges, tui Prisciani eges, p̄ mei q̄ sum Priscianus eges, tui egeo, q̄ es Priscianus.

¶ Mer, p̄te, ce, te quibusdā, pronoibus addunt ad vim scationis intendendā, vt apud aticos, i. meo p̄te ingenio bonus, suapte natura malus, ego me feci, tute fecisti, huiusce, hifce, hosce.

¶ De constructione obliquorū post verbū.

¶ Verbum cum genitiuo.
V Erbū substantiuū quoties sit possessiōne constructū cū ḡtō, vt dñi sum, hic equus est regis, hæc domus est patris mei, & qđ ad laudē, vel vituperationē dicit, ille est magni animi, est breuis stature, vel statura,

¶ Aut quoniam significat officium est, vel ad aliquid pertinere, & id fere impersonali-
ter. ut Regum est temp. moribus ornare & armis tueri. Prudentis est ad multa
connuere, multa dissimulare. Non est in factionis, hec recentere. Non est huius
loci, atque temporis. Moris est, & mos est. Iuris est, & ius est. Officii est, & offi-
cium est, pro eodem dicunt. Martia. Moris erat quondam festis feruare diebus.

¶ Hec duo impersonalia interest, & refert exigunt gratiam. Cice. Interest oim recte
agere. Non tam interest regis, quam totius reipublice. Refert oim in malos ante
maueri. Non tamen dicimus interest, vel refert mei, tui, sui, nostri, aut vestri. Sed loco
horum postulat ablatiuos mea, tua, sua, nostra, et vestra, quibus addit possessiuum cuius.
Cice. pro Plancio. Si quid mea minus refert, id te forte magis delectat. Idem. Sed
putat interesse sua me ad te quam sepiissime scribere. Plautus in Stichus. Tua quod ni-
hil refert ne cures. Cice. Id quod tua nihil referebat. Idem pro Murena. Ea cedes po-
tissimum datur crimini ei cuius interfuit, & non ei cuius nihil interfuit. In his pro-
naliter etiam ponunt. Quod autem potius postulat ablatiuos subminini generis, quam
masculini vel neutri. haec videtur ratio, quia (teste Prisciano) feminae in re, id est,
in utilitate, ut sit interest, quasi in re est, & refert quasi in refert, & interest mea,
id est, in re mea est, quae Plautus separatim ponit. Veniat nec enim in re est
mea, quod diceremus, nihil interest mea. Huius rationis non est impersonale
est. Non enim dicimus, est mea, tua, sua, sicut interest mea, sed est meum, tuum, suum,
nostrum, & vestrum. ut Non est tuum haec facere.

¶ Ad duntaxat praeterea hi gratiam tanti, quantum, tantidem, quantumcumque, magni, parui. Plautus
in pseu. Nam quanti refert nec recte dicere, qui nihil faciat. Terentius. Illud permagni
refere arbitror. Idem ad Brutum. Permagni interest, quo tibi tempore haec epistola
la tradita sit. Plautus. Non pluris refert, quam si imbre in cribrum geras. Reliqua ad duntaxat
per aduerbia ad hunc modum. Minus me refert quam tua. Plurimum intererit. Nihil
interest. Cicero pro Plancio. Quantum interest vis ad rationem petendam. Hora. Inter-
erit multum Dauus ne loquat &c. Et per ablatiuum. Plautus in mustel. Pluma haud
interest. Luena. Paruo discrimine refert.

¶ Haec verba obliuiscor, recordor, reminiscor, recolo, memini, regunt gratiam, vel
accusum. ut obliuiscor doloris, et dolore. Tullius. Est enim stultitiae, proprium aliorum vitia
cernere, obliuisci suorum. In laudem Caesaris idem dixit. Qui nihil obliuisci soles, nisi
iniurias. Illud Vergilius. Nunc oblita mihi tot carmina, antiquae dictum est in pas-
sua scatione. oblita mihi. id est, a me. hodie non dicimus obliuiscor tibi, vel a te. sed
pro eo venio in obliuionem apud te, ut veni in suspicionem, pro suspectus factus sum
Vergilius. Si rite audita recordor. Cice. Ut bella a se gesta, triumphosque recordentur.
Idem pro Plancio dicit. De illis recordor. Recordatus est Petrus ubi dicitur, melius
tamen acco iungit. Reminiscere miserationum tuarum. Vergilius in x. Dulces reminiscit
agros. Recolo beatus Gregorius ponit cum gratia lib. 3. dialogorum. Quia dum malo
tui suorum recolit, pro his perpeti supplicia aeterna pertimescit. Memoror, pro recor-
dor hicaliqui connumerat. Valla dicit rarissime inueniri nisi forte apud aliquem
venerabilissimum poetam. Cicero tamen eo usus est, dicens. Sui oblitus, alij memoratur. &
Augustinus. Memoraberis domini dei tui. Item. Et memorari testamenti sui scripti.

¶ Memini. Vergilius in 4. Nec me meminisse pigebit Elysiarum. Idem. Numeros me-
mini, si verba tenerent. Memini illam rem (inquit Nonius) dictu facilius putat pluri-
mi, et id pro recordor. Meminit tui vel de te. id est, mentionem fecit, ut etiam (licet rarius)
recordatus est, sed pro mentionem fecit recusat accusum. Quintus. Neque omnino huius
rei meminit poeta ipse. Idem. De quibus multi meminerunt. Cice. pro Flacco. De
vi, de manu, de armis, de copiis memineritis. id est, recordemini.

¶ Nota. Memini tam cum praeterito, quam cum praesenti verbi in infiniti construitur.
Licet Agretius duntaxat construere vellet cum praesenti, Cicero lib. 1. de leg. Ego

memini summos fuisse in civitate nostra viros. Vergilius in Georg. Namque sub Oebalici memini me turribus altis Coricum vidisse senem. Tibul. Tunc me mini & puro secubuisse toro. Cicero ad Appium. Ad me adire quosdam memini. Idem. Respondi Metello ut debui, & memini me dicere. Plinius Junior. Ita certe ex Quintiliano preceptore meo audire memini. Verg. De coelo tactas memini praedicere quercus.

¶ Misereor, miseresco, dominor, & satago regunt g^m. misereor, & dominor etiam d^m. ut misereor tui, vel tibi, melius t^m misereor tui, quo modo Priscianus Romanos eloqui affirmat. Verg. Nil nisi misereor. Idem. Oro misereor laborum tantorum, misereor animi non digna ferentis. Plau. Nemini misereor certum est, quia mei misereor nemo. Statius in .i. Thebaidos. Et generis miseresce tui. Dominor variat constructionem. dicimus enim, dominor eorum, vel eis, vel in eos, vel in eis. Reges gentium dominant eorum. Verg. Victis dominabitur argis. Mors illi ultra non dominabitur. Ovid. Et quod dominari in caetera possit Natus homo est. Cice. Fodix senectus, si usque ad ultimum spiritum dominatur in suos. Verg. Inventa danai dominantur in vrbe. Seruius, Sulpi. Ciceroni. Casus, & natura in bonis dominantur. Sarago. Terentius. Is quoque suarum rerum satagit. Apul. Satis agentes rerum suarum, eximieque trepidi. Est autem satagere, festinare, anxium, & sollicitum esse, discursare in actione rerum suarum. Unde Domitius Apher venulste Manlium Suram multum in agendo discursantem, salientem, manus iactantem, non agere dixit, sed satagere. Plautus quoque absolute ponit. Plau. in A sin. Nunc satagit, adducit donum ei vitro, & scribit nummos. Abstineo cum gratia, & cum ablativo cum praepositione, & sine praepositione. Hora. lib. 3. car. Mox ubi iussit satis abstineto dixit irarum. Plau. A me ut abstineat manum, & abstineo me ab illo. Cicero in epistola. Qui me ostreis & murenis facile abstinebam. Iusti. Contentique victoria imperio abstinebant. Illae vero Maronis in .ii. Nec veterum memini, laetorve malorum. & Iustitiae ne prius mirer bellum in laborum, constructiones antiquae sunt, ex graeca figura defectivae ut subaudiatur, causa.

¶ Veteres frequenter g^m p ablativo usurpare solent, ut in istis, pendeo animi, crucior, recroor animi, excrucior, & discrucior animi, vel aio. Plautus in merca. Nimis diu animi pendeo. Cice. lib. i. de legibus. Et ego animi pendere soleo. Idem in .i. Tus. q. Quod si expectando, & desiderando pendemus animis, cruciamur, & angimur. Plau. in Epid. Absurde facis, qui angas te animi. Idem. Cope rae ego me excruciare animi. Idem in Aul. Discrucior animi, quia ab domo abertis dum est mihi. Apul. in .5. Recreat animi. In quibus oibus Archaismus est, & tales locutiones frequentes sunt in eruditorum libris.

¶ Verba aestimandi.

¶ Verba aestimandi, ut sunt facio, & fio, pendo, cura, aestimo, habeo, duco, & sum, p aestimor gaudet genitivi, praesertim his magni, pluris, maximi, parvi, minimi, tantum, quanti, quanticumque, flocci, nauci, nihili, assis, pili, & similibus. Plau. Respicio vos nihili meae gratia facere. Idem. Flocci non fecit fide. Cice. in Philip. Imperitorum rumusculos & vituperonum linguas flocci non facio. Idem. Pompeium faciebam plurimum. Quanti facis meae parvi facio, magni facio. Catul. Non faciunt pili cohortem. Ovid. Non assis facit euntque recta. Terentius in Adelphis. Huius non facio. Fio Cicero Titoni. Quantam diligentiam in valetudinem tuam contuleris, tantum me fieri a te iudicabo. Idem. Demonstravit me a te plurimum fieri. Terentius. Aut ego istud factum nihili pendere. & passivae. Maximi penditur opulentia, sine hac nihil, vel pro nihilo penditur nobilitas, & parvi ducitur probitas. Cicero in Acad. q. ait. Quaedam pluris, quaedam minoris aestimanda. Terentius. Tu quid de me fiat parvi curas. Magni, vel magno pretio virtus habet.

Plau. Tanti est quanti fungus putidus. Salu. in Iugur. Nunc vos aestimate dicta an facta pluris sint. Hora. Hic ego pluris hoc inquam mihi eris.

¶ Aequi, bonique facio, p in bona parte accipio, & boni consulo, p in bona parte iudico, vel accipio, puerbiales locutiones sunt. Terē. Ceterum equidē istuc Chreme æqui bonique facio. Ti. Liui. Ne serpat latius contagio eius mali, nos æqui bonique facimus, quod videtur accipi eo intellectu, vt exponas, nō magni pendo. M. Tul. in epistola ad Atticū sine coniunctione decenter dixit, æqui boni facit. Apud Quintilianum est. Rogat boni consulas. i. boni iudices. Plini. Quod si feceritis boni consula. Ouid. Quis pauca damus consule poma boni. & Apul. lib. 7. Optimi consule, dixit.

¶ Verba commerciorū significatiua regūt solū hos grōs tanti, quanti, tantidē, quantilibet, quantiuis, quanticūq; pluris, et minoris qm ponunt sine substantiuis. Nā cū substantiuis ipsa, & cetera precij vocabula, vel in abltō, vř p aduerbia ponunt. Hinc dī v̄ba sunt emo, vendo, reuendo, mercor, commecor, diuendo, venundo, veneo, prosto, aestimo, taxo, indico, addico, distraho, inscribo, licitor, licere, conduco, loco, pacifcor, pango, constat, valet. Et quecūq; alit quid mercede, vel præcio facere, vel fieri scant, vt Minoris reuendes, q̄ emisisti, Quanticūq; locabis prestiterit vendidisse. Hora. Orizę quanti empre paruo, quanti ergo, octullibus. Terē. Mulierē tantidē emptā poscit sibi tradier. Itē tantidē tibi tradā. Plī. Qui frugiferas tanti taxauerāt. i. tanto precio aestimauerāt. Per abltm̄. Iuue. Quanto metiris precio. Terē. in Eunu. Quid agis nisi vt reddi mas captū q̄ queas minimo, & si nequeas paulo, at quanti queas. Quod asse, vel minimo emisisti, magno, plurimo, duplo, dimidio, nimio reuendes. Verg. Vendidit hic auro patriā. Hora. Fiet eritq; tuus nummorum milibus octo. Paruo, vel nihilo constat. Ouid. Stat mihi nō paruo virtus mea. Verg. Hoc Ithacus vellet, et magno mercens Atridę. M. Varro. Venit, ppter penuriam magno In li. Dig est. Sed aestimandū fundū quanti valet. Plī. ita vt scrupulū valerit se, sterijs vicenis. Plau. in Bac. Pacifici cū illo pauca pecunia potes. Idē. Ducentis philippis rē pepigi. Per aduerbia hoc modo dicimus. Percare locauit ædes. Carius emit oleū, q̄ vinū. Carissime constat, qđ precibus emptū est. Vilius emit caro, q̄ pisces. De alijs v̄bis q̄buslibet, q̄bus nomē, vř aduerbiū precij apponit ad hūc modū exempla. Iuue. Tenta Chryfogonus quanti doceat, vel Pollio quanti. Idē. At ideo pluris Paulus, q̄ Collus agebat. Plī. Neminē docuit minoris talento. Itē. Magno pransumus, pluris, minoris, vř vilius coenabimus.

¶ Accusandi, & Absolucndi verba.

¶ Verba ad accusationē, damnationē, absolutiōē p̄tinentia, et consimilia, p̄ter accm̄ p̄sonę patientis asciscūt sibi gūm, vel abltm̄ criminis, vel poenę, hinc dī verba sunt accuso, inculso, in simulo, criminor, defero, accerso, postulo, suggillo, noto, taxo, calumnior, admoneo, commoneo, oppugno, arguo, castigo, conuincio, reuincio, ago, damno, condemno, absoluo, et quecūq; similia. Horū passua construunt cū solo grō, vel abltō, & sæpe addit p̄positio de, etiā actiuis, vt accuso te furti, vel furto, vel de furto, & accuso te illi, apud illū, & corā illo, Terē. Hic furti se alligat, hoc est, v̄bis suis ostendit se furatū esse. Plau. in poen. Furti se astringit, scilicet quia plectet, p fure, q̄a furē occultū detinet. Idē. Qui alterū inculsat probri ipsūm se intueri oportet. i. arguit, etiā cū solo accō. Casar. in com. Vehementer eos inculsavit. i. arguit, reprehendit, qđ plerūq; cū querela fit. Tacitus intemperjē cœli inculsantes. Terē. Si herū in simulabis auaricie male audies. Cice. in Anto. Probri in simulasti pudicissimā foeminā. i. accusasti de stupro & adulterio. Hierony. Qui alterum mendacij criminaris, desinas ipse mentiri. Itē. Criminatus est furti, cū plagij teneret. Tacitus. Matetatis delatus.

est. Tulli. in Rhet. ad Herē. Exercitiū eduxit, impedimenta reliquit, accersitur
maiestatis. Suet. Cornelii Dolobellā repetundarū postulauit. i. accusauit. Idē.
Qui postulabat iniuriarū. Expostulo vero alterius rationis est. Nā dicimus,
expostulas tecū de nō seruata fide, & nō seruata fidē. Nihil habes qd tecū ex-
postules. Terē. Sed qd agā, ad eā ne? & cū eo hāc iniuriā expostule. Cice. filius.
Lenis, & facilis a te exultimari debeo, q nihil tecū de rebus ipsis expostule, &
absolute. Apul. in. 5. Lachrymantē complexus sic expostulat. i. conqueri, accu-
sat. Expostulamus aut quū querelā deponimus, vī apud amicos, vī apud illū
ipsum, q fecit iniuriā. Sugillas herū parsimonie. A. Gelli. Notabat impolitiae.
Notarus infamia. Infamas illū in scitiē. Notas libidinis, vel de libidine. Suspe-
ctū habes perfidie, vel de perfidia. Taxat Catilinā ambitionis. Calumniat ma-
lestici. Salust. in Catil. Admonebat aliū regestatis, aliū cupiditatis suae. & cū
ablō intercedente prepositione de. Cice. De quovos paulo añ admonui. Salu.
Piso oppugnatus in iudicio pecuniarū repetundarū. Plau. Ecū video, q me
miserā arguit stupri, dedecoris. Laeta. Quē errati piget, castigatq; seipsum de-
mentie. Cice. in Rhet. Maiores nri si quā vnius peccati mulierē damnabant
simplici iudicio maleficiorū multorū coniunctā oportebat. Itē reuincā te per-
iuri. Cice. Tironi. Sceleris condemnat generū suū. Idē. Condemnabo ego e-
dē te crimine. Fabius Quint. Proditionis damnatus cū aduocato exulit. L. iui.
Sed nequa q tū relicti est, quantæ summæ damnatus est. M. Tul. in. 1. Philip.
Altera pmulgata lex est, vt de vi, et de maiestate damnati ad populū puocēt,
si velint. Idē in. 2. Liciniū Lentulā de alea condemnatū collusorē suū restituit.
Idē in. 8. Ego nolo quenq; committere, vt morte mulctandus sit. Plau. in bac.
Qui misere male mulctabere quadringentis philippis aureis. Pleriq; etiā mul-
to sine e scribū. Plau. in Milite. Quē pol ego capitis perdā.
¶ Ago variat. Nā dicimus, ago reū parricidij, & agam tecū iniuriarū. Cicero.
Perinde ac si furti cū eo egisset. Agere iniuriarū est de iniuria conqueri, & accu-
sare. Peragere vero reū dicimus, quod est condemnare. In li. ff. ad legē Iuliā de
adulteris. Peregisse aut reū nō alias, quis videt, nisi et condemnauerit. i. ad con-
demnationē perduxerit, quod est accusatoris, nō iudicis. quo pacto et condena-
re accipit in illo euangelico. Viri iniuriarū, consurgunt in iudicio cū genera-
tione ista, & condemnabūt eā.
¶ Absoluo. M. Fullius. C. Caelius absoluit iniuriarum eum, qui Luciliū poe-
tam in scena nominatim leserat. Purgauit se criminis obiecti, vel de crimine
obiecto. Hora. Et miror morbi purgatū te illius, & Laudo huius rationis in-
uenitur. Iustinianus lib. 3. insti. Laudamus quidē pretores suae humanitatis.
Itē. Laudauit dñs villi cū iniquitatis.
¶ Si non fuerit propriū criminis vocabulum ponitur duntaxat ablatiuus cum
prepositione, vel sine ea. vt Hic sumipuit rem sacram de prophano, tenetur ne
facilegri, an furti, an vtroq; non vtriusq;. Accusare hunc potes vel furti, vel sa-
cilegri, vel de vtroq;, vel de altero, vel de ambobus, non amborū. Ita Accusa-
ris de pluribus, nō pluriū.
¶ Verba implendi, & conerandi, & contraria his, vt priuationē significantia,
Abundo, impleo, egeo, indigeo, scateo regunt gēn vel abltū. Reliqua potius
abltū, & quæ transiua sunt simul accū personæ patientis. Passiua eorū solo
gēnō vel abltō contenta sunt. vt Lucilius apud Marcellū. Quarū abundemus
gēnū, & quatiū indigeamus. Melius tū cū abltō. Teren. Amore abundat Antis-
pho. Sic eius participiū apud Cice. Mulier abundans audacia. Verg. Impleuit
q; mero paterā. Idē. Impleuit veteris bacchi, pinguisq; ferinae. Status in Achil.
Mutur hōmonia magni, qui pelea facti impleat. Idē. Impleuerūt duo decim.

cophinos fragmentorū, potius dixissem fragmentis. Interdū addit prepositio de. vt Impleui nauē de omni genere frumenti. M. Tulli. de oratore. Querebat cur de procemijis, et de epilogis, et de huiusmodi nugis referti essent eorū libri. Hic nequaq̄ sine prapositione licuisset loqui. nō enī libri illi referti sunt procemijis & epilogis, sed præceptis procemiorū, & epilogorū. sic nō impleui nauē omni genere frumenti, sed de omni genere frumenti, sic vt impleta sit frumentis, & de quolibet genere frumenti habeat aliquid. Terē. Vbi inuentā Pamphilum, vt metū in quo nūc est adimā, atq̄ expleā animū gaudio. Plau. Tui abentis ego. Hora. Eget aris Cappadocum rex. Laetan. Tantā esse innocentie vim, vt non egeat, nec armis, nec viribus. Qñq̄ absolute ponit. Plau. in Merc. Per nos herde egebit, qui suum p̄degerit. Scateo, A. Gel. lib. i. ca. 17. Xanthippe Socratis philosophi vxor morosa admodū fuisse fertur & iurgiosa, Iratūq̄, & molestiarū mulieribū per diem, perq̄ noctē scatebat. Careo nunc tantum abltō iungitur, veteres etiā cū gō, & accō consuebant. Cicero. Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere. Ouid. Quod caret alterna requie durabile non est. Teren. Omnes mihi labores fuere leues, præterq̄ tui carendū q̄ erat, tui pro te. Sic Nauis apud Gellium. Carendū tui est inquit. Plautus in Curcu. Quia id quod amo careo. Turpil. apud Nonium. Eos parentes careo. Cicero in Cato. Satiari delectatione non possum. Idem. Iracundiam meā saturo tuo sanguine. Apul. Sed ille libidine exaturatus facebat in grabatulo. Itē. Ingurgitauit se cibo. Obruit se vino. Onerauit nos curis. Exonerauit metu. Liberauit puerperam dolore. Abdico filium domo. Priuo malā dignitate. Fraudolatronem deposito. Mors orbauit me liberis. Ego hoc te fasce, vel onere leuabo. Cice. Homines acquissimi, quibus te onerant mendacijs. Terentius. Emunxi senem argento. Vergi. Soluite corda metu, id est, libertate. Spoliauit illum vita. Nudauit omnibus bonis.

¶ Impersonalis a cum genitiuo.

¶ Poenitet, tædet, miseret, miserescat, pudet, piget construuntur cū accō, & gō. Verg. Nec te poeniteat pecoris diuine poeta. Tædet animā meā vitæ meę. & in præterito presum est me tui. Verg. Et quos presum magni incepti, rerūq̄ tuarū est. Et sine accō. Idē. Si nō pertesum ihalami, tedeq̄ fuisset. Seruius dicit esse participiū sine verbi origine. Suet. iunxit accō. Et quasi presus ignauā suā, q̄ nihil tū a se memorabile actū esset. Idē. Pertesum morū pueritate. Et (auctore Diomede) nec tædui, nec resum est dicere possumus, sed tantummodo pertesum composita figura quidā dixerunt. Pertedet tū etiā a Gellio ponit. Miseret. Cice. Miseret me infelicis familie. In præterito miserū est dicimus. Terē. Atq̄ in opis te miserescat mei. Pudet. Terē. Fratris me quidē piget, pudetq̄. Inter q̄ hoc interest, pudet verendie est, piget poenitentie, pudet quod turpe est, piget qd̄ dolet, et piget ad futuruū spectat, pudet ad præterituū. vñ dicimus piget me facere, pudet fecisse. Adde composita, vt dispudet. i. valde pudet. depudet nō pudet, suppudet parū pudet. Hæc verba etiā loco gōi construuntur cum infinito verbo, vt Tædet me vitæ, & tædet me viuere. Piget me laborū, & piget laborare. Verg. Nec te poeniteat calamo triuisse labellū. Iunguntur interdū soli gō per subintellectionē acci. Ouid. in trist. Poenitet ingenij, iudicijq̄ mei. Gelli. Sed iam verborū Senecæ piget.

¶ De genitiuo aduerbialiter posito.

¶ Nomina propria virbiū, oppidorū, vel pagorū primæ vel secunde declinatōnis singularis numeri in loco significantia construuntur cum quibuslibet verbis aduerbialiter in gō. Vixit Romæ. Studuit Louanij. Natus Colonie. Mortuus est Gandau. Cucurrit Romæ in campo martio. Si huiusmodi nomina

fuerint pluralis numeri tantū, vt' tertij declinationis ponunt in abltō, vt Socra-
tes docuit Athenis. Appollo dedit oracula delphis. Natus est Carthagine, se-
pultus Lacedemone. Plautus & Apul. Hæc fere semper ponūt in dtō. Plau.
Qui potuit fieri, vt Carthagini gnatus sis.

¶ Noia maiorū locorū & appellatiua ponunt in abltō addita prepositione in.
vt militat in germania. laborat in vinea. Nō nobis imitandū est illud in actis
apost. Ego sum vir iudæus natus Tharso Ciliciæ, dicendū erat Tharsi, vel in
Tharso, vel est græcæ. Nec illud. Apostoli & seniores fratres his q̄ sunt Anthio-
chiæ, et Syriæ, et Ciliciæ fratribus ex gentibus salutē. neq̄ sic ē in græco, sed apud
vř circa Anthiochiā, et Syriā, et Ciliciā. Nec illud. Huius rei gr̄a reliqui te Cre-
te, p̄ in Creta, vt habēt græca εὐκρίτη, hmōi quia grammaticè repugnāt. Licet
in vno aliquo loco forte reperias, nō continuo imitaberis.

¶ Instar ppriorū ponunt hæc appellatiua humi, domi, militiæ, belli. Verg. Qui
legitis flores et humi nascētia fragra. Iacet humi. Serpit humi. Salu. Igitur do-
mi, militiæq̄ boni mores colebant. Cice. in offi. Præterea quibuscūq̄ rebus vel
belli, vel domi poterunt temp. augeāt. Terentius etiā focū, p̄ in foco, in Eunu.
Domi, fociq̄ fac vicissim vt memineris. Et quæ rara sunt. Verg. Condidimus
terre, p̄ in terra. Idē. Sternit, & toto p̄iectus corpore terre. Silius. Præus togæ,
p̄ in toga, & in pace. Plinius in abltō. Vt dubiū sit togæ ne, an bello prestanti-
or fuerit. Apul. Simulachrū residēs ædiculæ, p̄ in ædicula. Idē. Conspexit iue-
nē residentē tonstrinæ, p̄ in tonstrina.

¶ Domi admittit adiectiua meæ, tuæ, suæ, nr̄æ, vr̄æ, alienæ. In rethoricis ad
Heren. Nonne maius sine periculo esse domi tuæ, q̄ alienæ? Sed alia nō admit-
tit. Nam domi publicæ, aut priuatæ, paternæ, aut maternæ non recte dicimus,
Sed in domo priuata, siue paternæ.

¶ Verbum cum datiuo.

OMne verbū acquisitiue positū exigit dūm significantē rem cui aliquid
boni malive acquiritur, aut fit. Cice. Quicquid erit, tibi erit. Tibi viuis
tibi canis. Terē. Si quid peccat filius, mihi peccat. Plau. Tibi aras, tibi
ocallis, tibi seris, tibi eidē metis, tibi denicq̄ iste pariet leuiā. Idē. Mihi
istie nec feritur, nec metitur. Oibus sapit, sibi nō sapit.

¶ Huius rationis sunt, quæ subsequuntur. Laboro tibi, vigilo tibi, pro pugno
tibi. Audio tibi, ausculto tibi, pro obedio. Sed aliud sunt Audio te, & ausculto
te, & plus est auscultare, videlicet, diligenter attendere. Hinc est illud Catonia,
nū. Auditis nō auscultatis tanq̄ pharmacopulam. Et bene audire, p̄ laudari,
& male audire, p̄ vituperari tam græcis, q̄ latinis vsurpatū est. Vnde Philip-
pus Macedonū rex dicere solebat. Regiū esse male audire, quum bene feceris,
& Cicero ad Atticū. Me idcirco putant bene audire velle, vt ille male audiat.
Recipio tibi, i. promitto. Timeo, metuo, formido tibi, id est, p̄ te, ne quid malū
tibi eneniat. Sed timeo te, ne mihi noceas. & timeo mihi abs te malū, & timeo
tibi malū. Iuue. Quū furem nemo timeret caulibus, aut pomis. Inuidet mihi,
et inuidet nobis foelicitatē nostrā. Imponit mihi, p̄ decipit me. Caue tibi, caue
tibi ab illo, caue ab errore, caue illum, & caue errore, & caue facias, & ne facias.
Do, commodo, mutuo, foenero, & foeneror, largior, confero tibi, & confero in
te, & multa contulit in me beneficia. Do mutuo, & mutuū. Plau. Si quis mu-
tuū dederit. Do commodato, do fidē, aliquid sancte p̄mitto. Dedit mihi v̄ba
decepit, frustratus est me. Dono tibi munus, dono te munere. Impartiam tibi
fortunas meas, & impartiam te fortunis meis. Teren. Pluima salute Parme-
nonē suū impartit Gnato. Aspersit me labe, & aspersit mihi labem. Intrauit
equo penulā, & intrauit equū penulā, Faueo, ignosco, indulgeo, & parco tibi.

Vitā, & fortunas meas debeo tibi. Valetudinē meā tibi acceptā refero. I. fateor me abs te accepisse. Cice. Vitā acceptā refert clementis tui. Nonnunquā etiā malū. Idē in. 2. Philip. Oīa deniq; q̄ postea vidimus (quid aut malū nō vidimus) si reiterationabimur, vni accepta referemus Antonio. i. imputabimus soli Antonio. Satisfacio, soluo, scribo, pro trado, & transfero, vt in illo Placci. Scribe de cē Nerio. Rescribo, pro rursus scribo. Quid. Nil mihi rescribas. Itē p̄ reddo seu remunero, & munero, et remunero, p̄ soluo, pendo, rependo, repono, p̄ reddo. Plau. in persā. Des mihi nummos sexcentos, quos p̄ capite illius pendē, quos continuo tibi reponā. Respondeo, p̄ satisfacio, vt Tuis beneficijs respondere nō possum. Facta nō respondēt dictis, i. nō conueniūt, nō sunt paria. Commodo, p̄ profum, incommodo, pro noceo. Si mihi commodare nolis, ne incommodes. Opitulor, profum, auxilior, patrocinator, adminiculator, adsum, subuenio succurro, subministro, suppedito, suggero. Medeor cū dō tū, vt medebor vultu neri tuo, i. sanitatē acquirā illi, sed medicor modo cū dō, modo cū accō. Gratulor tibi, gratulor etiā mihi, licet Valla aliter sentiat. Consulo tibi, do consilium. Consulo te, peto consiliū a te. Consule rebus meis, saluti tue honorī nro, i. prospice. Prospiciā mihi. Terē. Tibi, p̄spexi, & stultitię tue. Plinius Iunior. P̄tis vt fratris tui filij p̄spiciam maritū. Suadeo tibi, persuadeo tibi.

¶ Verba præceptiua & nunciatiua.

¶ Verba quę præcipiendi, & nunciandi scationē habēt postulat dūm. Præcipio tibi, vt legas. præcipio te legere, præcipio tibi legere, sic impero, & iubeo. Itē contraria veto, interdico. Interdico tibi consuetudinē cū malis. Iungit etiā abluīs. Plini. de illust. viris. Aqua, & igni interdixit ei, q̄ in leges suas nō iurasset. Ci. Male rē gerentibus patribus bonis interdici solet. Ius belli est, vt victores victis leges præscribāt. Dicta mihi iusiurādū. Verg. in. x. Principio socijs edicit signa sequant, i. cū auctoritate quadā iubet. Itē Mando, committo, delego, delegauit mihi hęc puinciā. Indico tibi bellū. Hora. Venti indico bellū. Gel. Ita postea ego bellū, & odiū niui indixi. Marti. Indixit coenā diues amica tibi, i. denunciauit se velle coenare tecū. In qua scatione Cicero ait condicere coenā, qđ præca sit qua est denunciare. Idē in. 5. Philip. Inimicitias mihi denunciauit. In eadē fere scatione. Designo, constituo, præstituo, præfigo. Constituit mihi terminū, præfixit mihi diē, & locū. Male temperat sibi, q̄ in rebus, aut expetendis, aut fugiendis rationis moderamē nō sequitur. Temperat temp. legibus, i. regit. Verg. Mollitq; animos & temperat iras. Moderat irā, moderat cupiditatibus, moderat habenas reip. id est, regit, gubernat.

¶ Nuncio tibi, renuncio tibi, i. nunciū refero, reporto. Renunciauit seculo, i. renouit, & cessit seculo. Plī. in epist. Quū iam pridē eiusmodi officijs renunciaisset hoc est, rennuisset, resignasset eiusmodi officia. cū dō & accō. Cice. in Verrinis actio. Iste vehementer incensus hospitū ei renunciat, domo eius emigrat, p̄ qđ & nunciū remitto dicimus, vt in li. Pandectarū de sponsalibus. Vlpianus. In potestate manente filia pater sponso nunciū remittere potest, & sponsalia dissolueret. Dico tibi, loquor tibi, & ad te, scribo tibi, & ad te, recenseo, narro, expono, explano, explico, aperio, indico, demonstro, commonstro, refero tibi, p̄ narro. Refero ad senatū, consulo senatū, aut ppono in senatu.

¶ Quę ad obsequiū, subiectionē, et repugnantia pertinet, similiter exigūt dūm. Seruio tibi, & seruiuo temporibus, inseruit amicis, inseruit suis commodis, obediō, pareo, obtempero, obsecundo, obsequor, morigeror, morē gero, ministro, supplico, famulor, ancillor, blandior, assentor, adulor, palpor, cedo, concedo, cedo tibi, cedamus imbris, et auctore Diomede recte dicimus, cedo possessionē, & cedo possessionē, ita cedere bonis, est discedere a bonis, et quęd nrm erat cre-

ditiori tradere. Consentio tibi & tecū. Assentio siue assentior tibi. Dissentio & dissentior tibi vel a te. ¶ Similiter yba differendi Distat huic & ab hoc. ita, Dif-
ferat, discrepat, discordat. Hora. Paulū sepultę distat inertię Celata virtus, Idē.
Nec sic enitar tragico differre colori. Idē in epist. Scire volā quantū simplex hi-
larisq; nepoti Discrepet, & quantū discordet parcus auaro. Q. tuinil. Cōfirmā
da vox est ne ab oratione discordet, & discordo tecum licet Aldus Manutius
neget recte dici. Cor. Tacitus. Cū quis æternū discordat, Ita dissideo tibi, a te,
& tecū. Pli. Adamas dissidet cū magnete lapide. Ci. in. x. Phil. Ex q̄ iudicare
debetis me nō cū homine solere, sed cū causa dissidere. Sed quia concordā &
discordo neutra absoluta sunt, non recte dicitur Concordabo vos, sed cōcorda-
bitis p̄ me. Ouid. Per me concordant carmina neruis.

¶ Repugnantię verba sunt.

¶ Refragor, obfisto, obfulto, officio, obfrepo, resisto, repugno, reductor, redamo
occurro, obuiio, obuiam eo, obuiam factus est mihi, aduersor, cōtrarior barba-
rum est. Pugno, certo, contendo, congregior tibi antiqui dixerunt gręca figu-
ra, hodie tecum dicimus, auctor Seruius, vt est in illo scitu digno prouerbio
δύσχερος δὲ θεοὶ μάχονται, i. ad ybū Necessitati neq; dij pugnat, qđ nos di-
cimus, cū necessitate vel aduersus necessitatē nec dij quidē pugnat. Virg. i. Pla-
cido ne etiā pugnas amori. Idē. Montibus in nostris solus tibi ceteret Amyn-
tas. Idē. Infelix puer atq; impar congressus Achilli. Hora. Vult & ait p̄p̄ya
mihi contēdere noli. Sed contendo abs te fecit vchemēter peto.

¶ Verba separādi, vt aufero eripio surripio adimo eximo amolior amoueo di-
moueo vello diuello subduco abduco cōstruunt cum dtō vel cum abltō inter-
ueniente s̄positione. Aufero tibi v̄ a te. Terē. Aufer mihi oportet. Virg. Tecę
his ait eripe flammis. Luca. Heu quantū fortuna humeris iam pondere fessis
Amolifonus. Exime mihi hunc scrupulū. Horat. in odis. Hic dies vere mihi
festus atras eximit curas. eximit mihi, p̄ a me. Idē. Corticē astrictū picē dimo-
uebit amphorę, p̄ ab āphora. Plau. Quid tibi surripui. Hora. Vtor p̄missio cau-
dęq; pilos vt equinę paulatim vello. Defendo, p̄ auerto, depello hoc modo
vtimur. Defendo tibi frigus, & defendo te a frigore. Virg. xgloga. 7. Solsti-
cū pecori defendite, iā venit æstas. Idē. Hic ego dum teneras defendo a frige-
re myrtos. & Q. Claudius apud Gd. Hostes defendebāt a pinnis facillime. Su-
p̄sedeo qđ Hieronymus dtō iunxit, dicens: Superfedendū huic labori cenfeo.
Sapius construit cū abltō sine s̄positione. Cæsar in cōmen. Prælio sup̄federe
statuit. i. omittere s̄lium. M. Tull. Sulpitio. Sup̄sed eas hoc labore itineris. i. o-
mittas ad me venire.

¶ Verba relatiua.

¶ Verba quę respectiue ad aliquid dicuntur, volunt habere dtū. Quod mihi
sapit, tibi nō sapit. qui tibi pater est, mihi patruus est. Platoni corpus est vox, i.
iuxta sententiā Platonis. Pythagorę fabis est anima.

¶ Huiusmodi multa sunt per compositionem: & fere composita cum his prę-
positionibus prę ad con sub ante post ob in & inter.

¶ Prę.

¶ Prępono Ciceronē Demostheni, est aliqd qđ huic pręndi vel pręxi possit.
Cice. Ego meis maioribus virtute p̄luxi, s̄poller, s̄nitet, s̄minet oibus. Pręstare
oibus, & oēs. Pręcellit oibus, & oēs. Pręcipuit mihi gloriā. Pręcuenio, p̄cedo
p̄curo, p̄uerto, & p̄uerto accm exigūt. s̄bibit tibi, & bibo tibi. Plau. in sticho.
Bibat tibi.

¶ Ad.

¶ Accedo tibi, vel ad te. Accedo tuę sententię, i. approbo, & in tertiā persona
vtriusq; numeri elegāter eo vtimur in scatione palliua, pro adiungit vel addit
hoc meis calamitatibus, vel ad meas calamitates accedit malū. i. additū est.

huc accedit. i. addit. p. accedit his. & accedit ad hæc. Ad moueo. Virg. Necdū illis labra admoui. Ad molior illi manū. Accūbo. Maro. Tu das epulis accūbere diuū. & seruata natura ppositiōis. Ci. Vatinūi crimina tēp mensam accūbebat atratus. Assedit mihi. & Salu. Dextra Adherbalē assedit. Aduolutus est genibus. Adiacet Aegypto. Affulsit mihi spes. Puer arripit matri. Mater apprellit eū pectori. Adegit gladium iugulo. Affixit parieti. adhæret lateri

¶ Con.

¶ Coniungo tibi. cōmori tibi cupio. siue tecum. colludo tibi. vel tecū. confero te illi. & cum illo. comparo tibi. & recum.

¶ Sub.

¶ Hęc mihi subdidit. & sibi me. i. subiecit. Quintil. His dictis et alia subdidit. i. subiūxit. subiecit sibi oīa. subiacet fortunæ. subest imperio. subolet mihi. suæ ditioni subiugauit. Subscribo tibi. subscribo tuæ sententiæ. i. approbo. faueo. Succedam tibi.

¶ Ante.

¶ Antefero. Cice. Quū iniquissimā pacē iustissimo bello anteferrē. antepono te oibus. Antecit oibus vel oēs. Salu. Et quū omneis gloria anteiret. oibus tamē charus esse. Cice. in. 9. philip. Sed quū Seruius Sulpitius ætate illis anteiret. & sapientiā oibus antecedit. anteuertit. antecellit oibus. vel omneis.

¶ Post.

¶ Posthabeo. Teren. in Phorm. Nā omnes posthabui mihi res ita vt par fuit. Omnia postpono famæ.

¶ Ob.

¶ Obdo pessulū hostio. Obloqur. obgannit nobis. occinit. obrurbar. Obsto. oppono. obriicio. obmurmuro. oppedo.

¶ In.

¶ In dormis saxis. inuigilas chartis. immoraris lectioni. immoreris literis. in. sudas studijs. Illudo tibi. insulto tibi. qd̄ (auctore Seruio) est inimicos irideo. per cauillationē. Salust. dixit. Multos ab adolescentia bonos insultauerat. Sed hic possit esse significatio alia. uidelicet impetū fecerant. In niteris arū dini. in. ntitur baculo. incumbo studijs. in studia. & ad studia. incubuit in spongiam deletū est. Cice. Ad salutē reip. incūbite. Idē. In hęc studia in qbus estis incumbite. In hio huic rei. & hanc rem. Stautius. Fraternos inhiantē obitus. Plau. Hęc reditātē inhias. quasi efuriens lupus. Apul. Rose virgines matutino rore florebant. his inhians. i. sitienter appetens. Imminet capiti meo. hoc periculum impendet oibus. Instat mihi. instat operi. & Plau. Si magis me instabunt. ad prorem sufferam. Vale. max. Nec mihi cuncta cōplectendi incesit libido. i. inuæ sit ab incedo. Incesso cum accō. p. culpo castigo. reprehendo. Au. Gel. li. 9. Incesit quempiā Taurus philosophus seuera atq; vehementi obiurgatione. Iniecit mihi scrupulum. Incidit mihi lis cum nebulone. Gallina incubat ouis.

¶ Inter.

¶ Intermiscet vera falsis. interserit. & interijcit seria iocis. interfui conuiuio. interuenit colloquio. Intercedit mihi cum illo familiaritas.

¶ Confidendi verba. Fido. confide (auctore Capro) dicimus. fido mihi & cō fido tibi. & fidimus nō confidimus nobis. Credo fidem habeo. facere fidē rei. facere vt rei fides habeatur. Fidē do. polliceor. spōdeo. nubo. Itē hæc. Ignosco. indulgeo. succenseo. irascor. indignor. minor. minor.

¶ Verbum cum duobus datiuis.

¶ Verbum nōnunq̄ constructur cum duobus datiuis. Vt tibi sum. i. ad vsum. quæstui tibi erit hæc res. non est mihi curæ. Magno malo est hominibus auaricia. vel etiam magnū malū. vt exemplo multis eris. vel exemplū. Cice. Sit tibi consularis iste sempiternæ laudi. Hoc tibi laudi ducis. & vertitur tibi vicio. c. edecori. Speras tibi laudi fore. qd̄ mihi vicio ytis. Do tibi hoc pignori. dono.

mutuo. Dedit mihi pecuniā foenori. Venit nobis auxilio, subsidio. Plau. *tr. 2.*
 cap. Nudē amisi, reliquit pignori putamina. Idem in mustel. Quas arrabonē
 tibi dedit. Terē. Ea relicta huic arrabonē est, p. illo argento. Arrabonē veteres
 pignus dixerunt. Idē. Emit eam dono mihi. Vale. Max. Filia ei nuptui dedit,
 deditur noxæ, poscitur supplicio, i. ad supplicium.

¶ Habeo pulchre cū accō & dtō. Habebo hāc tē curæ. i. curæ mihi erit, vel cu-
 rabo. Risiui, derisiui, vel ostentui hominē habeo, p. derideo. Ludibrio me habe-
 tis. Teren. Nolo ludibrio haberi. Despectui me habes, p. despicias. et apud Plau-
 tū sunt, habes me despiciatui, habes frustratui, & Apul. Plautiū° in stilo habet
 in. 2. flo. Habebat indutui tunicā, habebat cinctui balteū, habebit amictui pal-
 lia. In. 9. metā. Aliquid cibatuī parabis. et in. 8. de as. au. Habere venui, p. ven-
 te. Eum vnus rogauit e nostris, haberet ne venui lacte?

¶ Verba passiuā iungunt dtō vel abtō. Doccor tibi, vel a te. Osculor tibi, vel a
 te. Virg. Infert se septus nebula mirabile dictū p. medios, misceatq; vitis neq; cer-
 nitur vili. Quid, Terra tibi nobis aspiciunt aquæ. Ci. Intellexi tibi, p. bari meū
 consiliū. Quintil. Quæ mihi nō approbant, Sic & eos; participia.

¶ Impsonalia cum dtō.

¶ Contigit, accidit, euenit, vsu venit, obtigit, cessit, successit, obuēnit, vertit, ce-
 cidit, bene tibi vertat, male tibi cecidit, i. male euenit. Plau. in trinūmo. Graui-
 ter cecidit stultitia mea. Item hæc, liquet, vacat, placet, displicet, suppetit, expedit,
 licet, certum est, compertum est, operæ precium est, constat, conuenit. Constat
 mihi, i. certum & manifestum est. Hoc mihi tecū constat, i. cōuenio tecum in
 hoc assentior tibi. Li. 1. rhetor. ad heren. Adhuc q̄ dicta sunt arbitror mihi cōsta-
 re cū cæteris artū scriptoribus, p. eodē Constat inter nos. Ci. li. 3. de na. deosq;
 Constat inter oēs esse deos. Et in eadē significatione, Hoc mihi tecū conuenit,
 conuenit hoc inter nos, & conuenit nobis inter nos, i. sine controuersia est, cō-
 sentimus, concordēs sumus in hoc, & pluraliter Nō conueniunt hæc fratri me-
 cum. Ci. de fi. bo. & malor. Hoc mihi cum tuo fratre conuenit. Iuena. Sæ-
 uis inter se conuenit vris, & bene conuenit illis, i. concordēs sunt, ita, male con-
 uenit, i. discordēs sunt. Mar. Quū sitis similes pareteq; vita Vxor pessima, pess-
 mus maritus, Miror non bene conuenire vobis.

¶ Assumit nonnūq; dtūs festiuitatis gratia, nihil ad sensum facēs. Terē. Suo
 sibi gladio hunc iugulo. Apul. In suo sibi puoluta sanguine p. flauit animā, in
 q̄bus, sibi, parelcon est, & sic veteres loqui consueuerunt.

¶ Dtūs localis sepe constructi cū ybis motū ad locū significātibus. Vtr. Infer-
 retq; deos Latio, i. in Latiū. q̄ figura (teste Seruio) vs̄rata est apud Virgiliū, qd̄
 eū cū p̄positione p. accū dicimus, ille p. dtūm ponit. Idē in. ix. Et celo clamorq;
 vini, clangorq; tubarū, p. ad coelū. Idē. Aut pelago Danaū insidias, suspectaq;
 dona p̄cipitare iubet, Idē. Iret vt ad muros, vrbicq; aduerteret agmen. Terē. Ex
 andro cōmigravit huic vicinix, p. in hāc vicinā. Tibul. Et potū pastas duce-
 re fluminibus, i. ad flumina.

¶ Dtūs aduerbialis

¶ Quædā noīa tertriæ declinationis in tempore significācia ponuntur aduerbi-
 aliter in dtō, vt tempori, luci, vesperi. Plau. Venias tempori, id est, tempestiue,
 non sero, quod & in tempore venire dicimus. Vnde aduerbium temporis, qd̄
 significat maturius, & tempestiuus, cuius contrarium est serius. Oui. Modo
 surgis eōo Temporiū celo, modo serius incidis vndis. Licēter Horatius di-
 xit. Hinc muli Capuz ditellas tempore ponunt, pro tempori, vel in tempore.
 Alterius rationis sunt, ex tempore, p. tempore, & cū tēpore. Luci, Plau. in an-
 phi. Nonne idem me luci mittere potuit? Cice. in. 12. Philip. Quis eū audeat
 luci, quis in militari viā, quis bene comitatū & illustrem aggredi? quod luce

quod dicimus. Idem in 1. offi. Luce palam in foro saltet. & i. 2. philip. Nam quod querebas quo modo redijsemus primū luce, non tenebris, deinde cum calcis & toga, nullis nec caligis, nec lucerna. Plin. in epist. Surgebat aestate a cena luce, hodie intra primam noctis. Noctu adverbialiter p. in nocte, vel p. nocte, quod Diomedes adverbium esse dicit. Plaut. in milite. Rogitatur noctu an somnum coeperim. Sallustius. Diu noctuque laborate, festinare. Plaut. in Menedi. Haud falsum evenit somnium quod noctu hac somniaui. Vesperi. Cicer. Quid, quod die cogitauerim, dixेरim, egerim, recogitabo vesperi. Idem in 1. academicarum quæstionum. Nunciatus est nobis a M. Varrone venisse cum a Roma pridie vesperi. & nisi de via festus esset continuo cum ad nos venturus fuisset.

¶ Verbum cum acco.

Verba transitiva cuiuscunque generis fuerint, regunt accusum rei patiens, ut Preceptor diligit discipulum, bibit vinum, loquitur mendacium, criminarius innocens. Dico autem verbum transitivum, quod sine obliquo non perficit sensum. Contra. Absolutum, quod non eget post se obliquo ut sensum perficiat, ut sto, sedeo, dormio.

¶ Verbum cum duobus accis.

¶ Verba docendi, rogandi, & vestiendi admittunt geminum accusum. Docebo te bonas literas. Quod Cicer. in epistola ad Petum ait Socratem fidibus docuit, intelligit canere. Addit etiam ablativum prepositio de Salu. Tame si legatos miserat quod senatum de eorum de fratris, de fortunis docerent. i. significarent, certiores facerent. Docuit me canere, Iustinus. Et equitare, & sagittare magna industria docet. Ponitur & ablativum, ut exitus docebit. Dedocebo te istos mores. Cicer. de fl. bo. & ma. Geometria discere maluisset, quam illam dedocere. Moneo. Terent. Ridiculus est te illud me admonere. Idem. Habeo pro illa re quod illum moneam probe.

¶ Rogandi.

¶ Rogo, interrogo, oro, exoro, peto, posco, postulo, flagito, exigo, hæc verba licet cum duobus accis construi possint, frequenter inveniuntur cum acco & ablativo personæ preposita prepositione, ut peto abs te hanc rem, & ita frequentissime Cicer. in epistolis. Donatus ait, Petimus perario, poscimus imperio, postulamus iure. Secundum Varronem vero poscere est quæries aliquid pro merito nostro deposcimus, petere vero est cum aliquid humiliter & precibus postulamus. Rogo. Hora. Oculi dum uos rogat. Gell. Crepidarium cultellum rogat a crepidario sutore, cum solo acco, pro interrogo, Cicer. Roga ipsum quemadmodum Arimini ego etiam acceperim. Oro. Terent. Vnum vos oro, ut me in vestrum gregem recipiatis. Virg. Ipsum obtestemur, veniamque oremus ab ipso. Plaut. Unum exorare vos sinite nos. Peto te hanc rem, sed melius, peto abs te hanc rem. Cicer. Audes quicquam ab istis petere. Petijt me lapide, i. inuasit, aggressus est. Virg. Malo me Galathea petire. Et iuriconsultus ait. Si bos cornu petere solitus petierit. Posco. Tu modo posce deos ventam. Pacem te poscimus omnes. Flagito. Hora. Nec potentem amicum largiora flagito. Cæsar in com. Cæsar ab Heduis frumentum quod essent polliciti flagitat. Quicquid uno acco contentum est. Cicer. pro Quintio. Quamquam hoc causa postulari non tamen flagitari. Vnde patet plus esse flagitare quam postulare, ut etiam ex illo in 1. delegibus. Postulari a te factum diu, vel flagitari potius historia. Exigo te pecuniam, græca figura dici putat Aulus Gellius cum præteritum est, i. exigit me pecuniam, & præteritum est, i. exigo te vel a te pecunias. Cuius passivum eadem figura regit unum accusum Cecilius apud Gellius. Ego illud minus nihilo exigo portorium, i. exigit a me portorium. Consulo quicquid cum duobus accis, consulo te hanc rem. Attreuis Capito apud Gellius. Cato rem quam consulebar quam non e republica videbar perfici volebar. Item. Quæro te hanc rem, quæro te de hac re, quæro hanc rem a te. & quæro de te, pro a te. Hora. Quærit de pueris num sit quicquid fracta lagena, Cicer. Quæsiui de mea

Tullia qd egisset. Ita punctior te hanc rem punctior abste, & punctior de te. Plau. Sunt q te volum^o punctari. Ita. Celo te hanc re, celo te hac re, & de hac re. Terē. Nescio. pfecto qd magnū malū me celauit. Ci. Trebatio. Sed Bassus noster de hoc me libro celauit.

¶ Vestendi.

¶ Induo. exuo. vestio. calcio. excalcio. cingo. pcingo. accingo. frequentius cōstruuntur cū accō & abltō rei. Induit se chlamydem. vel chlamyde. vel induit sibi chlamydem. Plau. Loricam mihi induam. Cinxit. vel accinxit se gladio. Cice. Primū oculos membranis tenuilimis vestiuit.

¶ Horz oim passiuā regit vnū accm̄. scilicet accm̄ rei nō psonæ. Doceo te lras Doceris a me lras. Manū peteris & pedē porrigis. Induit vestē attritā. Ouid. Mortalem induitur formam.

¶ Regula generalis.

¶ Quoscūq; casus inuenis cum vbo actiuo pter accm̄ rei patiētis. eosdē aditū. gere potes eius passiuo. Et dū actiuū mutare volueris i passiuū. accūs ille mutabit in ntm̄. & reliqui obliqui manebūt cū passiuo. Impleo granariū frumēti. vel frumētū. granariū implet a me frumēti vel frumēto. Ille docuit me grāmaticā triennio. doctus sum ab illo grāmaticā triennio. Vendidit mihi domū quingentis aureis. domus venditur mihi quingentis aureis.

¶ Quaedā vba vtūlibet accm̄ admittūt & rei & psonæ. vt vicit te. & vicit litem. excusat se. & excusat valentudinē. aut tarditatē. accusat te. & accusat negligentia tuā.

¶ Accūs vel abltūs temporis.

¶ Tempus q̄diu. vel per quod construitur cum quibuslibet verbis in accō vel in abltō. vt totam noctē vigilauit. & tota nocte. & per totam noctem. Hoc tempus q̄n iuge. continuatū. nō intermissum significat. vt plurimū ponit in accō apud auctores. Vnde Nonius ait. Oprantes rectius accō vti debēt. si qd ad secundā fortunā attineat. Hinc & in illud Horatij. Noctes vigilabat ad ipsū mane. diem totum stertebat. Acro ait. Accm̄ posuit. vt iugem ostenderet vigiliam. Terē. Stertit noctes & dies. Virg. Noctes atq; dies patet atrī ianua ditis. i. semper. per totū tempus. Ci. in Philip. Ne puctū quidē temporis cum legati desissent oppugnatio respirauit. Itē. tā seculū te expectamus. Græci vbi accūs temporis ponitur defectiuā speciem esse dicunt. quasi desit & intelligatur ppositio. ita apud nos videri possit intelligi ppositio. vel per. vel ante. quas interdū expressas ponunt auctores. Plī. in epist. Est ergo mecum per diem totum. Et rogamus. Quot annos natus es? cui redditur. Natus sum annos vnderiginta. vt in Teren. At ille alter venit ad nos annos natus sexdecim. Idem. Annos sexaginta natus es. aut plus eo vt coniecit. deest ante (teste Priscia): vt etiam in illis. quarto calēdas. quinto nonas. Dicimus quoq; Ab hinc annos sexdecim natus est. quod est ante sexdecim annos. vt etiam tradit Diomedes. Plau^o in mustel. Ab hinc sexaginta annos occisus. Cice in Verem. Horz pater ab hinc duos & viginti annos mortuus est. Fit etiam interrogatiō: Quotum ætatis annum agis? & respondetur. Ago tricesimū. quadragesimū nondū excessi vel egressus sum. Iurisconsultus ait: Qui ingressus est septuagesimū annum nondū egressus. hac vacatione non vretur. quia non videt maior esse septuagesima annorū q̄ annum agit septuagesimū. Obiter nota q̄ Priscianus docet Quā dicim^o Minor triginta annorū. deest. illo q̄ est triginta annorū. Vbi vero actūs vbi non est persistens. sed quasi momentaneus. ponimus accm̄ cum ppositio. ne in. p vsq; ad. Locauit mihi equū in vnū mensem. Conduxi domū in tres annos. Matia. Mille tibi nūmos hesternā nocte rogati In sex vel septē Cecilia ne dies Nō habeo dixi. Itē. mutuauit mihi pecuniā. cōmodauit librū in triennū. nō aut triennū. vel triennio. Itē. Latuit ad annū. tacuit ad tempus. Var. Qui cū ad tps latitasset. tandē sub sponda iacens inuentus est.

¶

¶ Tempus quā vel in quo ponitur in solo ablatō sive in dīō p̄ aliqua noīa tertiæ declinationis. Noctē vigilas, luce dormis, ætate desidens egebis hyeme, superioribus diebus ad te scripsi, anno proximo te visam, Salusti. Et postera die circiter horā tertiā puenit in quandā planiciē. Plau. Hac nocte nō quiesci fatis exsententia. Addit nōnunq̄ p̄positio de, Hora, Vt iugulent hoīes surgūt de nocte latrones. Idē. Media de nocte caballū arripit. M. Tul. Vigilas tu de nocte, vt tuis consultoribus respondeas. T. Li. Coeperūt epulari de die. Quū interrogatio fit p̄ quā, hoc casu tm̄ respondemus, vt Quādo scripta sunt hæc anno vigesimo secundo, octauo calendas Octobres, vel ad octauum calendas Octobres, q̄ hoc differunt q̄ cum dico octauo calendas, significo scripta esse p̄cise illo die q̄ est octauus ante calendas. At cū dico, Ad octauū calendas, significo me nescire certū diem, scire tm̄ q̄ circa illū diem scripta sunt, paulo ante vel paulo post. Ita differūt Hora prima veniā, & ad horam primā. Et cum alijs p̄positiōnibus, vt circiter horam primā, & circa horā primā. Ci. Terentia suæ. Si di nos adiuuabunt circiter idus Nouēbres speram⁹ in Italia fore. Plī, in epist. Me circa Idus Octobres spero Romæ futurum,

¶ Quot annos, & quot annis, quot dies, & quot diebus, pulchre dicunt p̄ singulis annis, singulis diebus, ita quot calendis. Cice. li. 2. de natura deorū. Mesopotamiam fertilem efficit Euphrates, in quā quot annos quasi nouos agros inuehit. Plau. in Rudete. Vos meministis quot calendis petere demensum cibū. Non audiendus est igitur Valla, qui negat eloquenter dici posse, quot calendis, pro singulis calendis.

¶ Dicimus q̄q̄ paucis diebus veniā, & intra paucos dies, p̄ eodē. Cice. Triquo tm̄ audietis. i. intra tridū. Idē ad Mariū. Cura igit vt valeas, & me hoc bīduo, aut triduo expecta. Idē. Qui his paucis diebus pontifex factus est.

¶ Tempus præterea his rationibus exprimimus. Tertius dies est, vel tertius dies abhinc est q̄ hæc audiui, vel cū hæc audiui. Plau. in epid. Tertius dies est q̄ audiui Sentū augurintū. Ci. in. xij. philip. Vigessimus annus est, cū oēs scelerati me vnū petūt. Apul. in Apologia. Nā vt meministis dies abhinc quintus aut sextus est, cū me causam p̄ vxore mea Pudentilla aduersus granios agere aggressum patroni eius incalere maledictis.

¶ Et p̄ aduerbia hoc ordine, hodie, heri, nudius tertius, nudius quartus, quasi nūc est dies tertius et dies quartus, etiā nudius quintus, nudius sextus, & sic deinceps, licet Valla refraget. Plau. in mustel. Nā heri & nudius tertius & quartus & quintus, sextusq̄ postq̄ hinc peregre eius pater abiit. Cice. in. 3. philip. De q̄ grauissimū iudiciū nudius tertius decimus fecistis. De die sequente hodiernū dicimus, cras, deinde perendie, non postcras (vt barbari solēt) de die v̄o sequēte perendinū, die quarte vel quarti, postea die quinte vel quinti, die sexti, die septimi, & sic deinceps, q̄ oīa testibus Gellio & Macrobio, p̄ aduerbijs copulata dicitur, & secūda syllaba correpta. Plau. Die septimi auctio fiet, Idem. Mane sane septimi veniunt serui, supellex, fundi, ædes. Pomponius apud Gellium. Quum nihil egi, die quarte moriar fame. Itē M. Cato. Mitte tecum Romam equitatum, die quinti in capitolio tibi cœna cocta erit. Item, plus, vel amplius, tribus annis, & plius tres annos. Maior & minor tot annos, q̄ mō Attici πλεον τριον έτων, κει τρια έτι, το σουα κρόνονα ελάττων. Terent. Plus tridū. Virg. Tu facie illius noctē non amplius vnā Falle dolo.

¶ Spaciū p̄ quod fit motus, & spactum distantia ponitur cum verbo in accō, nōnunq̄ etiā in ablatō. Exeuntes p̄cesserunt vicū vnū. Horat. Milia tm̄ pransi tria repimus. Martia. Te tm̄ vt videā duo milia non piget ire. Cice. li. 2. acad. quæst. Nō quæro ex illis illa inītia mathematicorū quibus concessis digiti pro,

gre di nō possunt. Itē pedē hinc ne discesseris. Caue ex isto loco digressū transierum, aut vnguē latū excedas. Patet in longū ducentos pedes, in latū quatuor passus. Virg. Dic qbus in terris (& eris mihi magnus Apollo) Tris spacii coeli pateat non amplius vlnas. Cice. M. Catoni, Abesse m̄q; ab Amāno iter vni us diei. Distat ab vrbe sesquimiliariū, vel sesquimiliario. Abest a proxima continente decē millia passuū vel decē milibus. Vale, max. Qđ ab eorū vrbe quinq; milibus passuū distat. Spacium loci in quo, sicut spacium temporis, ponit in solo abtō, vt quarto lapide ab vrbe sepultus est. quinto q̄q; miliario inuenies diuersorium. Et sicut ad horā quintā, ita ad quintū miliare. Cice. ad Atti. Accēpi tuas literas ad quintū miliare.

¶ Verba funebria vel miseratiua cōstruunt cū accō, vt fleo, lugeo, ploro, plango, gemo, lamētor matrē mortuā, defectiue vt qbusdā videt, vt intelligat p̄pter. Li. Matronæ Brutū anno luxerūt. luue. Tūc gemimus casus vrbis, Do leo casum tuū. Ci. in tuf. quef. Hæc qđē vita mors est, quā lamētari possem, si liberet.

¶ Absoluta transitivē,

¶ Verba absoluta transitivē accepta possunt regere accō Formosum pastor Cotidon ardebat Alexim, i. ardentē, hoc est, vehementer amabat. Sudat sanguinem, horret mortē, i. cū honore timet. Hora. Venaticus ex quo tpe ceruinā, pellem latrauit in aula. Pars stupet magnitudinē equi, i. valde admiratur. In quibus & similibus est Euphonismos, figura, qñ melioris soni, aut locutionis gratia verbum pro verbo ponitur.

¶ Quodlibet v̄bum absolutū potest cōstrui cū accō rem v̄bi significāte, q̄ at tica phrasīs est, vt Δουλέω Δουλέωμ, i. serui seruitutē, viuo vitam miseram que ludū luditis; dormis somnū Endymionis. Ci. Itē viam, redite viā. Vnā atq; alteram pugnā prospere pugnavit. Virg. Sine me furere ante furorē. Gaudet mea gaudia, peccatum peccauit.

¶ Verba ad sentium p̄tinentia figurate cōstruunt cū accō, p̄ aduerbio, hmōi v̄ba sunt, viuo, video, cerno, sono, resono, tinnio, clamo, cano, loquor, sapio, oleo, redoleo, & filia. luue. Qui Curios simulant & bacchanalia viuunt. Item, Viuit Cynicū, Plau. Viuis patinas. Videt toruū. Cernis acutū. Clamat horrendū. Sonat dulce, p̄ torue, acute, horrende, dulciter. Vir. Nec vox hoīem sonat, Persi. Vicū sonat, Tinniat mendosum. Hora. Quinetiā canet indoctum sed dulce bibētī, p̄ indocte & dulciter. Idē. Edocuit magnūq; loqui nitiq; cothurno. Cice. in. 7. philip. Senatores diligētes felliat me cecinisse dicūt. Sermo tuus sapit philosophū. Hoc sapit adustionē. Olet quotidie vicia pridiana. Teren. Olet vnguentā de meo. Itē Olet hircū. olet lucernā, Plī. ait Pellimū est crocum qđ situm redoler. Dicimus q̄q; Hæc res olet mihi. Plau. Aurū huic olet, p̄ sentit me aurū habere. Idē. Oboluit marsupīū huic istud qđ habes. Cū alijs q̄q; v̄bis accūs ponit aduerbialiter, nec istud sine imitatione græcorū, apud q̄s accūs adiectiui neutri ḡnis & in singulari & in plurali numero ponit aduer-

bialiter vt ait cōmentator Theocriti, nā & πρῶτον & πρῶτα, p̄ primū dicūt & multa alia sūt apud eorū poetas inuenias. huiusmodi sunt multa ex supra dictis, & hæc Virg. Et longum formose vale. Idem in. x. Nec longum lætare. Apul. Contortis supercilijs subridens amarum, p̄ amare.

¶ Infandū, nefandū, mahū, miserum, pro interiectionibus a quibusdā ponunt Virg. in Geor. Infandum sūtunt amnes terræq; dehiscunt. Idem. Nauius infandum amissis vnus ob irā Prodimur. Exponit Seruius, Infandū, p̄ infandē, & annotat figurā magis esse poeticā, in prosa aut rarā aut nunq̄ possit tū esse interiectio dolentis sicut miserum (eodem teste) in illo: Tum pendere po-

nas Cecropidae iussu (miseru) septena quot annis Corpora natoꝝ. Sic malū in-
teriectio indignationis interposita. Teren. Quid tua (malū) id refert crudum
an cōctum edam? Plau. in Menoch. Quæ hæc (malū) impudentia est? Ci. in
i. philip. Quæ nā (malū) est ista volūtaria seruitus? fuerit quēdā necessaria. Et
in. x. Quæ (malū) est ista ratio, semp̄ optimis causis veteranorū nomē oppone-
re? Quæ locutio & elegans & frequens est apud celeberrimos auctores.

¶ Synecdoche.

¶ Per Synecdochen v̄ba absoluta & passiuā construunt cū accō & abltō poe-
tice. Doleo caput, frigeo pedes, abscindit caput. Virg. Stare loco nescit micat
auribus & tremat artus. Idē. Expleri mentē nequit. Et iterū. Flauaq; caput ne
ctet oliua. Hora. Nasum nidore supinor. Sic & horū participia, dolens veniē,
fractus membra, abscissa comas. Porro nos dicemus, caput dolet mihi, mens
eius expleri nequit, habens membra fracta, vel cui membra fracta sunt.

¶ Composita verba.

¶ Composita tā absoluta q̄ transitiuā ratione p̄positionis admittunt accō &
abltū. Cice. Gens q̄ accolit Nilum. Virg. Adit oppida pastor. Alloquor & af-
for te. Liuius. Centuriones armati Metū circūstunt. Transiit fossam, p̄ sa-
lit trans fossam. Traduxit exercitū pontē, p̄ duxit exercitū trans pontem. Cæ-
sar in com. Exercitū Rhodanū traieci. Apul. Superstitit Sicariū, p̄ stetit supra
ficariū. Plaut. Qui icistic negocij est, q̄ tam subito abeas domo. Abest domo,
& abest a domo. Carmina vel celo possunt deducere lunam. Decede via, &
decede de via. Exeo, egredior, & excedo tam cum accō q̄ cū abltō construunt
vt Exeo domū, vel domo. Statius. Campum exire vetat. Exire seruitio apud
Virg. est liberari a seruitio. Ita, exire gr̄e alieno, est liberari a debitis ap̄ M. Tul.
in. x. Antoniana. O hominem ridiculum, qui se exire ære alieno putaret posse
quum venderet aliena. Egredior templum, templo, & templo. Lucanus. Pa-
trios excedere muros. Virg. Patriaq; excedere suadet.

¶ Impersonalia cum accō.

¶ Iuuat, decet, delectat construunt cū accō, etiā p̄sonaliter accepta, sed tantū in
tertijs p̄sonis v̄triusq; numeri, ideo nec mere p̄sonalia sunt, nec mere imp̄sona-
lia. Iuuat me studere. i. delectat & iucundū est mihi. Nō oēs arbuta iuuat. Te-
ren. Fac vt te decet Plau. Decet verecundū esse adolescentē. Vide vt hoc me de-
cet. Satisfic hæc vestis me decet. Dedecet virgine impudentia. Antiqui decet
etiā dō innoxere vt gr̄ci πρέπει. Terē. Facite ita vt vobis decet. Plau. Nobis
decet esse bonis. Non delectat me audire nugas. Ci. Me quoq; delectat consi-
lium. Oportet nō nisi antiquissime legitur p̄sonaliter, vt in illo Teren. Quæq;
solent, quæq; oportent. Phocas dicit esse imp̄sonale, qd̄ casu nō indiget, nā sem-
per fere sequit̄ infinitū v̄bum a q̄ potius accūs regitur. Hoc modo fallit, fugit,
p̄terit & latet me dicim⁹. Peniter, tēdet, pudet, piget, miseret me tui sup̄ dicta
sunt.

¶ De accō aduerbialiter posito.

¶ Noīa, p̄pria minorū locorū ad locū significātia cōstruunt cū v̄bis aduerbia-
liter in accō. Pergo Romā, abijt Tarentū ad mercatū. Veni Cyprū, redijt Ve-
netias. Addunt rus & domus. Plau. Rus misit me pater. Fabius. Nōnulli rus
fortasse mittendi. Terē. Abi domū p̄pere. Qd̄ Plau. ait. Domos abeamus no-
stras. Et Iuue. Inde domos abeunt, existimamus p̄ eclipsim p̄positionis dicta.
Alia noīa locorū vt appellatiua & p̄pria maiorū locorū ponunt in accō addi-
ta p̄positione. Contulit se in vrbē, abijt ad forū, p̄fectus est in militiā. Reuer-
sus est in Italiā. Etiā p̄prijs minorū locorū adde p̄positionē si placet, vt Cice. in
Venē. Ea die Verres ad Messanā venit. Salu. Ad Cirthā oppidū iter constituūt
Ita p̄fectus est Gandauū, & Gandauū versus.

¶ Poetæ etiā per eclipsim præpositionis aiunt, venit Italiam, vt Verg. Si datur Italiam socijs, & rege recepto tendere. Idem. At nos hinc alij sitientes ibimus Aphros. Statius. Mittitur Hæmoniã.

¶ A regula prædicta non sunt excipienda composita, vt plerisq; videri solet. Nā recte dicimus, venit Constantinopolim, redijt Forumliuū, quæ tñ composita sunt. Sic Suetio. in vita Cæsaris. Retulit etiā vt colonis, quos rogatione vatinta Nouumcomū duxisset, ciuitas adimeretur.

¶ Verbum cum ablatiuo.

Quodlibet verbū potest construi cū ablatō instrumenti. Scribo calamo Percutior hasta, cesus est virgis, caue dicas cū virgis. Item. Vincit rationibus, cæcas odio, humanitate concilias multos, i. p humanitatē.

Salu. Concordia paruę res crescūt, discordia maxime dilabunt. Intel. Igitur regula de qualicūq; instrumenti siue naturali, vt est oculus visionis, siue artificiali, vt est securis sectionis, siue morali, vt sunt virtutes & vitia, quę sunt instrumenta, quibus in bonū, & in malū vtimur.

¶ Verbū potest regere ablatū scantē modū actionis vel passionis. loquit præssa voce, clamat contenta voce, summa beneuolentia nos excepit, magna humanitate tractauit, more tuo facis, iure meo hoc mihi vendico, sum in opere desydero, magno desyderio expecto, bonis auius, v'l auspiciato hoc feceris, nullo modo, nullo pacto fieri potest, serio loquor, nō ioco, fide bona, iustotitulo possideo æquo aīo fero, iniquo aīo fero, lento gradu ad vindictā sui diuina, pcedit ira, in iuria querit, falso querit. In his tñ nonnunq; addit præpositio cū, magna cū humanitate tractauit me, acceptus est cū honore, scripsit ad me summa cū bene.

¶ Oibus ybis licet adiungere ablatū causę actionis vel passionis. (uolentia, horreo frigore, taceo pudore, crucior desyderio tui, multa feci amore tui, viuist aīa, intabescit inuidia. Enā ybo substantiuo, vt in illo, grā dei sum id qđ sum.

¶ Per Synecdochen ablatūs construit cū verbis, Egorat aīo magis, q̄ corpore, rubet facie, candet dentibus, canet capillis, i. secundū faciē, dentes, capillos, pot tæ paccū dicit rubet facie, cruciat aīm.

¶ Verba significantia excessum admittūt ablatū scantē mensurā excessus, excedit me vno digito longitudine, multo præstat cauere vitū, q̄ deprecari, duplo superat te eloquentia, nimio excellit, vel antecedit oēs.

¶ Prosequor & afficio construunt cū accō & ablatō. Prosequi me odio, amore, beneuolentia. Afficit me damno, iniuria, dolore, honore, dedecore. Hoc afficit me gaudio, i. inducit in me gaudiū, & passiuē afficio iniuria. Et absolute, multa sunt quę afficiūt hominē, i. affectiones inducūt in hominē & bene, vel male affectus, quasi p bene vel male animatus.

¶ Pluit lapidibus, lacte, sanguine, pluit lapides, lac, sanguinē. Natabāt pauimē ta vino, inquit Cicero in secunda Philippica.

¶ Bene mereor, male mereor adiungūt sibi ablatū interposita præpositione, vt bene mereor de te, ita peius, melius, optime, pessime, optime meritis est de re, de literis, de studiois. De me nihil es meritis neq; bene, neq; male.

¶ Verba passiuā construunt cū ablatō agentis, interueniente præpositione a vel ab. Amaris a me, rideris ab oibus, v'l p dñm, rideris oibus. Similiter construunt yba neutralia, deponentia, & communia passiuā vim habentia, vt vapulabis a me, veniēt a dño, fiet a me, venerat ab oibus.

¶ Itē yba accipiendi, recedendi, & distandi, et differendi, audio, discō, accipio, recipio abs te, intelligo ab illo, vel ex illo. Cicero Plancio, Binas a te recepi literas. Discedo, recedo, deficio ab amico, fugio te, & fugio a te, soluo, abnauigo a litore, desisto ab incepto, defisco a te, p̄clamus a nobis, distat ab vrbe, & dī.

stathuic, p ab hoc, Hora. lib. 4. car. Paulū sepultæ distat inertig Celata virtus.
differt huic, & ab hoc. Idē in arte. Nec sic enitar tragico differre colori.

¶ Hec deponentia potior, fungor, vtor, fruor, & vescor asciscunt sibi ablatiuū.
Cæsar potitus est Gallia. i. pugnando obtinuit galliā. Potitus est amica. i. alle-
cutus est. Construitur etiā cum gō. Plau. Meus rex est potitus hostiū. i. victi.
Salustius. Si eius oppidi potitus foret. Cicero. Rerū potiri volunt, id est, impe-
rū rerū tenere. Apud veteres etiā cum accō. Terentius in Eunu. Eam confeci
vt potiretur sine molestia.

¶ Fungor magistratu. Fungor prætura. Fungitur officio suo. Inuenitur quoq;
cū accō apud veteres. Plau. Parasitus octo hoīm munusfacile fungitur. Terē.
Necq; boni, necq; liberalis functus est officiū viri. Tranquillus. Senatoria mu-
nera fungerentur. Defunctus est vita, & defunctus est, p mortuus est. Defun-
ctus morbo. Defunctus periculis, q iam euasit & liberatus est ab his. T. Liui.
Defuncta morbis corpora salubriora esse cœpere.

¶ Vtor domo, libris, armis, opera, studio, diligentia. Cum ablatiuo personæ
significat conuersor. Vtor illo. Vteris Paulo. Cicero. Trebonio multos annos
vtor valde familiariter. Veteres etiā accō iunxere. Plautus. Cætera quæ volu-
mus vti græca mercamur fide.

¶ Fruor in his q delectat dicimus, fruor colloquio tuo. Iuuen. Exul ab octaua
Marius bibit & fruii dijs iratis. i. voluptatē capit ex dijs iratis.

¶ Vescor pane, vicitat lacte. Et pascor hâc rē, et hac re dicimus, similiter græcis
βόσκουαι τὸςδε ἢ τοὺςδε.

¶ Per subauditionē præpositionis quibusdā addit abltiūs. Habeo te loco patris.
Est mihi vice filij. i. in loco, in vice. Apparuit illi humana facie. Sutor facit cal-
ceū corio, vel ex corio potius.

¶ Ablti absolute positi quibuslibet v̄bis adiungunt. Me docente tu discis. Socra-
te disputante Plato scribit. me duce carpe vsā. te viuo nō faciā. illo rege hæc sūt.

¶ De ablatiuo aduerbialiter posito.

¶ Noīa ppria minorū locorū. i. vrbiū, oppidorū, & pagorū a loco, et per locū
significancia construunt cū v̄bis aduerbialiter in abltō. Venio Roma. Disces,
fit Gandauo. Fabius. Lanas Tarento vehere nō licet, oues vexit. Iter fecit Lo-
uanio. i. p Louanū. Plau. Rure iā redijt mea vxor. De alijs appellatiuis exem-
pla nō habemus, & sine exemplo periculosum est aliquid præcipere.

¶ Alijs noibus, vt appellatiuis, & pprijs maiorū locorū semper additur præ-
positio. Venit ex templo. Ex Græcia. E foro. Proficiscar Romā per Germaniā
aut per Galliā, per alpes.

¶ De gerundiorum constructione.

Gerundia q partes orationis sint grammatici discēptāt. Alij ea verba esse
velle vident, nā in o vt cætera v̄ba contripiūt vltimā, sed quia p casus de-
clinant alijs noīa vident. Diomedes & Donatus gerundia, vel partici-
pialia v̄ba appellāt. sic dicta a gerendo, quia scant modū rei gerendæ. i.
agendæ sine tempore, vel vt alijs videtur q gerunt constructionē verbi. Diffe-
runt igitur gerundia, participia, & gerundiuua nomina. q gerundia significāt
sine tempore administrationem rei. participia vero cum tempore, vt Legendo
poetas tempus consumo, gerundiū est. Legendis tot libris. i. qui legendi sunt,
deerit tempus, participiū est. Gerundiuua nomina similiter declinantur partici-
pijs, sed differunt ab eis significatione. Significant enim sine tempore vt gerun-
dia, ideo fere semper loco gerundiorum poni possunt, nisi interueniat relatio,
vt male diceretur. Hæc dies attulit initium dicendorū eorum quæ vellem, sed
bene, dicendi quæ vellem, vt Cicero in illo, Equidem esserō studio paures vt

fros, quos colui & dilexi videndi.

¶ Oia gerundia eosdē casus post se exigūt, quos v̄ba a quibus descendūt, & id in actiua ficatione. Nā in passiua nullū exigunt casum, licet ergo recte dixeris, Res difficilis ad intelligendū fit facilis saepe repetendo, nō tñ difficile ad intelligendū ab hoibus, fit facile saepe repetendo ab eis.

¶ Gerundia in di (q̄ gr̄i casus sunt) añ se construunt cū noibus substantiuis, pręsertim cū v̄bis quandā affinitatē habentibus, vt amor, studiū, desyderiū, causa, gr̄a, occasio, oculū, copia, potestas, facultas, licentia, oportunitas, tempus, locus, pretextu, titulo aut simile substantiuū. Aut cū quibusdā adiectiuis regentibus gr̄m, cupidus, auidus, doctus, peritus & similibus. Exempla. Tenet me desyderiū visendi parentes. Veni causa audiendi te docentē. Nō erat copia conueniendi hominē. Cupidus videndi regē. Auidus pugnandi. Imperitus nauigandi. Aeneas celsa in puppi iā certus eundi, Stat. Atq; ita tacendi impatiēs.

¶ Notandū q̄ gerundia in di cū gr̄o plurali sine vitio construunt, vt hūc libellū scripsi instituendi puerorū gr̄a. Cice. It. 2. de diuina. Doleo tantā stoicos nostros epicureis deridendi sui facultatē dedisse, sui enī gr̄i se pluralis, nā ad stocōs refert. Plī. Quū illorū videndi gr̄a me in forū contulisse. Plau. in. 2. cap. Nominandi istorū tibi erit magis q̄ edundi copia. Inusitātū est illud. Qui habet aures audendi audiat, sicut nec dicimus, oculos videndi, manus tangendi, palatū gustandi, nares olfaciendi habeo, sed ad audiendū, ad videndū, ad tangendū, p̄ quo gerundio, quod nō habēt gr̄ci vtunt̄ infinitiuo, quē nos debemus cū opus est transferre per gerundiū.

¶ Gerundia in dū añ se habēt has præpositiones Ad, inter, ob, p̄pter, raro ante. Venio ad colloquendū tecū. Inter coenandū. Inter nauigandū, p̄ in nauigando, in coenando, i. quū coenaret, aut coenaremus. Verg. Et inter agendū occurfare capro cornu ferit ille caueto. Veni ob te, vel p̄pter te redimendū. In Georg. Verg. Namq; ante domandū ingentes tollēt animos.

¶ Hęc gerundia cum verbo substantiuo sine præpositione constructa necessitatē quandam significant. Legendum tibi est, necesse est vt legas. Naran dū tibi est, i. oportet vt nates. Standum est. Fugiendum est nobis. Iudē gerundia nomina. Teren. Mos gerendus est Thaidi, id est, geni debet. Ratio honestatis habenda est, id est, haberi debet.

¶ Per gerundiū modū etiā recte dicimus (teste Seruio) Petendū est mihi equū, codicē, byn̄hū. Hinc Verg. dixit, Pacē troiano ab rege petendū. Et Lucretius, Aeternas quā pœnas in morte timendū, subaudi est. Varro lib. 3. Colligendū, eas in vas aliquod. Er lib. 2. Frenos suspendendū. Quo modo recte diceretur, Legendū est psalmos, licet tritius psalmi legendi sunt.

¶ Gerundia in do añ se construunt cū his præpositionibus A, ab, abs, in, de, ex, vel sine præpositione cū dictione postulante ablatiū. In tribuendo cuiq; suū iustitia seruat. Cice. His præsertim cognitis, quæ de nihil sentiendo paulo ante dicta sunt. Fabius. Cū præcipere de apte dicendo coepimus. Cice. Ex quo ar̄ deficit siue amor siue amicitia, vt rumpi enī est dictū ab amando. Plini. iunior. Quū a scribendo vacaret. Quint. Sed ratio recte scribendi iuncta cū loquendo est. Itē. Ex defendendo, q̄ accusando vberior gloria comparatur. Sine præpositione, cū casu verbī, vt Hos accusando, illos occidendo totā labefecit ciuitatē. Sine casu absolute ponuntur tam actiue, q̄ passiue. Verg. Cantando tu illū veteras, id est, dum cantas. Quid. Quin etiā accendas vitia irritesq; vetando, i. dū vetas. Passiue. Verg. Alitur vitū crescitq; tegendo, i. dum tegitur. Vritq; videndo formina, i. dū videtur.

¶ Gerundia uoia tandē constructionē habēt ante se, quā gerundia, & post se,

nō regit accm̄, sed quia adiectiua sunt concordat cū substantiuis in tribus acci-
dentibus. In hęc mutat̄ gerundia. vt tenet me desiderū videndi te, et videndi
tui, videndę matris, videndi spectaculi, videndorū parentū, videndarū sororū
Venimus ad discendū literas, et ad discendas literas. Plau. in aul. Si hercle ego
te nō elingundā dederō. Cice. li. 2. de diuina. Et redemptor q̄ columnā illā de
Corta, et Torquato conduxerat faciendā. Seruius Sulp. Vt faciendā sepulturā
locaret. Sermo fuit de accusatore constituendo, de filia locanda, de p̄dicio emē-
do. Hora. Et in ȳsu faciendo Saape caput scaberet. Cice. Orationē aut̄ latinā ef-
ficies profecto legendis nostris pleniorē.

¶ Cauendū aut̄ est ne vel gerundia, vel gerundiua noia construamus cū ȳbis
significantibus motū de loco, ne dicamus. Reuertor ab arando, vel redeo a spe-
ctando, vel a spectandis ludis, sed reuertor ab aratione, redeo a spectaculis.

¶ De supinorum constructione.

Supina qm̄ nec genus, nec numerū, nec casum habet ȳba sunt nō noia. Di-
cimus enī venio spectatū ludum, et spectatū ludos. Priora supina quę in
sum definit̄ semper actiua habet̄ significationē, vt eo venatū. i. ad venan-
dū, vel vt vener. Excipiunt̄ supina vapulatū, exulatū, & venū, quę significat̄
passiue, sicut verba quorū sunt. Ideoq̄ dicimus vapulatū ire, nō vapulatū iri,
venū ire, nō venū iri.

¶ Priora supina construunt̄ aut̄ se cū ȳbis significantibus motū ad locū, vel la-
tenter indicantibus motū, post se vero exigūt casus suorū verborū. vado pesca-
tū, eo spectatū ludos. Ver. Venimus huclapsis questū oracula rebus. Idē. Aut
grais feruitū matribus ibo. Itē. Et potū p̄stas age Tytre. Plau. in Mænech.
Cocta sunt iube ire accubitū. Latentem motū indicat̄ hęc. Terē. Datur ne illa
Pamphilo hodie nuptū, quasi vt eat nuptū. i. ad hoc vt nubat. Hora. Spectatū
admissū risum teneatis amici? hoc est admisi vt veniat̄ spectatū. Idē. Tandē
dormitū dimittit̄. Plau. Coctū ego nō vapulatū dudū conductus sum.

¶ Posteriora supina quę passiue ferme fecit̄ construunt̄ cū noibus adiectiuis,
vt turpe dictū, mirabile visu. i. vt dicat̄, vt videat̄. Cice. in tul. q. O multa dicta
grauia, perpellū aspera. Plini. Accipiens fer piscis rarus inueniū. Vergi. In fat̄ se
septus nebula mirabile dictū. Hora. Sapiēs vitatu, quidq̄ petitu sit melius cau-
sas reddet tibi. Plau. in poenu. Modus oibus in rebus est optimus habitus. Et h̄
cet recte dicat̄. dignus est vt amet̄ ab oibus, nō tñ amatu ab oibus. In his vero,
& quod Cato ait de officio villici. Primus cubitu surgat, postremus cubitum
eat. Et quod Plau. in Callina. Redit ecctū tandē obsonari. Et Stati. in Achil.
At tū venatu rediturū in limine primo Operiēs. Cubitu, obsonatu, & venatu
noia potius sunt, q̄ supina, licet Priscianus aliter sentiat.

¶ De participiorum constructione.

Participia oia adiectiua sunt, ideoq̄ cū suis substantiuis concordare de-
bēt in genere, numero, & casu sequentes constructionē nois, sequunt̄ etiā
constructionē ȳbi, nā vtriq̄ cognata sunt. Nois, vt Cicero accusans vi-
cit. Ciceronis accusantis oīo valuit Ciceroni accusanti contingit gloria.
Ciceronē accusantē timuit Catilina. O Cicero accusans Catilinā patriā serua-
sti. Cicerone accusante victus est Veres. Verbi constructionē seruant eius sim-
gula participia a q̄ nascunt̄. Oblitus suorū. Egens consiliū, egēs consilio. Dans
operā literis noctes & dies. Cariturus turture magno. Diligendus mihi, & di-
ligendus a me. Per synecdochē. Dolēs caput, fractus membra.

¶ Participia p̄teriti temporis pulchre construunt̄ cū hoc noie opus in abltō
p̄ ȳbis in finis, q̄ elocutio (teste Prisciano) ad passiua scationē p̄inet, vt factō
opus est, p̄ fieri opus est, dictō opus est, p̄ dici. Hęc tñ nonnunq̄ actiue expo-

fuertis, cum passio sine actione nō sit. Salu. Nā prius q̄ incipias consulto, & ubi
 consulueris mature factio opus est. Plau. in Bac. Quod amas paratū est, quod
 des inuento opus est. Idē. Celeriter mihi hoc hoīe conuento est opus. Idē. Nā
 illis conuentis sane opus est meis dentibus.

¶ Participiū preteriti temporis acci casus eleganter adiungit ŷbo oportuit, vt
 loco huius. Fecisse oportuit, dicimus factū oportuit. Cice. in Verrē. Tū id fa-
 ctū nō oportuit. Idē. Apollinis signū ablatū certe nō oportuit. Idē. Totā rē illi
 integrā seruata oportuit. Plau. Oportebat nasum abreptū mordicus. Nō disti-
 milis huic oīo fit p̄ verbū volo, cupio, habeo aut simile. Cice. Liberis consultū
 volumus, etiā si post humi futuri sunt. Idē. Percurrā tū breui, vt nō minus ho-
 minē ipsum quis communē defensum velit. Plau. in Curcul. Quis vocat,
 quis nominat me? q̄ te conuentū cupit. Idē. Sūt q̄ volūt te conuentā. Terē. Iam
 iam inuentū tibi curabo, & adductū tuū Pamphilū, p̄ adducere, & inuenire.
 Cice. Aut etiā nondū habes satis cognitū. Dicebāt etiā antiquiores. Rogatū te
 velim. Oratos vos velim, p̄ eo quod est rogo, oro.

¶ Participia dū sūt noīa ḡm̄ exigūt, vt Amās vini, negligēs amicorū. Iuue.
 Impatiensq; moræ pauet, & preputia ducit. Luca. Omnisq; potestas impatiēs
 confortis erit. Terē. Herus meus liberalis est & fugitās litū. Iuue. Metuēs vir-
 gē iā grandis Achilles. Et nota q̄ tū semp̄ participiū migrat in nomē, q̄n̄ con-
 struit cū casu, cū q̄ ŷbū construi nō potest, vt cupiēs pugne, peritus musicę, do-
 ctus grammaticę. Hęc si participia essent casus suorū verborū seruaret, dicere
 musq; cupiēs pugnā, negligēs amicos, doctus grammicā.

¶ Interest aliquid inter patiēs inedia, & patiēs inediā, q̄ hic inedia torquet, ille
 sine cibo absq; magno famis cruciatu diu permanere potest. Ita patiēs laborē,
 frigus, vigiliā; q̄ laborat, friget, vigilat. Sed patiēs laboris, frigoris, vigilię, qui
 sine magna molestia hęc facile ferre potest.

¶ In e comparatione participia sūt noīa, & ḡm̄ admittūt, quod accidit partici-
 pijs presentis & preteriti temporis. Participiū autē quū loco verbī fungat, com-
 parationē habere nō potest, nisi adiectione aduerbi. Cupientior glorię, q̄ auri,
 cupientissimus fame, doctissimus grammaticę. Etiā alios casus. Nulli desyde-
 rator, q̄ mihi, desyderatissimus nobis.

¶ Compositione participia migrāt in noīa, q̄n̄ componunt cū prepositione cū
 qua ŷbū in ea scatione componi nō potest. Indoctus, incautus, insolēs, inex-
 tus quę etiā ḡm̄ asciscunt. Hora. Indoctusq; pilę, disciue, trociue quietit. Idē.
 Haud ignara & nō incauta futuri. Salu. Insolēs malartū artū.

¶ Mutatione temporis participiū fit nomē, vt participiū in rus, qđ tū fere expo-
 nit p̄ preteritū subiunctiui modi. Construit tū cū casu sui ŷbi. Ouid. Expectē
 qui me nunq; visurus abisti, hoc est, q̄ eo aio abisti, vt me nō amplius videres.
 Hora. Nō missura cutē nisi plena cruoris hyrudo, i. talis que nō dimitteret cu-
 tē. Fabius. Neq; omnino huius rei meminuit vsq; poeta ipse, p̄fecto nō tacitus
 rus de tanta sua gloria, i. q̄ nō tacuisset. Et sine casu. Cice. in 3. Philip. Sic iudico
 nisi vnus adolecēs illius furentis impetus, crudelissimosq; conatus cohibuisset.
 R. P. funditus interitura fuisse. Idē li. 2. de diu. An tu censēs vllā anū deŷtrā
 futura fuisse, vt somnijs crederet? Idē de fato. Puto enī si Icađius tū in spelunca
 saxū tū illud casurū fuisse. Plini. iunior Voconio. Librū q̄ nuper optimo prin-
 cipi gratias egī missi, missurus es si nō exegisses. Idē. Dedit enī mihi quantū ma-
 ximū potuit, daturus amplius si potuisset.

¶ Participia iuncta cū infinitis verbis seruāt vim participiorū, iuncta vero cū
 gerundio vim noīm, vt. Timēs nauigare, vel nauigandī, cupiēs discere, vel di-
 scendi, peritus cantare, vel cantandī.

¶ Participia p̄ ybis frequenter ponūt latini. Terē. Quid meritis? p̄ qd̄ meru-
 istis. Hoc faciūt in oim̄ passiuorū, & deponentiū, & communiū preteritis, p̄ q̄
 participijs vtunt̄ p̄ ybo adiungentes ybū substantiū, frequenter tñ p̄ edipsū
 eius ponūt p̄ se participia loco yborū. vt Verg. in. i. Certe hinc Romanos olim
 volentibus annis. Hinc fore ductores reuocato a sanguine teuci. Qui mare,
 q̄ terras omniditione tenerent Pollicitus, deest, es. Cice. p̄ Ligario. Quærif se
 phibitū, deest, esse. Quemadmodū gr̄c̄i ἰπποῖω τὰ ἔρα κελευμένας γαῖρας,
 ἐνοι. i. suspicor sacra futura, videlicet, esse. Ita & nrī frequentissime participia, p̄
 infinitis, vt audio interfectū, mortuū, cesum, & similia. in qbus oibus subau-
 dit̄ esse. Et attica figura frequenter infinita verba pro participijs ponūt. Terē. in
 Adel. Video sapere in loco, amare inter se. κωλυώσῃ λέγοντα, καὶ κωλυώσῃ
 λέγοντα, καὶ κινδυνεύοντα καὶ κινδυνεύοντα, hoc est, phibeo te dicentē, & prohi-
 beo te dicere, & periclitantē, & periclitari.

¶ Inuenta sunt aut̄ participia ad compēdiū, leporēq; orationis, vt plures actus
 vni ybo sine coniunctione media tribuant̄, sic et gerūd̄ia. Multū itaq; interest
 (quantū ad elegantia) inter scribēs dicebā, & scribebā & dicebā, & inter scribēs
 gaudeo, et scribo et gaudeo. Participij enī cū ybo constructio declaratio fuerit
 causē, vt idē sit scribēs, p̄sum illi, ex scribendo, p̄sum. Imo vt & Valla annotat.
 Habet participiū talē, tantāq; nonnūq; gratiā, vt sine eo nō sit plane latina orō
 vt est apud quendā p̄spe hoc vitū admittentē. Circundeditus castris fossam
 et vallū ne hostes venire possint, et nos opprimere, quasi fossa et vallū ideo fiāt,
 aut hoc prestare queāt ne hostes venire possint, sola ratio et cautio fit de oppres-
 sione. Itaq; dicendū fuit. Ne venientes hostes, aut ne aggressi hostes nos oppri-
 māt.

¶ De aduerbionū constructione.

Aduerbiū dictū est, q̄ eius scatio ybis semp̄ adijci, semp̄ enī aut̄ p̄ce-
 dit, aut sequit̄ ybū quasi adiectiuū ybi, ad determinandū eius scatio-
 nē quā explanat, & implet. Hoc nāq; phicit aduerbiū ybis additū, qd̄
 adiectiua noīa substantiuīs adiuncta, vt prudēs homo prudenter agit,
 foelix vir foeliciter viuūt, ybi aduerbiū determinat actū ybi, sicut adiectiuū sub-
 stantiā noīs. Nec potest vis ybi p̄fectius & significantius exprimi, q̄ cū aduer-
 bio, vt puta dico, nauigo, hec nō habet vim suā satis planā & p̄fectā, nisi adijc-
 ant̄ aduerbia bene, male, doctē, foeliciter dico, nauigo. Sic & alia aduerbia adij-
 gunt̄ ybo ad explendā eius significationē. Verbi tñ sine aduerbio p̄fectā po-
 test habere significationē. Aduerbiū vero sine ybo, v̄ participio (qd̄ vim verbi
 possidet) nō tenet plenā sententiā. Nō tñ aduerbiū determinat semp̄ verbi aut
 participiū, sed etiā aliā orationis partē, vt homo egregie impudēs, admodū pu-
 ella, admodū anus. Ne parū sis leno. Aliquoties adhærēt aduerbio. Sat cito, si
 fat bene Cato dicebat. Parū modeste. Nō admodū pulchre.

¶ Nominatiuus cum aduerbio.

¶ En & ecce aduerbia demonstratiua ntō, & accō iungunt̄. Verg. in. i. En Pria-
 mus sunt hic etiā sua præmia laudi. Idē. En quattuor aras, ecce duas tibi Daph-
 ni. Terē. Ecce aut̄ alter, q̄ se ocepit amare. Plau. in Ruden. Ecce me, accede ad
 me. Adijungit̄ etiā en ntō pariter & accō exprobrando. Verg. En agros & quā
 bello Troiane peristi Hesperia metire facēs. Seneca in Agamennone. En Pari-
 dis hostem. Melius tñ (teste Seruio) ntō iungit̄. Verg. in. 4. En dextra fidesq;
 Quē feci patrios aut̄ portare penates. Cice. p̄ Deiotaro. En crimen in causa,
 cur regē fugitiuus, dñm seruus accusat. Ponit̄ etiā sine casu. Salu. in Iugur. En
 habes virtū dignū te, atq; auo suo Massinissa. Verg. En q̄ discordia ciues per-
 duxit miseros. En quis conseruimus agros.

¶ Assumunt̄ sepe in his, & in alijs dū mihi & tibi, ita vt nullū certū aut referāt

aut demonstrēt suppositū, sed tantū ornēt, & expleāt fontē, et ita superabundāt quodammodo. Plau. in. 2. cap. Sequere, en tibi hominē. Idē in Stricho. Ecce tibi lupū in sermone. Verg. Ecce tibi Ausonie tellus. Cice. in. n. Philip. Ecce tibi geminū in scelere par, inusitatū, inauditū ferū, barbarū. Idē ad Atti. Ecce tibi hunc pueros venisse Roma. Plinius secundus in epi. Ecce tibi regulus. Ad hūc modū Teren. in Adel. Quid ait tandē nobis Sannio. Et is sermo fere iratis & indignantibus congruit. Scribit Alconius Pedianus, hoc esse ppriū Ciceronis vt rebus improuisis hac particula vtatur, cū apud alios interdū in rebus latis vsurpet. Ouid. Ecce Corinna venit. Donatus ait. Vbicūq; ponit ecce necessario sequi aliquid qd metū affert, vel admirationē.

¶ Genitiuus cum aduerbio,

¶ Quadruplicia aduerbia construuntur cū gto. Aduerbia loci, vt vbiq; nūq; vbiq; vbiuis, vbi libet, quoquo, vbi nam, quo, qua, vbi, & vnde, quibus fere adiunguntur hi gti locorū, terrarū, & gentiū: magis ornatus causa q̄ necessitate sensus, vt vult Seruius. Terē. Fratre nūq; gentiū inuenio. Plau. Vbi terrarū, vbi gentiū hominē reperiat. Idē. Quoquo hinc abducta est gentiū. Terē. Multo malo filius abeat quouis gentiū. Alij hac figura etiam alios gtos addūt, sic Augustinus. Nūq; scripturarū, pro in nullis scripturis. Et Apuleius in. 1. de as. au. Quae itineris vbiq; nos imitantur, pro in omni itinere. Idē in. 1. florid. Solus Alexander vt vbiq; imaginū summus esset, pro in omnibus imaginibus. Idē pro magia. Quae vbiq; litorū ventis expelluntur. Et in. 7. Meta. Nec vsp̄ am ruris reperitur ille, i. in nulla ruris parte. Item in. 8. Et vndiq; laterū circumfusi. Ad hunc modū Philel. dixit. Modo scirem vbi hominū ageres. In quibus figura Archaismus est. Cice. in epist. ad Cornificiū. Nostri tyrannoctoni longe gentiū absunt. Apul. in. 5. Nos longe parentū velut exulantes. Minime gentiū, pro nequaq; dicebat Festus ait. Minime gentium dicebant, pro eo quod est omnium gentiū iudicio minimū esse faciendū. Caesar elegantē elocutione dixit. Eo discordiarū ventū est, pro ad eā discordiā, sic Salu. Ego patres conscripti eo miseriarū venturus eā. Iustinus lib. 3. Qui tribus praehis fufus, eoufque desperationis Spartanos adduxit. Persi. Huccine rerū venimus. Plini. iunior in epist. Qui huc foelicitatis perueniūt vt rideantur.

¶ Aduerbia temporis, vt Nūc temporis. Tūc temporis. Iam aetatis. Interea temporis. Interea loci. Terē. Interea loci ad macellum vbi aduentamus. Idem. Iam dudum aetatis lites factae sunt.

¶ Pridie et postridie semp ponunt respectiue ad aliū diē siue preteritū, siue futurū. Construunt aut cū q̄, v̄ cū gto, v̄ cū accō p subauditionē prepositionis aū v̄ sine q̄, et sine gto, ita tū vt intelligat gti respectu cuius. Exempla. Pridie q̄ intrare mare serena lux fulsit. Pridie q̄ ingrediaris patriā ad me diuertito. Postridie q̄ pater mortē obiuit epulū feci. Postridie q̄ hic mortuus erit sepelietur. Nō aut, postridie q̄ pater mortē obiuit, qd neq; orationi, neq; sensui congruit, recte tū exponas sic, postero die ab eo, q̄ pater mortē obiit. Cū gto. Pridie illius diei, & postridie illius diei, pridie calendarū, v̄ pridie calendae. Gel. lib. 5. Verius Flaccus in quarto de yborū scatione dies q̄ sunt postridie calendae, nonas idus quos vulgus imperite nefastos dicit, ppter hāc causam dictos habitosq; atos esse scribit. T. Liui. Postridie idus rebus diuinis superfederi iustum. Cice. ad Atti. Pridie comitalia memento. Libro digestorū ti. de diuortijs. Nam si mulier pridie vindemias doti dederit. Cice. Hec scripsi postridie eius diei. Sine q̄, & sine gto. Terē. Venit Chremes postridie ad me clamitās in dignū facinus commisit se, postridie, scilicet, illius diei q̄ hec gesta sunt.

¶ Aduerbia suplatiui gradus, ornatus sume oim scripsit, Ci, Oim optime dixit.

¶ Quædã dictiones quantitatis significantiue, siue aduerbia, siue noia substantiue posita sint, qd constructione ipsa discernas. Quantũ pecuniarũ, tm̄ habebis fidei. Marti. O quantũ mihi nois paraf. Plī. in epist. Quantũ rerũ, quantũ ex-
emplorũ, quantũ antiquitatis tenet. Cato de oratore. Lepus multũ somni fert, q̄ illũ edit. Plau. Argenti, auricq; aduexit multũ. Salu. Satis eloquentiũ, sapien-
tiã parũ. Terẽ. Agelli est hic sub vrbe paulũ, qd locitas foris. Idẽ. Satis verborũ est. Plau. Satis historiarũ est. Idẽ. Neq; habet plus sapientiã, q̄ lapis. Vegetius de re militari. Oes nationes, q̄ viciniũnt soli nimio calore siccatũ amplius qui dẽ sapere, & minus habere sanguinis dicunt. Plau. in Cistel. Gaudeo tibi mea opera liberorũ esse amplius. Idem. Tibi diuitiarũ affatim est. A. Gel. Quibus abunde in genij, & ocij, & verborũ est. Tranquil. in Cæsa. Alij ferũt dicere so-
litũ, se iam pridẽ potentiã gloriãq; abunde adeptum. Verg. in. 7. Terrorũ, & fraudis abunde, sicut satis est.

¶ Dũs cũ aduerbio.

¶ Aduerbia deriuata a noibus dñm asciscentibus etiã dñm asciscũt. vt venit ob-
uiã mihi, q̄a obuius mihi dicimus. Loquitur similiter p̄ri, nã similis p̄ri. Cice. in
3. of. Summũ bonũ a stoicis dicit, conuenienter nature viuere. In insti. Iusti. de
sociẽ. Qd et ipm Seruius conuenientes sibi existimauit. Inutilẽ tibi hãc rẽ fecisti
vtilitẽ alijs, conducenẽ et congruenẽ nobis. Sed et tibi, p̄pinqũus, q̄ mihi. Ver.
Propius stabulis armẽta tenerẽt. nã p̄pe noialiter construit cũ dtõ. p̄pe ẽ dñs
oibus inuocãtibus eũ. Idẽ. Propiusq; p̄rido it metus. sedet, p̄xime igni, q̄a, p̄-
ximus igni. vt Salu. Proxima Carthagini loca.

¶ Accus cũ aduerbio.

¶ Aduerbia comparatiua, & suplatiua, q̄a p̄positionibus veniũt aliqñ accõ
seruiunt. Cice. in. 7. Philip. Nec, p̄pius vrbe milia passũt ducenta admouerit.
Idẽ in. x. Vt cũ suis copijs q̄ proxime Italã sit. Salu. Proxime Hispaniã mauri
sunt.

¶ Ablũs cum aduerbio.

¶ Preterea aduerbia cõparatiua more noim cõparatiuorũ construunt cũ abltõ
scribit melius te. i. q̄ tu. Plau. in must. Pulchrũ ornatũ turpes mores pctus cor-
no collinũt. Cice. Quo quisq; est solertior, aut ingeniosior, hoc docet iracundi-
us, et laboriosus. Quo vim cõparationis tenẽt admittũt ablatũ mensurę. Terẽ.
Quanto minus spei, tanto magis amo. multo magis, paulo minus, multo añ,
paulo post. Ci. Paucis añ annis emerat. Ver. Respexit tũ et lõgo post tpe venit.

¶ Multo aliter, multo secus, p̄ eodẽ a Cicerone dicta sunt. Terẽ. Verũ aliter eue-
nire multo intelligit, nõ secus, et haud secus, p̄ nõ aliter. Ver. Haud secus ac ius-
si faciũt. Persi. Nõ secus ac si oculo rubricã dirigit vno. nõ secus ac, & nõ secus
atq; p̄ nõ aliter q̄, eleganter dicunt. Nã secius, p̄ nõ minus, et, p̄ nõ tardius. vi
detur eni a fero deductũ. Apul. Nec eo secius approbabit tibi nũc etiã firmitas
animi mei. Accius in Amphitrione. Si forte paulo quã veniã secius.

¶ Aduerbia loci in quadruplici differentia sunt. Aut eni in loco fecant. vt hic. i.
in hoc loco apud me. istic. i. in isto loco apud te. illic. i. illo loco, in q̄ nec ego sum
nec tu es. intus, foris, vsq; nusq; vbiq; vbiq; vbius, vbilibet, vbiubi, alicubi,
sicuti, necubi, ibi, inibi, ibidẽ, infra, supra. Nã infra stat, et supra est (auctore Dio
mede) dicimus. Hęc responderi possunt ad interrogantiũ vbi.

¶ Loco aduerborũ ponunt noia in loco significantia. Romã, Gandavi, Car-
thagini, vel Carthagine, Venetijs, Trallibus, rure, domi, militia, humi.

¶ Aut ad locũ significet. huc. i. ad hũc locũ, in q̄ ego sum. istuc ad istũ locũ in q̄
tu es. illuc ad illũ locũ. i. in q̄ nec ego sum, nec tu. illo, isto, p̄ illuc, istuc, eo, eodẽ,
alio, aliquo, vtroq; siquo, nequo, quocũq; quoquo, quouis, quolibet, intro, so-
ras, horũm, illorũm, aliorũm, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum; qd
& leuorsum Apul. dixit, rus, domũ.

¶ Loco aduerborũ ponuntur noia ad locũ significantia in accõ. Romã, Gan-

clauū, Athenas. Hæc oīa respondent ad interrogatū q̄, vel quorsum. ¶ Aut de loco Hinc, ex hoc loco: istinc, ex isto loco: illinc, ex illo loco: intus, foris, inde sicū de, alicū de, necū de, indidē, vndelibet, vndeuis, aliunde, vndiq̄, vndecūq̄ vtrinq̄, coelitus, funditus, radicitus. ¶ Loco aduerbiorū ponunt q̄ de loco scant noīa in abltō. Roma, Carthagine, Venetijs. Hæc respondent ad interrogatū vnde. ¶ Aut per locū. Hac, illac, istac, alia, aliqua, siqua, nequa, vtracq̄. quacūq̄, ea, eadē, recta. ¶ Loco aduerbiorū hui⁹ scationis ponunt noīa hoc modo, scit iter Louanio, vel p̄ Louaniū. Hæc responderi possunt ad interrogatiū qua. ¶ Coēs locorū scationes hñt Peregre, foris, intus, nusq̄, supne. Peregre in loco, ad locū, & de loco scant. Peregre sum, peregre abeo, peregre aduenio. Addit Prif. etiā peregre transeo. Intus & foris in loco & de loco scant. Dicimus etiā Intus sum, foris sum, foris coenabo, intus exeo, foris venio, nusq̄ apparet, nusq̄ discedet. Supne sunt q̄ ad locū, in loco et de loco scant. Pli. Argentū supne innatat vt oleū aquis. i. in superiori parte. Hora, in arte. Vt turpiter autē desinat in piscē mulier formosa supne. De loco. Lucretius, Nunc vt opinor em̄ mortalia seclā supne Aurea de celo demisit funis in arua. ¶ Sunt aduerbia q̄ oibus cōueniēter sociant tēporibus, vt sapiēter dico, sapiēter dicebā, sapiēter dixi, sapiēter dixerā, sapiēter dicā. Recte facio, recte faciebā &c. ¶ Sunt alia q̄ separatim tpa scant, & separatim temporibus ȳborū necessario adiungunt. vt hodie facio, heri feci, cras faciā. Nūc intelligo, añ intellexi, post eā intelligā. Sed heri semp̄ p̄terito, cras semp̄ futuro adiungit. In cæteris vsus variat: nā & hodie feci, nūc faciā, postea intellexi, & ante intelligā sepe inuenitur. Imo nūc vsurpari solet sine scatione certi tps quasi p̄ sed. Ci. de di. Quæ qdē multo plura eueniēt si ad quietē integri iremus. Nunc onustu cibo, & vino confusa & perturbata cernimus. ¶ Dudū et iam dudū de paruo tpe dicunt, videlicet de spacio vnus horæ, aut semihoræ, aut duarū horarū, aut diei, aut mensis p̄ cōditione materiæ, vel actiōnis de qua sermo est. Nup, pridē & iam pridē de longiori tpe, vt decē aut viginti dies, mensis, mensiūve, aut anni vnus, aut plurimū, p̄ conditione materiæ. Olim vero & iam olim seu olim iam de magno tpe tā p̄terito q̄ futuro dicunt. Sed simplicia locū hñt qñ scatio ȳbi est momentanea & transitoria nō p̄sistens. Cōposita ȳo vt iam pridē, iam dudū, qñ scatio ȳbi est p̄sistens & cōtinuata vsq̄ ad tempus designatū. Et simplicia p̄teritū tps postulat, Cōposita ȳo frequentius p̄sens, nōnunq̄ etiā p̄teritū. Dicimus em̄ dudū intraui, iam dudū te expecto, quia actio intrandi nō p̄sistit, sed statim desinit, contra expectandi actio. Ergo dudū intraui. i. non longū tps est ex q̄ intraui. Et iam dudū te expecto. i. nō est longū tps q̄ te expecto. Diu vere & iam diu nihil aliud scant q̄ p̄ longū tps. Dices igit̄ Diu nauigauī, nō tñ pprie diu recessi, aut intraui, sed nup recessi aut dudū. Postulat ergo diu, iam diu, & tādū nō momentanē sed p̄sistentē actionē, eamq̄ diuturnā. Interrogabis q̄q̄ porius q̄ dudū, aut q̄ pridē intraui patriā, aut venisti? q̄ q̄ diu venisti? & respondebis, nup, dudū, aut nō ita dudū. Ita apud Plau. in persā interroganti, Quando allatæ sunt literæ? responderetur haud dudū. Interrogatus q̄ dudū hic sedes? respondebis non ita dudum, vel iam dudum. ¶ Sūt etiā aduerbia q̄ oibus modis cōueniēter adiungunt, vt diligēter curas, diligēter cura, vtinā diligēter curares, cū diligēter cures, diligēter curare velis. ¶ Sunt q̄ non oibus modis, sed certis quibusdā coniungunt, vt ne, qñ est dehortatiū vel phibitiū indicatiuo non adiungit, sed imperatiuo, vel subiunctiuiuo. Virg. Tu ne cede malis. Subiūct, Ne dixeris. Teren. in Adel. Ne dicā dolo. Non vero non rectē impatiuo sponit, nisi in cōpositiōne, vt noli apertissime in-

dicatiuo vel subiunctiuo vel optatiuo.

¶ Ne quā est interrogatū indicatiuo iungit. Virg. Quid puer Aescanius superat
ne? & uelcitur aura? Similiter an & num & nunquid idē pene scantia. Cice.
An Romulus ille aut pastores, aut cōuenas congregasse eloquentia uidetur?
Num ego te spoliavi? qd̄ responsionē negatiuā poscit, quasi ego non te spolia-
ui. Teren. in phor. Nunquid meministi? Idē. Nunquid subolet patri? Sed eadē
cū accipiunt dubitatiue, vel indiffinite, subiunctiuū postulāt. Vise nū redierit.
Nihil inter est feceris ne an mandaueris. Itidem num interrogatiue postpositū
ybo finito. Cice. Interrogauī num dubitarent.

¶ Vtinā optatiuo sociatur. Item, O vtinam. Ouid. O vtinam tum quum La
cedemona classe petebat Obrutus infanus esset adulter aquis.

¶ Vbi postq̄ quā aduerbia tps̄ interdū indicatiuo interdū subiunctiuo adiū-
gūt. Vir. Hec vbi dicta dedit. i. postq̄. Terē. Vbi uoles accerse. i. q̄ Vbi cōsulue-
ris mature facto opus ē. Postq̄ nos amaryllis habet. Quū dicebā, quū dicerē.

¶ Vt, utcūq; quē ad modū, sicut similitudinis aduerbia, indicatū & subiūcti-
uum admittūt. Vt salutas, ita refalutaberis, ut sementē feceris ita metes.

¶ Simul, simulac & simulatq; magis subiunctū uolunt, tū etiā indicatū. Si-
mulatq; adoleuerit ætas. Salu. luuētus simulac belli patiens erat.

¶ Quasi, ceu, tanq̄, perinde, acsi, haud secus acsi subiūctiuus gaudēt adiūgi. Id
obijcis mihi scilicet, quasi tu idē nō feceris. Tanq̄ feceris ipse aliqd̄. Fac p̄ inde
acsi res tua esset. i. quasi. Persi. Non secus acsi oculo rubricā dirigat vno, Alias
copulāt siles casus. Diligo te tanq̄ fratrem. fauet mihi quasi amico.

¶ Nedū, nō solū, nō modo, nō tm̄, licet idē pene significant, male tm̄ hęc impe-
riti miscent, q̄ vel vno, vel duobus uerbis sententiā claudere possunt: sed nō so-
lum, non modo, nō tm̄ affirmando exigunt huiusmodi particulas, sed etiā, uerū
etiā, sed &, sed quoq;. Negando uero, sed nec, sed neq;, uerū ne, aut simile, quas
non exigit nedū, sed in secunda clausula loco illarū ponitur Et nedum in affir-
mando id quod plus est, maiorisq; momenti p̄ponit, sed negando postponit.
Reliqua contra. Nedū in affirmando, & vno ybo sic uelimur. Funderem p̄ te
sanguinem, nedum pecuniā, per non solū diceremus: Non solum pecuniā,
sed etiā sanguinē, p̄ te funderē, cum duobus ybis sic. Funderē pro te sanguinē,
nedum pecuniā tibi crederem, Per non modo diceremus, Nō modo crede-
rem tibi pecuniā sed sanguinē quoq; p̄ te funderem. Negatiue vno uerbo sic,
Non perderem pro te obulū, nedum sanguinē, duobus sic. Non crederem tibi
obulū, nedū pro te non funderem sanguinē, Per non solum, aut non modo
sic, Non modo, p̄ te sanguinē non p̄derem sed nec pecuniā. Itē. Nō tm̄ p̄ te san-
guinē non funderē, uerū ne obulū quidē tibi crederē, Qd̄ p̄ tm̄ abest elegāter q̄
q; posset dici Tm̄ abest ut, p̄ te sanguinē funderē ut ne obulū qd̄ tibi crederē.
Cice, p̄ Marcel. Tantū abes a perfectione maximorum operum, ut fundamē
ta nondum quæ cōgiras ieceris.

¶ Etsi, r̄ætsi, q̄q; in principio orationū, ep̄as, librorū, uel posita indicatiuū sibi
asciscunt, scdo aut loco posita etiā subiunctū admittūt. Cice, p̄ Milone. Etsi
uereor iudices. In ep̄a ad Atti. Etsi nihil noui afferēbāt. Idē, de offi. Quāq; te
Marce sili annū iā audientē Cratippū, idq; Athenis abū dare oportet p̄ceptis,
institutisq; philosophiæ. Quis & licet magis postulāt subiūctū, non unq; tm̄
& indicatū. Etiā si q̄q; utrisq; coheret. De his uide plura apud Vallā in scdo
elegantiarū. Ut, p̄ quīs sp̄ subiunctū sibi asciscit. Oui, Vt desint uires tm̄ est lau-
data uolūtas. Aliq̄ ad aliā orationis partē referunt, nō ad ybū. Cōplet tū ho-
minē quis malū, etiā si male de se meritum.

¶ Quā, nisi, & praterq; semp̄ repetunt eosdē casus qui p̄cesserunt, Fortior Sci-

pio q̄ Hannibal. Scipionis q̄ Hannibalis admirabilior strenuitas erat. Quid est aial' nisi corpus cū anima concretū. Nemo id dixit p̄ter q̄ Cicero. Nullius interest p̄ter q̄ patris. Ratio huius est, quia in casu sequente subauditur idem ybum qd̄ p̄cessit, vt Mitius iuueni q̄ te genus omne ferax. subaudit' inuene tim, illud aut' Virgilij Aut grauiora timet q̄ morte Sichei concisum est. subauditur em̄ q̄ ea quæ in morte Sichei acciderunt, aut q̄ abundat, vt inquit Seruſus. Quis em̄ diceret? Amo Catonē meliorem q̄ Cæsare. Ita cōsūm est illud Ciceronis in 3. phil. Ille em̄ homo afflictus & perditus quæ de se expectat iudicia grauiora q̄ amicorū suorū. Q̄ indicatiuo & optatiuo adiungit. Ci. Q̄ moro si sunt q̄ amāt ex hoc potes intelligere. Martia, Q̄ vellem fieri meus libellus. Apul. Q̄ velle (inquit illa) p̄stare tibi o Luci qd̄ cupis. Idē in 3. meta. Dī mihi melius q̄ vt mei causa vel tantillū scrupulū patiare.

¶ In cōparatione facta p̄ q̄ vtrūq; comparabile debet esse particeps accidētis, in quo comparant. Alioquin nō est bona cōparatio, vt Fortior Scipio q̄ Hannibal, non esset bona comparatio, nisi vterq; esset fortis. Salust. tñ ait apud Marcobiu & Seruſū, Mare ponticū dulcius q̄ cætera. Vbi auctore Diomedē cōparatiuū minus positiuo significat. i. minus amarū cū nullū dulce sit. In illo Plauti. Tacita semp bona est mulier q̄ loquens, sublatiua particula videri potest, vt q̄ apud græcos, qñ duobus p̄positis vnum tollitur, sicut in illo Homeri βουλομ' ἐγὼ λαοιστορ' ἐμμεναι ἢ ἀπολέσθαι. i. volo ego populum saluū esse q̄ perdi. i. saluum esse & nō perdi. Ita in illo Teren. Quæ inhoneste hic voluit diuitias parare q̄ honeste in patria paup̄ viuere.

¶ Et his constructionibus commode vtimur. Simplicior est q̄ q̄ fallere possit Probior q̄ qui mentiri velit. Superbior est q̄ vt supplicet cuiq;. Obtusior est q̄ vt possit discere.

¶ Tam & q̄ aduerbia cōparatiuo & suplatiui adiungunt, cū duo vel plures cōparatiui vel suplatiui diuersæ significationis positi inter se æquant, vel iisdē geminant, vt tā iustior q̄ felicior Æneas Hectorē, Cice. p̄ Deiotaro. Istā in quā dexterā nō tā in bellis necq; in plijs q̄ in p̄missis et fide firmiorē. Bis firmiorē intelligendū est. Tā optimus orator q̄ pessimus poeta. Iungunt & positiuo Tā doctus hic q̄ doctus ille. Ci. Tā sum amicus reipub. q̄ q̄ maxime est amicus, hoc est, tā amo temp. q̄ ille q̄ maxime amat.

¶ Vt et ita geminū suplatiu p̄scūt siue nois siue aduerbii, Fabi. Quintil. Qd̄ vt optimū ita & difficillimū longe. Ci. de orato. Vt q̄sq; græce optime sciret ita esse nequissimū. Vel hñt ybū vim suplatiui habēs. Cato. vt q̄sq; ætate antecedit ita sententiæ principatū obtinet. Interdū cōparatiuo innungunt.

¶ Nisi, si, siquidē, q; quia, indicatiuis & subiunctiuis addunt. Itē Ni, p̄ nisi. Ni fallor. Ni fecisses. Et p̄ ne apud veteres subiunctiuo copulat. Vt in illo Virgij (auctore Donato) Ni teneat cursus, Quoties y'o nisi principii sententiæ est, indicatiuū postulat, alias etiā subiunctiuū. Ci. p̄ Milone. Nisi forte putam' de mentem P. Scipionē Africanū fuisse, &c. Alias. Vapulabis nisi caues vel nisi caueas. Si, qñ affirmat indicatiuo gaudet. Virgij. Si nescis meus ille caper fuit, qñ vero conditionalis, subiunctiuo. Quod studes gaudeo, & q; studeas. Nō tam volo q; scribis, sed volo q; scribas. Non quia merui. Quintil. Nō quia negem hoc bene esse compositum, sed quia legem hanc esse cōponendi in oibus principijs recusem.

¶ Quia & q; de causa efficiētis dicuntur, quo vel vt de causa finali. Nō vt p̄ficere aliquid, siue non quo proficerem aliquid.

¶ Post tam, tantus, talis, adeo, tot, sic, ita, & post verba rogandi impandi, post facio, efficio, cōmitto, fio, timeo, vereor, metuo, sequit' vt, nō q;. Tā doctus est,

vt oēs mirentur eius doctrinā. Olympus tanta altitudine est, vt nubes tranſcendat, Talis es, vt nemo diutius tecū morari poſſit. A deo paup̄ est vt nec obulū habeat, Totū sunt vt numerari nequeāt, Sic clamas vt bouē audire videamur, Cice. in philip. Nōne fatius est mutū esse q̄ sic loqui vt nemo intelligat. Rogo vt venias, iubeo vt taceas, Cl. Inuitus feci vt C. Flaminiū de ſenatu eijcerem, Idem, Qui ſecundū naturā viuere vult nunq̄ cōmittat vt alienū appetat. De us nō efficit vt homo peccet, Vereor vt reſciuerit pater, Petrus ſignificauit mihi vt venirem, & ſignificauit mihi q̄ rex venit, non vt, Cice. ad At. Vereor vt his iſtis contentus ſit.

¶ Q̄n, q̄n quidē, quatinus cōiunctiones cauſales indicatū exigūt, & frequenter ſequuntur cauſam, cū reliquæ huius ordinis frequentius p̄cedant, Virg. Hic tibi fabor em̄ q̄n hęc te cura remordet, Cice. de orato. Quæ ſunt in hoim vita quandoq̄dem in ea v̄ſatur oratio &c. Quoniā mihi non credis, ipſe periculū facito. Ipſe periculū facito q̄n mihi non credis.

¶ Quippe q̄n, p̄p̄riū v̄bū habet ſiſr̄ indicatū exigūt, Hora. Hoc genus omne mœſtū ac ſollicitū cantoris morte Tigelli, Quippe benignus erat, qd̄ videt ſignificare q̄a certe, Si addideris q̄ relatiuū indicatū & ſubiunctiuū admittit. Nō eſt huic habēda fides, quippe q̄ bis iā peierauit ſiue peierarit, Vt q̄ p̄ quippe q̄ ſubiunctiuus plerūq̄ adheret. Nō eſt huic habēda fides vt q̄ peierarit.

¶ Vt pote ſimillimū eſt q̄ppe niſi q̄ v̄bū, p̄p̄riū non habet, Odi Petriū v̄tpote in oēs maledicū, vel vt in oēs maledicū. Habet etiā poſt ſe cū, vel relatiuū, ſicut quippe, Ci. ad At. Me & cōmoda valetudo qua iā emerſerā, v̄tpote cū ſine febrī laboraſſem tenuit. Idē ad eundē, Eas nos v̄tpote q̄ nihil cōtemnere ſolem⁹, nō p̄timeſcebamus. Salu. ſubiūctiuo v̄ſus eſt in Catil. Anto. p̄cul aberat v̄tpote q̄ magno exercitu locis ægoribus expeditos in fugā ſeq̄retur.

¶ Cum & tum in v̄bis ſiſes modos & ſere iudicatiuos copulāt, in declinabili bus ſiſes caſus, & in cum quiddā minus, in tū quiddā maius & euidentius eſt, Illud igit p̄cedere, hoc ſequi debet: Doctos oēs cū amat tū obſeruat, Vir eſt cū doctrina tū virtute p̄ditus, Interdū etiā ſubiunctiuū admittit, Cice. in epla ad Curionē, Qui cū ſuis virtutibus tū etiā te filio ſuperaſſet oīm fortunas, ſi te añ vididiſſet q̄ vita diſcederet, Itē cū, p̄ quīs ſequēte tū, Cice. Satiſne cōſtanter face, re videamur, q̄ cū p̄cipi nihil polle dicamus, tū & in alijs rebus diſſerere ſoleamus, Tum vero ſine cū geminatū, triplicatū ac multiplicatū poni ſolet, ſed in rebus paribus, vel q̄ p̄ paribus habent, Quintil. Ita dicunt oīa tū rebus tū p̄ſonis accommodata, Itē, p̄ aliquū, vel modo, vt Tū hoc tū illud dicas, aliq̄n hoc, aliq̄n illud, Ci. Tū hoc tū illud argue. ſ. modo hoc modo illud.

Cōiunctio q̄ aliarū partiū orationis cōiunctiuā eſt, ſimilia ſere ſemper coniungit, nomē cū noīe, v̄bum cū v̄bo, ſimiles caſus, & ſimiles modos &c. Hęc ſola partiū orationis neq̄ regit caſum, neq̄ regit, ſed coniungit modo orationes, modo partes eius. Veteres ergo p̄ noīe, cauſa, ponebant cū grō. Prifcorū igitur conſuetudine dicta ſunt hęc, Virg. in. 6. Illius ergo venimus, & magnos crebri tranauimus amnes, Cic. ex. xij. tabulis li. 2. de leg. Neueleſum ſuncriſ ergo habento, Et in. 3. Rei ſuz ergo ne quis legatus eſto, Liut. li. 25. ab vrbe condi. Hęc eſt origo ludorū: Apollinariū victorū non valetudinis ergo, vt plerūq̄ rentur votorum. Parce diuerſis caſibus vtēmur in eadem oratione, plerūq̄ interueniente cōiunctione, niſi ſubſit ratio euphoniæ, aut cū diuerſis dictionibus regentibus, vel eadē repetita, vt non recte dixeris, mulier alba faciem & dentibus, ſed bene, alba faciem & nigra dentib⁹ Pronomini poſſeſſiuo in qlibet caſu poſito licet adiungere gr̄m hoc modo, domus mea & fratris mei, mea & fratris mei intereſt, fauet cauſa mea & fratris,

amicum meū & fratris diligit. Diversi casus nō expressa coniunctione coniunguntur. Iustinus. Decessit Alexander mense vno annos tres & triginta natus. Expressa coniunctione apud Plautum in cas. Ac ego aio hoc fieri in Graecia & Carthagini. Sed aliter adverbialiter ponitur. Rarū est illud Boetij. Multier viuido colore atq; inhausti vigoris

¶ Et sciendū si pponatur coniunctio copulatiua vel disiunctiua alicui parti casuali, necesse est aliqua quoq; parte casualem copulari, & ad utrūq; vbum referri. Nam pposita huiusmodi coniunctio omnino cogit silem partē repetere, vel casualē vel non casualē, & eundē casum vel modum, vt & Dionysius loquitur, & Paulus. Et pugnat & vincit. Licet tñ vba primæ & secundæ psonę repetendi nihil casualiū adiungere, vt & lego & intelligo, & doceo & doceor & scribis & cogitas. Idem fit in adverbio, vt & bene & docte scribit. Si vero non pponatur coniunctio licet diuerfas inferre partes, vt scribit Dionysius & Paulus. Scribit Dionysius & legit. Si em pponam coniunctiones dicēdo, & scribit Dionysius, necesse est alterū vbum subiungere, & dicere. & scribit Dionysius & legit. Rursus si dicā, & Dionysius scribit, necesse est alterā partē casualē inferre & dicere Et Dionysius scribit & Apollonius.

¶ Modos q̄q; siles hoc pacto cōiungit: & legis & discis. & lege & discis. vt inā & legeres & disceres. vt inā aut legeres aut disceres. cū & legas & discas. cupis et legeret et discere, licet tñ hos variare vt et legisti et lege, et legisti, et vt inā legas

¶ Coniunctiones nōnunq̄ deficiunt in oratione, qđ genus alynderon, siue dialyton appellamus, vt Iustitia, prudētia, fortitudine me superasti. Teren. Dum ætas metus magister prohibebāt. Nōnunq̄ abundāt apud poetas, Virgi. Multa q̄q; & bello passus dū conderet urbē. Interdū alia p alijs ponunt. Idē in. 2. gne. Aut pelago danaū insidias suspectaq; dona Precipitare iubēt subiectisq; vere flāmis. p subiectisue. Teren. Si neqas paulo, at quāto queas. at. p saltē. Idē in Phorm. Ne simili vtamur fortuna atq; vfi sumus. atq; p q̄ posuit.

¶ De constructione ppositionis

Propositio pponitur alijs partibus orationis p compositionē, aut p appositionē. Per compositionē qñ componit cū alijs partibus, vt adduco, arrideo, iniustus. Per appositionē iungitur accō vel abltō, & p̄sertim tribus partibus, nomini, pronomini, participio. Reliquis partibus non ita auctoribus Donato & Seruio. Barbare igitur hæc dicuntur ab antea, in antea a post, pro nunc, ad extra, ab intra, de foris, de longe, ex tunc, ex nunc. Licet in factis hæc reperias, vt illud Euangel. Nunc vos pharisei quod de foris est calicis & catini mundatis.

¶ Prepositiōes vbi sine casu ponunt in aduerbia migrāt. Quēadmodū aduerbia qđam transeūt in ppositiones accedēte casu, vt pcul urbē, pcul oceano, & pcul ab oceano dicimus. sic corā, clā, palā, nōnullaq; alia.

¶ Vt Seruius docet ppositio ppositioni nunq̄ cohæret, licenter aduſq; & abuſq; vsurpantur. Virg. in. x. Atrides prothei Menelaus aduſq; columnas Exultat. Idē. in. 7. Siculo p̄spexit abuſq; Padiynno. Idē. Vſq; sub extremū brumæ intractabilis imber. Vt vero Donatus ait. Vſq; ppositio plurimis non videt, quia sine aliqua ppositione profertur recte non potest. Quos (Seruio auctore) sequi non debemus. multo minus em̄ (ait) sibi iungeret ppositionem si aduerbiū fuisset. Adverbio em̄ sæpe præpositio separatim non cohæret. Igitur in illo euangelij. Et secuta sunt eum turbæ multæ de trans iordanē, duæ præpositiones præter latinorum morem cohærent, quasi sibi mutuo subseruiant, vt in illo psalmi Et elegit David seruum suum, & sustulit eum de gregibus ouium, de post forantes accepit eū, Quem locum in vita Clementis imitatus est, qui

dixit Apparuit fons de sub pede agni. Sed ignorauit interpres (vt putat Val.)
posse dici, trans alpes, trans mare venio, vt Quintil. de pastu cadauer. Ergo vt
vidimus salutē publicā trans mare petendā. Ci. tñ. i. inuect. in Catil. Dixi ego
idē in senatu cēdē te optimatū cōtulisse in ante diē quintū calēdas Nouēbræ.
Et L. Florus de bello ligustico De sub alpihus & de sub ipsis Italiæ faucibus.
¶ Triginta ponuntur ppositiones a Donato q̄ construuntur cum accō, Ad, a
pud, ante, auersum, & ceteræ.

¶ Ad & apud diuerso modo accipiuntur. Nā ad fcat fere cum motu, apud sine
motu. Dicimus em̄ ad amicū vado, apud amicū sum. Nā neq; apud amicū
vado recte dicitur, neq; ad amicū sum. Præterea ad fcat ad locū, & ad psonā.
Apud vero (auctore Festo) in loco sine psona, vt apud forum, p in foro, apud
Platonē. i. in Platone, vel in loco vbi est Plato. Sic apud te cenabo. i. tecū vel
domi tuæ. Ita ad templū volunt fcare iuxta templū, apud templū, in templo.
Pontif tñ nōnunq̄ ad, p apud vel iuxta vel sine motu Virg. Et formosus oues
ad flumina pauit Adonis. Et nostri defectiue ponūt cum grō quēadmodum

Græci *εἰς*, Teren. in Adel. Vbi ad Dianæ veneris, deest, templū vel ædē. Ci.
in epist. ad Atti. Rapinas scribis ad opis fieri. Idem in S. philip. Et ne tangant
rationes. Ad Opis, p ad ædem Opis deæ. sic ad Telluris, ad Vestæ, & similia
multa reperies apud claros auctores. ita græci *εἰς* *Νουμίου*, i. ad Dionysū.
Sic & T. Liuius. Via a Martis silice ad bouillas prostrata est, a Martis. i. ædē,
sive templo. Historica & eleganti elocutione dicimus Ad vnum, & ad vnū
omnes, pro omnes nec vno quidem vel nemine excepto. Cice. Planco. lib. ix.
epist. Ego eā sententiā dixi, cui sunt assensu ad vnum, Virg. in 5. Iupiter omni,
potens si nondum exofus ad vnum Troianos &c. Apul. in. 4. met. Mox ad
vnum omnes, etiam ianitorem ipsum gladio conficit. Cice. in Læl. De amici
cia omnes ad vnum idem sentiunt.

¶ Ad diē venit, ad tps soluit, p diē & tpe p̄scripto. Nōnunq̄ causalis est, vt ad
qd̄ fecisti. i. cuius causa. Interdū additionis, vt ad hæc ad hoc.

¶ Ante cōponitur & separatur, anteo, antefero, ante diem tertū. Sine casu vel
mutans casum, aduerbiū est, vt Ante leues ergo pascentur in æthere cerui. Ci.
ce. Paucis ante annis emerat. Ita in paulo ante, paulo post.

¶ Aduersus vel aduersum significat contra vel erga. Teren. in Phorm. Nanq;
infecta est aduersum stimulum calces. Cice. li. i. de natura deorū. Est em̄ pietas
iustitia aduersum deos.

¶ Cis & citra significatione nō differūt. At cis p appositionē ponitur & com
positionē, citra nunq̄ cōponitur. Et cis magis noibus fluminū & montiū ap
poni solet, vt Cis Rhenu, cis alpes, vñ cisalpinus. Citra magis alijs noibus. vt
Citra fortū, citra templū, citra cruorē, citra diffinitū tps, & citra calendas, pro
ante calēdas. Interdū tñ aliter inuenias, vt in illo M. Tull. in. 6. philip. An ille
id faciat, qd̄ paulo ante decretū est, vt exercitiū citra flumē Rubiconē q̄ finis est
galliæ educeret, dum ne propius urbem Romam, cc. milibus admoueret &
Gellius. Cis tiberim, & citra tiberim, & vltra tiberim. Et vt Priscianus docet
& in tempore, & in alijs rebus per translationem cis vti possumus, vt cis diffi
nitum tempus, sicut vltra diffinitum tempus, cis naturæ leges, sicut vltra na
turæ leges.

¶ Citra sæpe p sine ponit. Quintil. Tum neq; citra muscen grāmaticæ potest
esse pfecta. Plt. Citra fastidiū nominent. i. sine fastidio. Seneca. Ede citra crudē
tatē, bibe citra ebrietatē. Fit aduerbiū cū dicimus citra discurrit.

¶ Circum cōponitur & separatur, circūscribo, circūforanus, circum muros, cis

cum theatrum, circum montem. Aduerbiū locale est in illo Virg. Anna vi-
des toto properarilitore circum.

¶ Circa cōponitur cū quo, cui postponitur, vt quocirca, & vsurpatur loco cō-
iunctionis causalis. Virg. Quocirca capere ante dolis, & cingere flamma. Et
cum circū facit circūcirca, testibus Prisciano & Donato. Per appositionē fecat
iuxta, vt circa forum, circa templum.

¶ Cōtra & cōposita & apposita reperit, vt cōtradico, cōtra hostes. Significatq;
aduersum tā locū q̄ psonā designans. Virg. Contra Neptunū & Venere, con-
traq; Mineruā. Itē. Cōtra Italiā. Inuenit etiā aduerbiū fcans e regione, siue ex
opposito, vt Stat contra stariq; iubet, significat etiā vicissim, vel e contrario.
Virg. Sic Venus & Venere contra sic filius orsus.

¶ Erga apponitur tantum, & affectum amicitiae demonstrat, vt bonus erga
ppinquos. Nonnunq̄ etiā in malā partem accipitur. Plaut. in Aulu. Erga te
imprudens peccauit. Idem in Cassina. Erga Venere imprudens fecerim. T. Li-
uius. Ob ingratum animum erga Romanos.

¶ Extra (vt Priscianus docet) p appositionem solum alijs iungitur partibus
orationis, vt extra ciuitatem, cui contrariū est, intra ciuitatem. Hora. in epist.
Iliacos intra muros peccatur & extra. Hinc deriuatur extraneus & extrinseus.
Transit in aduerbiū (teste Diomede) vt extra erat. Persius, sat. i. Pinge duos
angues sacer est pueri locus, extra meite.

¶ Inter componit & separat, vt interpellō, inter amicos. Significatq; in medio
quorundā. Inter prodigalitatē & auaritiā media est liberalitas. Inter os & offā
multa interuenire possunt. In illo Ciceronis Dico te priore nocte venisse inter
falcarios, fecat, in eum locū in quo erāt falcarij. In compositione q̄q; totū fecat,
vniuersalēq; significationē habet vt intercipit apud Teren. p totum capit. In
terbibere, p totum bibere apud Plau. in Aulu. Quae mihi interbibere sola si vi-
no feateat corinthiensem fontē & pyreneū potest. Sic idē in asina. Intermina-
tus est nos futuros vltimos. Ouid. Candor in hoc auro res intermortua, i. peni-
tus mortua. Sic inter neco, interstinguo & similia.

¶ Intra fecat in, vt intra muros, sic intra calendas (teste Gellio) nō ante calēdas
sed in calendis. i. eo ipso die quo calēdas sunt, & q̄ dicit Intra oppidū, intra cu-
biculū, intra ferias, nō dicit aliud q̄ in oppido, in cubiculo, in ferijs. Interdum
etiā fecat citra. Cice Modice hoc faciā, aut etiā intra modū, vt & illius volun-
tati & meis studijs seruiam, Modice. i. cū modo. Intra modū. i. citra modum
hoc est minus q̄ modice, & vt Nonius ait, a modo minus, cui contrarium est
vltra modū. Sic q̄q; dicimus, intra famā, i. citra opinionē, & vltra famā, qd̄ est
per q̄ multū. Fabi. Hortensij scripta intra famā sunt.

¶ Intra cui contrariū est supra (vt docet Val.) sic differt ab intra, q̄ intra ad nu-
merū & spaciū refert vt intra viginti dies, intra muros: nō aut intra viginti di-
es, infra muros. Infra ad dignitatē & ad locū refert, vt infra dignitatē meā est,
& infra tectū. i. subter tectū. Teren. Ego te esse infra oēs in simos puto. Sed hec
differētia nō vsq; quaq; seruat. Pli. li. xi. ait Oua incubari infra decē dies enixa
vtillissimū, vetera, aut recētia in foecūda. Idē. Solidari infra septimū diē. Trāf-
it etiā in aduerbiū, vt infra stant, supra est, q̄ ponit Diomedes.

¶ Iuxta apponitū, & fecat. ppe. Virg. in. 3. Humilis volat æquora iuxta. Ali-
q̄ aduerbiū est fcans æque, similiter pariter, eodē mō Plau. in Aulu. dixit tibi
mater iuxta meū rē tenes. Salu. i. Catil. Eor; ego vitā mortēq; iuxta existimo
qm̄ de vtraq; silet. Idē. iuxta bonos & malos libidinosē interficere.

¶ Ob in compositione significat contra, vel circum. oppugno, obijcio, obam-
bulo, obfideo. In appositione causalis coniunctionis locum tenet Hortensius.

causarū rex ob eloquentiā dictus. Virg. Cunctus ob Italiā terrarū claudis orbis
Veteres etiā p ad ponebāt tā p cōpositionē q̄ p appositionē. Cice. in tus. quef.
Hicine est Thelamon ille, cuius ob os ē modo quē glia ad coelū extulit, quē
spectabāt, cuius ob os grai ora obuertebāt sua? Hic ob os fcat ad os, & obuert
ebant aduertebant. Enni^o Ob Romā noctu legiones ducere cepit. Idē. Ache
rontē obibo p adibo. Ita obmoueo p admoueo: obiacet p adiacet: obiurare: p
adurare: oboriri p adoriri, & plura id genus.

¶ Pone p appositionē tm̄ reperit, & fcat post, pone tergū. Plau. I tu prae virgo
nequeo quod pone me est seruare. Frequēter aduerbiū est sine casu positū. Sed
pone loci aduerbiū est, post temporis inquit Caper. Virg. Pone subit coniunx
ferimur p opaca locorū. Sta. in Achil. Pone natant delentq; pedū vestigia can
da. Luca. Patriaq; a sede reuulsos pone sequi.

¶ Per, q̄n p appositionē ponit fcat p locum, p urbem, p forum vado, et p tem
pus, vt per noctē, per medium diem operor. Aliq̄n causam, per virtutē lauda
bilis fio, vbi quasi laudabilis ostenditur fuisse virtus. Interdū iurantis est, vt p
pol. i. per pollucē. Nonnunq̄ obtestantis, Virg. in. 4. Per ego has lachrymas,
dextrāq; tuam te, per connubia nostra p inceptos hymenaeos oro, &c. Q̄nq;
fcat medium quendā, & quasi intercessorē, vt p meos amicos obtinui. Ci. Q̄
per me certior fias. In compositione pro valde saepe accipitur cum positiuus &
superlatiuus, vt perpulcher, perpulchre, perdoctus, perdocte loquit. Columel.
Cum quod longe sit facilius perpaucissimis agricolis contigerit. Aliq̄n in ma
lum capitur, vt periuus, perfidus, pertinax. Interdum per medium siue trans,
vt perfluo, perpluo. Q̄nq; perfectionem, vt perficio, peruigilo, perlego. i. vsq;
ad finē lego. Vnde Pompo, iuriscōsul. de verborum significatione ait Per,
noctare extra urbem intelligēdus est, qui nulla parte noctis in vrbe est. per tm̄
totam noctem significat.

¶ Prope, i. iuxta p appositionē ponit. ppe fenestrā. Est etiā aduerbiū in eodē
significatu. Terē. Prope adest, cū alieno more viuendū est mihi. Etiā cū fcat
pene seu quasi. Pli. Et in foribus templi, ppe collapsus expaueit.

¶ Propter apponitur tm̄ significās alicuius causa. Virg. Te propter lybiae gen
tes numidumq; tyranni Odere. Interdum prope. Virg. in buc. Propter aquae
riuum viridi procumbit in herba. Plau. in mili. Hic est stat propter virum for
tēm, atq; fortunatum.

¶ Secundū in appositione tm̄ reperit, & fcat aliq̄n iuxta siue ppe, nā qd̄ secun
do loco est, prope est. Seruius Sulp. ait. M. Marcellū pugione percussum esse, &
duo vulnera accepisse, vnū in stomacho, alterum in capite secundū aurē. Inter
dū fcat post, quasi secundo loco. Quintil. in gladiatore. Nam qd̄ vnū mihi se
cundū patrē fortuna videbat parallespidium, id ego sperare in aliqua sorte nō
poterā. Aliq̄n fcat p, sic dicimus, secundū te litem do. i. p te. Gell. li. 5. Sin yō
secundum te iudicatum erit. Nonnunq̄ ad emulationem pertinet. vt Secundū
Epicurum viuūt, i. similiter Epicuro. Aliq̄n eam vim habet quā iuxta senten
tiam, vt Secundū Platonē, secundū Aristotelē. Aduerbialiter, p post. Plaut. in
amphi. Age tu secundum sequor.

¶ Post cōponit & separat. postpono, post tergū, & fcat ordinē vel loci vel tē
poris, vī cuiusq; alius rei. Quare da pecunia primū virtus post nūmos. Aliq̄n
aduerbialiter, p postea ponit, vī sine casu, vel cū abltō: nā qn̄ ppositio est, abltō
coniūgi nō potest. Virg. Post mihi nō simili poena cōmissa luetic. Idē. Respe
xit tm̄ & longo post tpe venit. Pau. Scies haud multo post.

¶ Trans composita & separata ponitur, & significat vltra, trans mare, trans al
pes, transalpinus, transcurro, trado.

¶ In illo Terentij. Ah vteor in os corā te laudare amplius. in os dictū est. p in ore, more græco q̄ εἶσ. p̄ ε̄p̄ ponūt. Et in illo eiusdē. In quē exempla fiēt, p in q̄. In hūc modū, et ad hūc modū locutus est, p hoc mō. In vnū, p̄ simul, vt gr̄c̄ εἶσ̄ ε̄v. p̄ ἄμα. Salu. In vnū conuocat. In milites, pro in singulos milites Lilius frequenter ait. sic Verg. in. 4. Bina bouū vobis Troia generatus Acestes Dat nūmero capita in naues. ¶ Ponit̄ interdū vt denotat qualitātē ordinatiuā. vt In dies, in horas, in annos. sc̄atq̄ in dies quotidie, v̄ p̄ singulos dies, sed cū quodā incremento, ideoq̄ asciscit sibi, pprie aut comparatū, aut v̄bū denotās incrementū. vt cresco, auget̄. Cice. ad Atti. Quotidie vel potius in dies singulos breuiōres literas ad te mitto. Idē. Crescit̄ dies singulos. Accipit̄ tū etiā sine illa ratione incrementi. Cice. de fi. bo. & ma. Hi curatione adhibita leuan̄t̄ in dies. Salu. in Iugur. Itinera, p̄fectusq̄ in dies mutare. Pli. iunior. Ipse valeo, si valere est suspensum et anxii viuere, expectantē in horas, timentēq̄ p̄ capite amicis. simo quicq̄d accidere hoī potest. ¶ In diē viuere alterius rationis est, qd̄ est nō curare de crastino, vt factū illi q̄ quotidie noua cibaria parāt, nihil referuantes, nec recondito vtentes, hodie appetentes hoc, cras illud, quorū varia est vita & victus. Hinc translatiue in diē viuere dicunt, q̄ nunq̄ manēt̄ p̄seuerantes in eadē sententia, sed quotidie noua depromunt. Salu. ait. Panē in diē mercari. ¶ In mediū relinquo, pulchre dicit. vt Q. Claudius apud Gelli. Nos inquit in mediū relinquemus. i. de hac re nō nihil decernemus, iudicabimus.

¶ In varijs modis cum ablatiuo.

¶ Q̄n̄ in loco nos esse, p̄ qd̄ facere sc̄amus. vt in domo sum, in campo curro, v̄ eū in tpe, et tūc eandē vim habet quā apud grecos εἰ. Sed veteres nulla lege seruata accō, & abltō iungebāt, auctore Seruio, secundū quē Archaismos est in istis Vergilij vbi ait. Rapuitq̄ in fomite flammā, p̄ in fomite. Itē in. x. Act. ensem tumido in pulmone recondit, p̄ in pulmone. In eodē. Fufus perpeā in pectore barbā, p̄ in pectus, et iterū in eodē. Dū pluit in terris, p̄ in terras. Et alibi Medijs effusus in vndis, p̄ in medias vndas. ¶ Q̄n̄ sc̄at. p. Verg. In magnō munere Cyscus ellē sui dederat monumentū et pignus amoris. Dicimus quoq̄ (teste Diomede) hoc munus in magnū habeo. ¶ Q̄n̄ capit̄ p̄ inter. Verg. Penthesilea furēs medijs in millibus ardet. In primis, p̄ inter primos, primas, v̄ prima, iuxta exigentiā substantiui subauditi, vt in primis potēs, si de masculo loquaris, intelligo inter primos, si de fœcia, inter primas, qd̄ si nullū est substantiū refertur ad neutriū genus. vt In primis venerare deos. q̄ si fœcia inter mares nominet̄, nō inter primas, aut prima intelligendū est, sed inter primos. vt in illo Verg. In primis regina quietū. Accipit in teucros aim. ¶ Pro p̄ vsurpat̄ hebreis, vt in illo Pauli. In q̄ gratificauit nos in dilecto filio suo, i. p̄ dilectū filiū suū, & Locutus est nobis in filio.

¶ Sub varijs modis cū accō, & abltō.

¶ Q̄n̄ sc̄at ad locū, iungit̄ accō. Sub tectū eamus. Verg. Pallentes animas sub tristia tartara mittit. Q̄n̄ fr̄ an̄. Ver. Postesq̄ sub ipsos nitunt̄ gradibus. Ita sub noctē, paulo aū noctē, hoc est, instante noctē, quali tpe v̄ gente in noctē. Ita sub lucē. Verg. Sub noctē cura recurſat. Idē. Sub lucē exportāt calathis. Gel. li. 6. ca. x. Sub noctē priusq̄ adueſperalceret Athenas ad Socratē com̄meabat, Rursusq̄ sub lucē milia passūū redibat. Sub noctē fr̄ in noctē. Sta. li. 5. syluarū ad fonsūq̄ At nūc heus aliquis longo sub noctē puellę Brachia nexa tenēs vltro te somne repellit. Q̄n̄ fr̄ circa, p̄ cirat̄. Hora. in epi. Forte sub hoc tempus castellū euertere p̄tor Nescio qd̄ cupiēs hortari cœpit eundē. Lili. Vtrinq̄ legati fere sub idē tempus missi. Q̄n̄ fr̄ statim post, vt sub hęc v̄ba, et sub eo, p̄ post hęc, et postea. M. Tul. Sub eas aut̄ redditę sunt. Abltō iungit̄ p̄ in. Verg. Nāq̄ sub ingenti lustrat̄ dū singula templo. Idē. Quā semel in formē vasto vidisse sub antro, Et in

ppria scatione. Verg. Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Qñ fit ppe.
Idē. Classēq; sub ipsa Antandro, & Phrygiæ molimur montibus Idæ.

¶ Super qñ locū fit magis accō q̄ abltō seruit. vt Sedit sup lapidē. sup sedē. Itē p
vltra. Verg. Sup Garamantes et Indos Proferet imperiū. Sup numerū stellarū.
Hoc modo Verg. iunxit abltō. Noctē sup mediā tuti sub matribus agni balatū
exercēt. i. vltra mediā noctē. i. maiorē eius partē. et addit Seruius esse bonā locu
tionē si dicas legi noctē sup mediā. Super hac oia. i. preter. ¶ Qñ accipit. p de
iungit abltō. Ver. Multa sup Priamo rogītās sup Hectore multa. Itē p in. Idē.
Hic. tñ hac mecū poteris requiescere noctē Fronde sup viridi. Idē. Gemina sup
arbore sidūt. Qñ fit. p. Idē. Nec sup ipse sua molif laude laborē. Itē. Nil sup im
perio moueor. Qñq; absolute ponit in propria scatione. Plau. Hinc atq; hinc
sup. subterq; premor angustijs. Aliqñ. p desup. Ver. Hęc super vallo. p̄spectāt
troes. Qñq; p in sup & amplius. Ecce super moesti magna Diomedis ab vrbe
Legati Responſa ferūt. Aliqñ intelligit et. vt sit p̄ superest. Verg. O mihi sola
mei sup Asſyanaētis imago Satis ac sup. Idē. Satis vna supq; vidimus excidia.
¶ Subter quocq; qñ locū fit potius accō. q̄ abltō iungitur. Persi. Iliā subter cœcū
vulnus habes. Inuenit etiā cū abltō. Verg. Ferre iuuat subter densa testudine ca
sus. At subtus aduerbiū est nulli casui seruiēs. licet in sacris hęc legas. Dilataſti
gressus meos subtus me. Itē Subtus pedes meos. et in euang. Aut subtus lectū
ponit. in qbus subter dicendū erat. sicut in illo. Egressi sumus foras portā. extra
dicendū erat. nō foras. Licet apud grecos multa aduerbia prepositionū. vim ha
bēt. & seruiūt casibus. q̄ res fortasse deceptit interpretē. ¶ Prepositiones est qñ
abundāt. est qñ deficit. est qñ aliq; p alijs ponunt tā apud grecos. q̄ apud nos.
Terē. in And. Accedo ad pedissequas. Idē in Eunu. Edicit ne vir quispiā ad eā
adeat. hic abundat ad. Verg. Euolat in foelix. et foemineo vlulatu. Idē. His ma
nū Alcide contraſterit. his ego suetus. deficit cū. Multa super Priamo rogītās.
sup. p de. Sub lucē. p añ lucē.

¶ De constructione interiectionū.

O Quia exclamantis est omni affectui seruit. siue dolentis. siue admiran
tis. siue indignantis. et constuuit cū ntō. accō. et vtō. Cice. in t. q. O ma
gna vis veritatis. q̄ contra oim ingenia. calliditatē. solertiā. contraq; fi
ctas hoim insidias se p seipsa defendit. Cū vtō. Terē. O saluo Pamphi
le. Persi. O Iane a tergo quē nulla ciconia pinſit. Cū accō. O fortunatos nimis
sua sibi bona norint Agricolas. Persi. O curas hoim. O quantū in rebus inanē
est. Cice. O me miserū. Plau. O hoim malū. vt dissimulat. Cice. de leg. O mi
rā memoriā Pomponi tuā. In his intelligit dico vlt qd simile. Tacet qñq; o. Te
rē. Hoim pditū. miserūq; et illū sacrilegū. Cice. in 2. Phi. Hoim vero oim iā
nequissimū. q nō dubitaret vel in foro alea ludere. Idē ad Plancū. Gratā famā
biduo añ victoriā de subsidio tuo. Plin. iuni. ad Octauū. Hoim te patietē ac
potius durū. q tā insignes libros tā diu teneas. Vale. Maxi. Sine vllis imaginē
bus nobilē aim. Et est hęc differentia. q̄ si vehementer obstupescamus. indigne
mur. aut aliter affecti fuerimus o cū accō exprimimus. Sed i re leuiori remissio
riq; nec ita magne vehementiq; accm sine o ponimus. ¶ Heu interiectio dōle
tis construit cū ntō et accō. Heu pietas. heu prisca fides. heu stirpē inuisam. Te
rē. Heu me miserū. ¶ Hē interiectio corripientis seipsum. vlt admirantis. Hē
nos homunculi. hē hois audaciā. Plau. Hē mater mea tibi rē potiorē video. Idē
Hē voluptatē tibi. ¶ Proh ntō et accō iungit. Terē. in Phor. Proh deū immor
taliū fidē. Idē in Adel. Proh dii immortales facinus indignū qd narras Geta.
Etiā vtō. Plau. Proh scētē Iuppiter qd video. Et vt Priscianus vult aspirationē
in fine respuit. et circumflectit. ¶ Hei et vx cū dtō construunt. Tibul. Hei mi
hi difficile est imitari gaudia falsa. Plau. Hei misero mihi. Idē. Vx misere mihi

Væ capitū tuo. Et (refte Diomedē) cū æ diphthongo scribit̃, vt differata conſun-
ctio ne ve, quæ ſine diphthongo ſcribitur.
¶ Ah Coridon Coridon q. t. d. c. Ah tibi. Alij ſcribūt ſine aſpiratione, ſicut pro .

Literæ apud Græcos ſunt quatuor
& viginti.

Α α	α	Αλφα	Alpha	a	ΛΥΓ
Β β	β	Βήτα	Vita	b	
Γ γ	γ	Γάμμα	Gamma	g	Γ
Δ δ	δ	Δέλτα	Delta	d	Σ
Ε ε	ε	Εψίλον	Epsilon	e	
Ζ ζ	ζ	Ζήτα	Zita	z	
Η η	η	Ητα	Ita	elongum	
Θ θ	θ	Θήτα	Thita	th	
Ι ι	ι	Ιότα	Iota	i	Σ
Κ κ	κ	Κάππα	Cappa	c	
Λ λ	λ	Λάμδα	Lambda	l	
Μ μ	μ	Μυ	My	m	Σ
Ν ν	ν	Νυ	Ny	n	
Ξ ξ	ξ	Ξί	Xi	x	
Ο ο	ο	Ομικρόν	Omicron	o	
Ρ ρ	ρ	Ρί	Pi	p	γ
Σ σ	σ	Σίγμα	Sigma	s	Σ
Τ τ	τ	Ταυ	Taf	t	
Υ υ	υ	Υψίλον	Ypsilon	y	
Φ φ	φ	Φί	Phi	ph	
Χ χ	χ	Χί	Chi	ch	
Ψ ψ	ψ	Ψί	Psi	ps	
Ω ω	ω	Ωμέγα	Omega	o magno	

Vocales ſunt ſeptem α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο ρ σ τ υ φ χ ψ ω
 a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v x y z
 Dipht. propriæ ſex ω αυ ει ευ οι ου
 a i o y if of
 Dipht. impropriæ ſex α η φ ω κυ ου

A 9783y

CCN 901230482

Library of Congress

Call Number	Author	Title	Year
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150